

Универзитет у Београду
Филолошки факултет

Ана В. Пантелић

Конотативно груписање вербалних асоцијата у зависности
од семантичких карактеристика вербалних стимулуса

Магистарска теза

Београд, 2009

Ментор:
Доц. др Рајна Драгићевић
Филолошки факултет у Београду

Чланови комисије:

Проф. др Александар Костић
Филозофски факултет у Београду

Проф. др Предраг Пипер
Филолошки факултет у Београду

Рад је одбрањен _____

Конотативно груписање вербалних асоцијата у зависности од семантичких карактеристика вербалних стимулуса

Апстракт

У овом истраживању испитане су димензије конотативног значења асоцијативно повезаних лексема са циљем да се утврди на који начин конотативност речи утиче на организацију њеног асоцијативног поља. Досадашња истраживања показала су да се афективно/конотативно значење речи може успешно мерити (Osgood, Succi & Tannenbaum, 1957; Јанковић, 2000а, 2000б). Конотативно значење речи чине три димензије (афективна/емотивна, конативна и когнитивна) (Јанковић, 2000а, 2000б). Јанковић (2000а, 2000б) је показао да се појмови у оквиру три афективне/емотивне валенце групишу на позитивне, неутралне и негативне. У задатку лексичке одлуке Јанковић и Миловановић (1999) потврдили су да је емотивна/афективна валенца когнитивно релевантна категорија, тј. да се појмови са позитивном емотивном валенцом обрађују брже од појмова са негативном и неутралном емотивном валенцом. Афективна/емотивна валенца узета је као критеријум на основу којег су одабрани стимулуси за наше истраживање. Грађу за истраживање чинило је 30 именица српског језика (стимулуса) и њихова асоцијативна поља (сви асоцијати-именице који су у тестовима асоцијација продуковани на дате стимулусе-именице). Стимулуси су по критеријуму емотивне валенце подељени у три групе (емотивно позитивне, емотивно неутралне, емотивно негативне). Све речи преузете су из *Асоцијативног речника српског језика* (Пипер, Драгићевић и Стефановић, 2005). Инструмент који је коришћен за мерење конотативних вредности стимулуса и асоцијата био је *Конотативни диференцијал CD-9* (Јанковић, 2000а, 2000б), који садржи девет скала (по три за сваки фактор (емотивност, конативност, когнитивност)). Задатак испитаника био је да на инструменту конотативног диференцијала CD-9 процене значења стимулуса и асоцијата. На основу процена испитаника израчуната је просечна вредност сваке речи (стимулуса и асоцијата) на свакој скали конотативности (афективној/емотивној, конативној, когнитивној). За сваки стимулус и асоцијат добијена је мера њихове конотативности. Постављена су два питања: (а) да ли се између стимулуса и њихових асоцијативних поља јављају разлике на различитим емотивним/афективним валенцама (емо+, емо0, емо-) и на различитим скалама (емотивност, конативност, когнитивност); (б) да ли и у којој мери конотативне карактеристике стимулуса утичу на конотативну обојеност асоцијата који чине његово асоцијативно поље. Добијени резултати показали су да су разлике између конотативних вредности стимулуса и асоцијата последица интеракције два фактора: *емотивне валенце* и *скале*. Код стимулуса и асоцијативних поља постоји сличан тренд у груписању речи у оквиру три нивоа емотивне валенце (емо+, емо0, емо-) и три скале (емотивност, конативност, когнитивност). Када је у питању пресликавање конотативности са стимулуса на асоцијативно поље, стимулус носи одређени конотативни набој који се у великој мери ($r^2=0.80$) пресликава на његове асоцијате. Ефекат конотативних фактора који се пресликавају са стимулуса на асоцијате није једнак, већ између њих постоји хијерархија утицаја: најјачи утицај има афективни/емотивни фактор, затим конативни фактор, док је најслабији когнитивни фактор. Асоцијативни речник нам даје слику асоцијативног поља у којој је однос између стимулуса и асоцијата приказан јачином асоцијативне везе, која је изражена фреквенцијом асоцијата. Ову слику допуњујемо приказом структуре асоцијативног поља у коме је однос између стимулуса и асоцијата дефинисан њиховим конотативним обележјима.

кључне речи: ментални лексикон, стимулус, асоцијат, асоцијативно поље, конотативно значење, семантички диференцијал, конотативни диференцијал, емотивна/афективна валенца, семантички простор

Connotative grouping of verbal associations based on the semantic characteristics of verbal stimuli

Abstract

In this study we examined the connotative meaning of associatively related words. The aim was to establish the way in which a word's connotation influences the organization of its associative field. Previous studies have shown that the affective/connotative meaning of words can successfully be measured (Osgood, Succi & Tannenbaum, 1957; Јанковић, 2000а, 2000б). The connotative meaning has three dimensions (affective/emotive, conative and cognitive) (Јанковић, 2000а, 2000б). Јанковић, (2000а, 2000б) showed that words can be classified into three groups (positive, neutral, negative) based on their affective/emotive valency. Using the lexical decision task Јанковић & Миловановић (1999) confirmed the cognitive relevance of the emotive valency i.e. that words with a positive emotive valency were recognized faster than words with a neutral or negative emotive valency. The affective/emotive factor was used as the criteria for the selection of words in our research. We selected 30 Serbian nouns (stimuli) and their associative fields (associations/nouns). The nouns were divided into three groups based on their affective/emotive valency (10 positive, 10 neutral, 10 negative). All words were taken from the *Associative Dictionary of Serbian Language* (Пипер, Драгићевић и Стефановић, 2005). The instrument used for measuring the connotative values of the stimuli and their associations was the *Connotative Differential CD-9* (Јанковић, 2000а, 2000б) which consists of nine scales (three for each factor (emotive, conative, cognitive)). The subjects' task was to value the meaning of every word using the connotative differential scales. An average value was calculated for every word (stimulus and association) on each connotative scale (affective/emotive, conative and cognitive). This research was based on two main questions: (a) to what extent do the stimuli and their associative fields differ on the dimension of the affective/emotive valency factor (positive, neutral, negative) or the scale factor (affective/emotive, conative and cognitive); (b) do the connotative characteristics of the stimuli influence the connotative characteristics of the associative field. The results of the research show that the differences between the connotative values of the stimuli and associates are the result of an interaction of two factors: the emotive valency factor and the scale factor. Both the stimuli and associations show a similar way of grouping on three levels of emotive valency (+, -, 0) and three scales (emo, con, cog). The results also indicate that the connotative characteristics of the stimulus are to a great extent ($r^2=0.80$) replicated onto the connotative characteristics of its associatively related words. The connotative factors of the stimulus influence the connotation of its associations in an unequal manner: The affective/emotive factor being the strongest, followed by the conative factor and in the end the cognitive factor. The *Associative Dictionary* provides a representation of the associative field where the strength of the connection between the stimulus and its associations is measured by the frequency of the associations. We expand this view by introducing a new factor which explains the relationship between the stimulus and its associations through their connotative values.

key words: mental lexicon, stimulus, word association, associative field, connotative meaning, semantic differential, connotative differential, affective/emotive valency, semantic space

Садржај

ФИЛОЗОФСКЕ ПРЕТЕЧЕ АСОЦИЈАЦИОНИЗМА	8
РАЗВОЈ АСОЦИЈАЦИОНИЗМА У ОКВИРИМА ЕМПИРИЈСКЕ ФИЛОЗОФИЈЕ	10
АСОЦИЈАЦИОНИЗАМ У ЛИНГВИСТИЦИ И ПСИХОЛОГИЈИ У 19. И ПРВОЈ ПОЛОВИНИ 20. ВЕКА.....	15
АСОЦИЈАЦИОНИЗАМ И САВРЕМЕНЕ КОГНИТИВНЕ НАУКЕ	17
СТАНДАРДНИ МОДЕЛ КОГНИТИВНЕ ОБРАДЕ ИНФОРМАЦИЈА	17
<i>Чулна (иконичка) меморија .....</i>	<i>18</i>
<i>Краткотрајна (оперативна) меморија .....</i>	<i>18</i>
<i>Дуготрајна меморија.....</i>	<i>20</i>
<i>Семантичка меморија.....</i>	<i>22</i>
МЕНТАЛНИ ЛЕКСИКОН	28
ОСНОВНЕ МЕТОДЕ У ПСИХОЛИНГВИСТИЧКИМ ИСТРАЖИВАЊИМА	32
АСОЦИЈАЦИЈЕ И ЛЕКСИЧКО ЗНАЧЕЊЕ.....	37
СТРУКТУРА ЛЕКСИЧКОГ ЗНАЧЕЊА	39
КВАНТИФИКАЦИЈА ЗНАЧЕЊА	41
<i>Техника семантичког диференцијала.....</i>	<i>42</i>
<i>Техника конотативног диференцијала.....</i>	<i>48</i>
СХВАТАЊА КОНОТАЦИЈЕ У ЛИНГВИСТИЧКИМ ИСТРАЖИВАЊИМА	53
УТИЦАЈ КОНОТАТИВНЕ ДИМЕНЗИЈЕ ЗНАЧЕЊА НА ОРГАНИЗАЦИЈУ ПОЈМОВА У МЕНТАЛНОМ ЛЕКСИКОНУ	57
ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА	59
МЕТОДОЛОГИЈА	60
ОДАБИР СТИМУЛУСА	60
ОДАБИР АСОЦИЈАТА	62
РЕЗУЛТАТИ.....	64
Однос стимулуса и асоцијативних поља (ЕФЕКАТ ЕМОТИВНЕ ВАЛЕНЦЕ И ЕФЕКАТ СКАЛЕ)	64
<i>Стимулуси .....</i>	<i>65</i>
<i>Асоцијативна поља.....</i>	<i>67</i>
<i>Заједничка анализа стимулуса и асоцијативног поља.....</i>	<i>70</i>
ПРЕСЛИКАВАЊЕ КОНОТАТИВНИХ ОБЕЛЕЖЈА СТИМУЛУСА НА АСОЦИЈАТИВНО ПОЉЕ	75
<i>Хијерархија утицаја фактора конотативности стимулуса на асоцијативно поље .....</i>	<i>78</i>
ДИСКУСИЈА И ЗАКЉУЧАК	82
Допуњени приказ структуре асоцијативног поља	85
СМЕРНИЦЕ ЗА БУДУЋА ИСТРАЖИВАЊА.....	87
ЛИТЕРАТУРА	91
ПРИЛОГ 1.....	96
ПРИЛОГ 2.....	98

Знање језика подразумева човекову способност да производи, разуме и употребљава речи одређеног језичког система. Речи представљају језгро језичког система и основни инструмент помоћу кога обликујемо и изражавамо своје мишљење. Како настају речи, где су смештене и како их побуђујемо када су нам потребне, нека су од основних питања која се тичу природе, организације и процеса употребе језика.

Већина истраживача који се баве проблемима когнитивне организације језика слажу се у мишљењу да су све релевантне информације које су везане за језичку перцепцију и продукцију ускладиштене у засебном домену семантичке меморије који је познат под називом *ментални лексикон*. У менталном лексикону ускладиштене су представе појединачних речи које садрже не само њихове значењске, већ и фонолошке, морфолошке и синтаксичке карактеристике. Принципи организације менталног лексикона су вишеструки. Представе речи могу бити повезане на основу њихових значењских карактеристика, али и других, као што су фонолошке или морфолошке. Посебан тип везе међу представама речи у менталном лексикону представљају асоцијативне везе, које не потичу од карактеристика које су специфично језичке природе, већ из односа појмова у семантичкој меморији, који се пресликавају у домен језика (ментални лексикон). Свака реч у менталном лексикону одликује се кластером асоцијативно повезаних речи које чине њено *асоцијативно поље*. Садржај и структура асоцијативног поља предмет је интересовања не само истраживача који се баве когнитивним аспектима језика, већ и лексиколога. Постоје ли правилности у организацији асоцијативног поља; како изгледа структура учесталости асоцијата у асоцијативном пољу; да ли међу асоцијативним пољима постоје систематске разлике у зависности од карактеристика стимулуса на које су генерисани асоцијати; ово су само нека од питања која се могу поставити у вези с природом асоцијативног поља.

У овом истраживању желимо да испитамо конотативне карактеристике асоцијативног поља, проблем који до сада није систематски испитиван. Тачније, желимо емпиријским путем да испитамо да ли су, и у којој мери, конотативне карактеристике асоцијативног поља условљене конотативним карактеристикама стимулуса на који су асоцијати генерисани.

У наставку рада даћемо преглед историјског развоја и основних идеја *асоцијационизма*. Размотрићемо улогу асоцијационизма у лингвистичким и психолингвистичким истраживањима. Биће дат опис основних модела меморије, посебно семантичке меморије и менталног лексикона. У посебном поглављу бавићемо се лексичким значењем, нарочито конотативном компонентом значења и могућностима њеног квантитативног описа. Централни део рада чини приказ емпиријског истраживања конотативних карактеристика групе стимулуса и њихових асоцијата преузетих из *Асоцијативног речника српског језика* (Пипер, Драгићевић и Стефановић, 2005) и резултата који су у том истраживању добијени.

Филозофске претече асоцијационизма

Већина питања која се тичу људског мишљења, стварности и света око нас присутна су у филозофијама античких времена, нарочито у учењима Платона (428–348. п.н.е) и Аристотела (384–322. п.н.е). Основно питање на којем почивају њихове филозофије јесте питање порекла и разумевања истине о свету и стварности. Платонова филозофија заснива се на уверењу да стварност не доживљавамо кроз конкретне објекте које примамо путем чула (нпр. сто, столица), већ кроз апстрактне форме које постоје у димензији апстрактног мишљења. Објекти које видимо само су копије чистих, апстрактних облика. Платон сматра да се до истине долази путем мисли, а не путем чула. Супротно мишљење има Аристотел који верује да се истина налази у конкретном свету објеката које можемо перципирати својим чулима, а да су Платонове форме (нпр. *идеја* столице) изведене из самих објеката.

Осим изразитих разлика у њиховим учењима, Платон и Аристотел развили су и различите методологије истраживања. Разлике у њиховом разумевању природе стварности чине основу разлика између емпириста и рационалиста. Платон је сматрао да стварност лежи у апстрактним облицима, а не у свету објеката који поимамо путем чула и који представља бледу копију стварности. Он је зачетник *рационализма*, правца који користи логичку анализу у разумевању односа између света и људи. Знање о свету стичемо коришћењем разума и спекулисањем о свету идеја, а не размишљањем о свету објеката. Насупрот њему, Аристотел сматра да се знање усваја на основу емпиријских доказа, кроз искуство и посматрање. Према *емпирицима*, стварност лежи у објектима и нашим акцијама које су усмерене на разумевање тих објеката.

У учењима Платона и Аристотела могу се препознати прве назнаке о томе да постоји процес мишљења који је заснован на принципима асоцијативне повезаности мисли и идеја. Платон је сматрао да при сећању једна идеја дозива у свест другу, па је сећање повезивање идеја. Он помиње принципе сличности и додира у процесу сећања, које ће после њега Аристотел дефинисати као принципе асоцијативне повезаности идеја и представа у сећању. Платон сматра да претходно знање оживљавамо користећи се законима сличности или додира. За разлику од Платона, Аристотел се бавио односом сећања и подсећања. Постоје утврђени принципи по којима су идеје или представе повезане у свести. То запажање било је први корак ка стварању опште теорије асоцијација. Аристотел верује да се сећање јавља зато што постоји систематска повезаност мисли које обликују то сећање. Он је закључио да се у искуству јављају три

основна типа односа: *односи сличности, односи супротности и односи додира (контигуитета)*. Један појам ће подсећати на други зато што су међусобно слични, потпуно различити или зато што су доживљени истовремено. Аристотелова подела односа у искуству представља историјски почетак развоја идеје асоцијационизма (Warren, 1921; Woodworth, 1964).

Много година после Аристотела, идеја асоцијационизма јавља се у оквирима *емпиризма* – филозофског правца који се заснива на уверењу да је свеукупно знање изведено из искуства. Емпиристи су се бавили питањима *природе искуства и организације људског знања*. Веровали су да под утицајем спољашњих стимулуса долази до побуђивања осета ограниченог броја и утврђене природе, те да се осети на одређен начин организују и структурирају и као резултат дају знање. Покушавајући да открију процес који се налази у основи формирања знања, утврдили су да постоји регуларност у низању искустава у људској свести (иако претходно искуство не ишчезава у потпуности, наредно искуство већ почиње да се појављује). Између чланова низа (различитих искустава) постоји утврђена веза која конституише основу организованог искуства и знања. Овај процес назвали су *асоцијације*, а припадници емпиризма у филозофији који су наставили да се баве питањима асоцијација (Томас Хобс, Џон Лок и Дејвид Хјум) називају се првим *асоцијационистима* (Warren, 1921; Woodworth, 1964).

Основна идеја асоцијационизма јесте да дефинише законе који леже у основи асоцијативног процеса.

Основни задатак асоцијациониста јесте да анализирају и рашчлане свест на елементарна искуства и да покажу како су ови елементи међусобно повезани и комбиновани асоцијативним везама.

У наставку рада даћемо хронолошки преглед развоја и напредовања асоцијационизма кроз учења филозофа који су највише утицали на његово конституисање као филозофског, а затим и као психолошког правца.

Развој асоцијационизма у оквирима емпиријске филозофије

Улога Аристотела у настанку и развоју почетне идеје асоцијационизма је вишеструка. Он је истакао да структура нашег искуства није случајна, већ да настаје под утицајем утврђеног процеса природних асоцијација. Навика је фактор који одређује асоцијације, јер су оне подложне индивидуалним варијацијама. Аристотел је дефинисао три основна принципа асоцијативне повезаности: (а) принцип сличности (идеје које су међусобно сличне имају тенденцију да се појављују заједно); (б) принцип супротности (међусобно потпуно супротне идеје теже да се појављују заједно) и (в) принцип додира (идеје које су у било ком тренутку у прошлости биле временски или просторно блиске, или су следиле једна другу, теже да се и даље појављују у истом односу).

Иако је још Аристотел говорио о асоцијативној повезаности представа на основу закона сличности, супротности и додира, појам асоцијација је тек крајем 17. века почео да привлачи пажњу британских филозофа, који су у оквиру психолошких теорија разрадили Аристотелову идеју о асоцијацијама међу представама.

Асоцијационизам који се развио под утицајем емпиризма обухватао је следеће идеје:

- Представе, мисли и идеје су асоцијативно повезане у искуству.
- На асоцијативну повезаност у искуству утичу: сличност и различитост представа, мисли и идеја; просторни и временски додир (близина).
- Сложене идеје могу се раставити на више простих идеја.
- Просте идеје су осети.
- На основу једноставних правила могуће је предвидети настанак сложених идеја из простих.

Томас Хобс, Џон Лок и Дејвид Хјум започели су систематско изучавање асоцијација у истраживањима која су била усмерена на проучавање свести самопосматрањем (интроспекцијом). У њиховим учењима асоцијација је сматрана основом за стварање сложених идеја из једноставних осета, али и основом целокупног психичког живота.

У психолошкој теорији Томаса Хобса (1588–1679), први пут после Аристотела, појавила се почетна идеја асоцијационизма. У свом делу *О људској природи* (Hobbes, 1650 у Warren, 1921; Woodworth, 1964) Хобс наводи да постоје две основне менталне операције: *осет* и *подсећање*, а да је осет основа свег искуства. Он говори о мислима и сликама које се појављују под утицајем осета, а између којих се јављају односи блискости. Редослед мисли прати редослед осета од којих те мисли настају, и он није сасвим слободан. Појаву једне мисли прати појава друге мисли која је некада, у нашим

чулима, са њом била повезана. Увођењем односа блискости Хобс оживљава Аристотелов принцип асоцијативне повезаности по додиру и разликује два типа асоцијација: (а) *неусмерене, слободне* асоцијације, које нису повезане у нашем искуству; (б) *усмерене, контролисане* асоцијације, које су трајне и настају услед одређене жеље или страха. Интересовање Хобса које се односило на постојање одређеног редоследа у слагању мисли касније је названо *сукцесивни асоцијационизам* (Warren, 1921; Woodworth, 1964). Хобсова теорија асоцијација поставила је основу за развој емпиријске слике ума.

Британски емпириста Џон Лок (1632–1704) бавио се тешкоћама у објашњавању виших интелектуалних процеса. У својој књизи *Оглед о људском разуму* (Locke, 1690 у Warren, 1921; Woodworth, 1964) први је употребио израз *асоцијативна повезаност идеја*. Наше знање потекло је из искуства. Основна јединица људског мишљења је *идеја*, која обухвата све врсте менталних садржаја, од чулних доживљаја до апстрактних концепата. Оне кореспондирају са објектима и догађајима у реалном свету. Постоје просте и сложене идеје. Све просте идеје изведене су из чулног искуства, а човек је у могућности да од простих идеја ствара неограничен број сложених идеја. Постоје два извора искуства: спољашњи (осет) и унутрашњи (рефлексија). Не постоје урођене идеје, постоје рефлексије. Рефлексија представља поступак комбиновања простих искустава у једно сложено искуство. Основно интересовање Лока односило се на то како комбинујемо идеје. Неке идеје се комбинују зато што су логички повезане, док су друге, услед навике или намере, *асоцијативно повезане*. Учење Лока касније је названо *симултани асоцијационизам*.

Дејвид Хјум (1711–1776) имао је за циљ да појасни Локову анализу искуства. Он избацује појам рефлексије и наглашава да постоје само два облика искуства: *осет* (утисак) и *идеација* (бледа копија осета). Ипак, наводи да постоје идеје и представе које се разликују од осета и не могу се повезати са њима.

Да би објаснио природу оваквих идеја и представа, уводи појам асоцијације, дефинишући је слично Аристотелу. Предлаже три принципа који леже у основи асоцијативне повезаности идеја: *принцип сличности*, *принцип временског или просторног додира* и *принцип узрока*. Истиче да се у основи асоцијација налази сила привлачења између идеја. Акцент је ставио на појам додира, односно близине одређених осета или утисака који се јављају један за другим. Неке секвенце утисака су толико учестале и непроменљиве да асоцирају једна на другу. Хјум их назива *узрок и последица*, и верује да је наше целокупно расуђивање (закључивање) засновано на свакодневним асоцијацијама.

Основни задатак Хјума био је да објасни поредак/низање идеја, а не да објашњава њихову сложеност и трансформације којима подлежу.

Током 18. и 19. века асоцијационизам у највећој мери заокупља пажњу британских филозофа због чега се њихова учења једним именом називају *британски асоцијационизам*. Први међу њима, Дејвид Хартли (1705–1757), уобличава асоцијационизам у психолошку теорију и систематизује записе и налазе својих претходника. Повезује психологију са физиологијом, па је у центру интересовања понашање организма, а методе су засноване на објективном посматрању. Хартли уводи дистинкцију између *материје* и *разума*, односно *осета* и *идеје*. Стимулација чула узрокује вибрације мозга које су праћене осетима. Стимулацијом основних вибрација настају слабије вибрације које Хартли назива идејама. Осет и идеја представљају исти тип података, а разлика међу њима огледа се у интензитету вибрација од којих настају. Пошто осет настаје под утицајем неког спољашњег фактора (стимулацијом чула), Хартли се пита како настају идеје. Резултати његових истраживања показали су да није у питању спољашњи фактор, већ одређена мождана стимулација. Физичку базу идеје чини чулно или идеационо стање у којем се мозак налази. Овај процес преласка осета у идеју или једне идеје у другу идеју Хартли назива *асоцијацијом*. Једна идеја побуђује другу идеју, али под условом да су се дате идеје, у одређеном тренутку у прошлости, појавиле истовремено.

Хартли издваја принцип додир/близине у искуству сматрајући га основним законом асоцијационизма и основом за настајање асоцијација. Асоцијације могу бити и симултане и сукцесивне. Он сматра да више простих осета тежи да се утопи у један сложени осет, а исто тако, више простих идеја стапа се у једну сложена идеју, те је асоцијационизам једна кружна теорија.

Дејвид Хартли усвојио је принцип асоцијативне повезаности као основну психичку операцију, а његово учење имало је непроцењив утицај на развој и ширење принципа асоцијационизма у другим наукама (етика, естетика, логика и биологија).

За разлику од шкотске психолошке школе којој је припадао, а која је психичке процесе посматрала изоловано, Томас Браун (1778–1820) је искористио асоцијативне законе додир и контраста у покушају да повеже све психичке функције. Он напушта Хобсов појам „везе, уније“ међу психичким операцијама и уводи појам *наговештаја*. Асоцирана или наговештена представа није оживљавање неког прошлог осета, већ представља ново искуство. Сам наговештај утемељен је на додиру или контрасту сличних идеја које имамо у искуству. Браун даље разрађује асоцијативне законе додир и контраста, и уводи

секундарне принципе асоцирања као што су фреквенција, тренутност, оживљеност и трајање раније успостављених веза међу идејама у нашем искуству. По Брауну, принцип близине и додир представља основни закон асоцијационизма. Његово учење је у великој мери утицало на представнике каснијег периода британског асоцијационизма.

Један од истакнутих представника британског асоцијационизма био је Џејмс Мил (1773–1836). Он је посматрао људски ум као машину коју покрећу спољашње силе (чулни стимулуси), а која наставља са радом уз помоћ одређеног механизма. Механизам ума јесте *асоцијативни процес*. За разлику од Брауна, за кога асоцијације представљају поступак трансформисања простог искуства у сложена (при чему се дато сложено искуство у својој целини разликује од појединачних простих елемената од којих је настало), Мил одбацује процес трансформације и хемијску повезаност. Он сматра да основу асоцијационог процеса чини повезивање искустава, а да свако сложено стање у себи садржи оригиналне просте елементе који су препознатљиви. Мил прави разлику између симултаних и сукцесивних асоцијација. Код сукцесивних асоцијација (додир у простору) прелаз са једне мисли на другу је толико брз да је немогуће приметити и тачно забележити сва међустања. Код симултаних асоцијација (временски додир) неки елементи могу бити толико нејасни да остају непримећени, али без обзира на то што их не региструјемо, знамо да они чине секвенце датог низа. Психолошка теорија Џејмса Мила представља први комплетан систем који је утемељен на принципима асоцијационизма.

Његов син, Џон Стјуарт Мил (1806–1873) бавио се асоцијацијама у светлу интроспекције. Асоцијација производи искуства која су целовита, уједињена и која се путем интроспекције не могу раставити на просте делове. Интроспекција открива елементе који су сједињени процесом асоцијације. *Не само да асоцијација повезује – она трансформише* (Мил, 1869 у Warren, 1921; Woodworth, 1964). Просте идеје генеришу сложене идеје. За разлику од свог оца, који је асоцијативни процес посматрао као физичку (механичку) повезаност, Џон Стјуарт Мил наслеђује идеју Томаса Брауна, и асоцијативну повезаност посматра као чисто *хемијску* повезаност. Мил наводи два основна принципа асоцијативне повезаности: (а) када нам је свест побуђена, без обзира на то шта је побудило, увек постоји делић датог стања, нијанса свести слабијег интензитета која ће се побудити самостално, без спољашњег утицаја; (б) ове идеје (секундарна психичка стања) побуђују наше импресије (утиске) или друге идеје под утицајем утврђених правила која називамо *закони асоцијације*. Постоје три закона асоцијације: (1) сличне идеје побуђују једна другу; (2) када су два искуства, идеје доживљене истовремено (било сукцесивно или симултано), појава једне од њих, побудиће идеју са којом је раније била у вези; (3) што је

већи интензитет утиска (идеја), већа је вероватноћа да ће се две идеје појавити повезане у искуству. Прва два закона оживљавају Аристотелове законе сличности и додира, а Џ. С. Мил оживљава идеју Томаса Брауна и уводи *закон интензитета*.

У оквиру различитих теорија асоцијационизма постоје разлике у разумевању искуства, идеја и њихове повезаности, али се три закона која је дефинисао Аристотел (закон сличности, супротности и додира) у нешто измењеним интерпретацијама појављују у учењима готово свих представника асоцијационизма до краја 19. века. Током развоја који је трајао скоро два века асоцијационизам се из чисто филозофске теорије уобличио у психолошки оријентисану теорију чије су три основне идеје подразумевале:

- дефинисање закона који леже у основи асоцијационог процеса;
- веровање да у основи свих облика психичких феномена (прости и сложени) леже механизми асоцијативне повезаности;
- потребу за имплементацијом принципа асоцијационизма у системе других наука (етика, логика, епистемологија, социологија, естетика) и образовања.

Асоцијационизам у лингвистици и психологији у 19. и првој половини 20. века

Интердисциплинарност наука 19. и 20. века резултирала је повезивањем психологије и лингвистике, и њиховим заједничким интересовањем за појам асоцијација. Идеје асоцијационизма постепено почињу да продиру у постојеће лингвистичке теорије и да утичу на настанак нових. Утицај асоцијативне психологије на лингвистику кретао се у два правца (Пипер, 2003а). Један је асоцијативна теорија представа Јохана Фридриха Хербарта (1776–1841) која је имала велики утицај на Х. Штајнтала (1823–1899) и М. Лацаруса (1824–1903), немачке представнике психологизма у лингвистици. Хербарт је развио идеју о асоцијативној повезаности људских мисли, које се под утицајем спољашњих стимулуса у човеку развијају саме од себе, повезујући се у мрежу подсвесних асоцијација (Warren, 1921; Ивић, 1996). Објашњавајући порекло искуства Хербарт уводи појам *аперцепције*, који подразумева асимиловање новог искуства са већ познатим искуством, а затим и његово трансформисање.

Штајнтал развија своје погледе на психолошке феномене под утицајем Хербартових идеја о *асоцијативној* организацији људског духа (тј. схватања по којем се мисли, подстакнуте спољним утиском, самоникло развијају у човеку, и то низањем једне идеје на другу: једна мисао се рађа из друге путем мреже подсвесних асоцијација). Он проширује оквире Хумболтове идеје о језику тако што у област научног интересовања уводи појам индивидуалног говорног акта. Штајнтал заступа мишљење да речи немају апсолутно одређена значења, већ да сваки појединац ставља у њих своја лична обележја, тако да речи добијају конкретни смисао само у тренутку када се изговарају. Та посебна нијанса значења условљена је јединственим психолошким светом сваког појединца (Ивић, 1996). Штајнтал и Лацарус су 1860. године покренули часопис *Zeitschrift für Völkerpsychologie und Sprachwissenschaft* (*Часопис за психологију и лингвистику*), у којем су се лингвисти бавили пропагирањем Хумболтове идеје о вези језика и психологије народа.

Најизразитији словенски представник психологизма у лингвистици био је А.А. Потебња, који је заступао идеју о стварању низова представа путем асоцијација и спајања (Потебња, 1999 у Пипер 2003а). Термин *асоцијације* користе и Ф. Ф. Фортунатов (1848 – 1914), представник московске формалне школе и његов ученик М. М. Покровски (1868 – 1942), који је створио теорију семантичког поља у чијој се основи налазе асоцијативни односи. Он је користио појам асоцијација у описивању лексичких подсистема, чиме је дао допринос даљем развоју лингвистичке теорије асоцијација (Пипер, 2003а).

Другим правцем се сматра асоцијативна психологија Херберта Спенсера (1820–1903) која је утицала на развој теорије асоцијација у учењима Миколаја Крушевског (1851–1887). Он је развио идеју о томе да у лексици постоји већи број система, а да су чланови тих система повезани различитим асоцијативним везама. У својој докторској дисертацији *Нацрт науке о језику* (1883) употребио је *лингвистичку теорију асоцијација* као метајезик за описивање и објашњавање различитих аспеката речи и система у којем оне постоје и функционишу. Крушевски је поделио асоцијације на (а) асоцијације по сличности и (б) контактне асоцијације, а његове идеје развијале су се под утицајем енглеске филозофске мисли и психолошки обојене теорије асоцијација Џ. С. Мила.

Подела асоцијација коју је дао Крушевски може се препознати у општој теорији језика Фердинанда де Сосира (1857–1913), у којој је једна од главних дихотомија формулисана као дихотомија између асоцијативних и синтагматских односа у језику (при чему је јасна дихотомија између асоцијација по сличности и асоцијација по контакту, коју је дефинисао Крушевски). Синтагматски односи заснивају се на линеарности у језику (*добар дечак*), при чему се елементи ређају једни иза других, у стварном низу (истовремено). Речи које имају нешто заједничко, па асоцирају једне на друге у памћењу, повезане су асоцијативним односима (*дечак – девојчица*). Оне су спојене у виртуелном мнемоничком низу. Број асоцијативно повезаних низова зависиће од броја различитих односа који се међу њима могу јавити (нпр. асоцијативно могу бити повезане речи које имају заједнички корен или суфикс, или међу њима постоји нека аналогија, итд.). Дакле, чланови одређене асоцијативне групе не јављају се ни у одређеном броју, ни у одређеном низу, а међу њима владају различити односи (Sosir, 1989). Сосирови настављачи у оквиру Женевске школе задржали су његов термин *асоцијативни односи*, али је тај назив, у учењу Л. Хјелмслева (1899–1965) и глосематичара, преименован у *парадигматске односе*, при чему је веза између идеја М. Крушевског и Ф. де Сосира, у термилошкој смислу, потпуно избрисана.

Од почетка 20. века највећи утицај на проучавање асоцијација у лингвистици и психологији имала су експериментална истраживања америчких научника. Америчка експериментална психологија утицала је на развој експерименталне психоллингвистике, а то је дало подстицај проучавању вербалних асоцијација у савременој теоријској и методолошкој форми.

Асоцијационизам и савремене когнитивне науке

Америчка експериментална психологија је у великој мери утицала на развој експерименталног приступа у проучавању асоцијативних веза међу речима. Почетком 20. века почињу савремена истраживања вербалних асоцијација, примена асоцијативних тестова и израда асоцијативних речника. Заинтересованост за проучавање когнитивних механизма који леже у основи мишљења и језика резултира развојем психоллингвистике, у чијим ће оквирима асоцијације добити ново теоријско и методолошко гледиште.

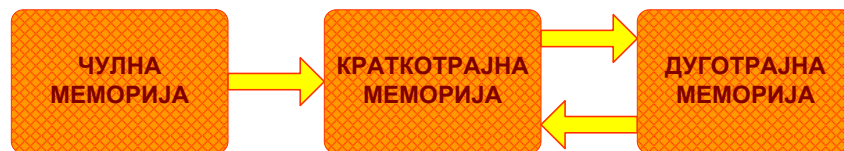
Да би се разумела улога теорије асоцијација у когнитивним истраживањима, важно је имати увид у основне теорије и моделе који описују функционисање когнитивног система и начине представљања појмова у њему. Когнитивна психологија обухвата питања која се тичу обраде информација, њиховог складиштења и механизма њиховог коришћења. Она проучава принципе функционисања нашег меморијског система и начине организације појмова у њему. У зависности од начина на које је знање ускладиштено и репрезентовано зависиће и колико ће се брзо, једноставно и ефикасно то знање искористити у сврху обављања одређених когнитивних задатака.

Стандардни модел когнитивне обраде информација

Развојем когнитивне психологије повећава се и интересовање за процесе који се налазе у основи когнитивне обраде информација. Шта се дешава са подацима и информацијама које примамо путем наших чула? Да ли постоји неки простор у коме се примљени подаци складиште и на који начин се они обрађују?

Резултати бројних истраживања когнитивног система показали су да постоје меморијски домени различитих структура, који обрађују све податке које на различите начине примамо из спољашњег света. Крајем шездесетих година 20. века Ричард Аткинсон и Ричард Шифрин (Atkinson & Shiffrin, 1968) предложили су модел обраде информација који обухвата:

- (1) чулну (иконичку) меморију
- (2) краткотрајну (оперативну) меморију
- (3) дуготрајну меморију

Слика 1. Поједностављен модел обраде информација Аткинсона и Шифрина

Чулна (иконичка) меморија

Када наша чула региструју неку информацију из спољашњег света, она прво доспева у чулну меморију. То је меморијски домен у коме се све информације које су регистроване нашим чулима кратко задржавају, пре него што се проследе у друге нивое обраде. Ако се не проследе даље, информације се губе. С обзиром на то да постоје различити чулни модалитети, претпоставља се да постоје и посебне чулне меморије за сваки од тих модалитета (визуелна, аудитивна, тактилна и др.).

Основне карактеристике чулне меморије:

- Задржава целокупну информацију која се региструје чулима; одређени део се прослеђује у даље нивое обраде, док се остатак губи из меморије.
- Дужина задржавања информација у чулној меморији зависи од особина чулног модалитета који се обрађује.
- Информације у чулној меморији су неорганизоване и неосмишљене.

Краткотрајна (оперативна) меморија

Један део информација које се путем наших чула региструју у чулној меморији губи се већ после неколико секунди. Међутим, део информација прослеђује се у следећи меморијски домен који се назива *краткотрајна* или *оперативна меморија*. Она је задужена за привремено складиштење и оперисање информацијама које су у одређеном тренутку предмет наше пажње. У зависности од тога да ли је акценат стављан на структуру овог меморијског домена или на процесе који се у њему одвијају, давани су му различити називи: *примарна меморија*, *тренутна меморија*, *краткотрајна меморија*, *радна меморија* итд. Оно што је заједничко свим овим приступима јесте уверење да се информације које доспевају у дати меморијски домен у њему кратко задржавају. Да би се сачувале информације које су ушле у краткотрајну меморију, неопходно је да се оне обнављају. Уколико се то обнављање прекине, информација се губи. Постоји и део информација који се прослеђује у дуготрајну меморију и који на тај начин представља део постојећег знања.

Проучавање краткотрајне (оперативне) меморије било је усмерено на откривање особина које су својствене овом меморијском домену како би се утврдило шта се дешава са информацијама које из спољашњег света, путем чула, доспевају у њега. Два основна питања односила су се на *време задржавања информација* и *капацитет краткотрајне меморије*. Време задржавања у краткотрајној меморији директно зависи од врсте и особина информације, али и од њеног обнављања. Једно од првих истраживања трајања материјала у краткотрајној меморији извели су крајем педесетих година 20. века Браун и Петерсонови (Brown, 1958; Peterson & Peterson, 1959). Они су емпиријским путем показали да је у краткотрајној меморији трајање материјала ограничено, и да оно најчешће износи од 18 до 20 секунди. Осим што је ограничено трајање информација у краткотрајној меморији, ограничен је и њен капацитет. Постоји одређена количина информација коју можемо да задржимо и даље обрађујемо. Овим питањем се средином педесетих година 20. века бавио Џорџ Милер (Miller, 1956). Он је у раду *Магични број седам, плус-минус два: Нека ограничења наших капацитета у обради информација* дао резултате својих истраживања у којима је проучавао капацитет краткотрајне меморије. Наводи да је могуће истовремено обрађивати седам, плус/минус две јединице, у зависности од модалитета кроз који су доживљене. Милер је у свом раду направио разлику између *елемената* и *смисаоних јединица*.

Пример: Већина људи не може у својој краткотрајној меморији да обради следећи низ цифара који садржи 20 елемената: 10100100010000100000. Међутим, ако ових 20 елемената поделимо у смисаоне јединице 10 100 1000 10000 100000 добићемо 5 целина које је могуће обрадити у краткотрајној меморији и врло једноставно их поновити (Miller, 1956).

Број елемената који могу да чине смисаону јединицу није фиксан. Смисаоне целине могу да садрже само један елемент или већи број елемената, али је важно њихово комбиновање. Ако су груписани у смисаоне целине, број елемената којима је могуће истовремено оперисати може да буде веома велик.

Груписањем елемената у смисаоне целине оне се свде на смисаоне јединице које је могуће, без тешкоћа, даље обрађивати. На основу истраживања садржаја и функције краткотрајне меморије Милер је закључио да је капацитет нашег когнитивног система ограничен, а да је то ограничење везано за краткотрајну меморију. Количина обрађеног материјала којом оперише краткотрајна меморија може се изразити бројем елемената и бројем смисаоних јединица које се обрађују. Милер је емпиријским путем показао да је когнитивни систем осетљив на број смисаоних јединица, а не на број елемената.

Основне карактеристике краткотрајне (оперативне) меморије:

- Информације које представљају садржај краткотрајне меморије имају значење.
- Задржавање информација је краткотрајно.
- Информације је могуће обнављати.
- Капацитет краткотрајне меморије је ограничен.

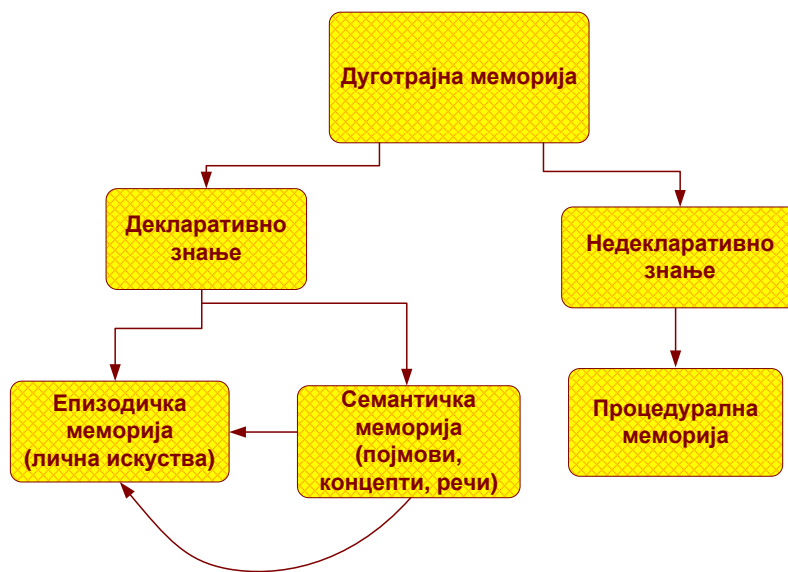
Дуготрајна меморија

Док се информације које преносимо путем чула у краткотрајној меморији задржавају свега двадесетак секунди, остатак материјала који бива спроведен у дуготрајну меморију најчешће се у њој заувек задржава. Када говоримо о својим сећањима, о стварима и догађајима које јако дуго памтимо, говоримо о информацијама које представљају садржај *дуготрајне меморије*. Она се дефинише као меморијски домен у којем је ускладиштено наше целокупно знање о свету. Сва знања која поседујемо, која се тичу света у којем живимо, појмова, догађаја и збивања око нас, ускладиштена су у дуготрајној меморији. Човек поседује различите врсте знања од којих су нека трајна и непроменљива, док су нека знања тренутна и пролазна. Задатак дуготрајне меморије јесте организација и обрада знања различитог садржаја. Из овог разлога, истраживачи когнитивних процеса сматрају да су знања која су ускладиштена у дуготрајној меморији подељена на специфичне подсистеме.

Једна од најчешћих подела која се среће у литератури је подела целокупног знања на две врсте: *декларативно* и *процедурално знање*. Декларативно знање обухвата знање о појмовима и чињенице о свету око нас (нпр. који је главни град Мексика, где живе Ескимима, шта је хипофиза итд.). То је оно знање које учимо и усвајамо свакодневно, а које се тиче најразноврснијих података о свету у коме живимо. Неке појмове заборављамо, а неке памтимо читавог живота. Процедурално знање се односи на оно знање које нам је неопходно да бисмо извршили одређене радње и процесе (нпр. писање, вожња бицикла или аутомобила, прање руку, пливање). Ова врста знања подразумева усвајање одређеног процеса. Етапе усвајања најчешће подразумевају учење дате радње од неког ко је искуснији, затим самостално вежбање све док дата радња не постане толико аутоматизована да је сами спонтано изводимо (нпр. упознавање са механизмом аутомобила, вежбање уз инструктора, самостална вожња уз напрезање и подсећање, и на крају, вожња аутомобила као потпуно аутоматизована радња, која се са лакоћом изводи).

Другу поделу у оквиру дуготрајне меморије предложио је Ендел Талвинг (Tulving, 1972). Претпоставио је да је знање у дуготрајној меморији на одређен начин организовано, односно да није хаотично и без реда. Он сматра да треба направити разлику између оног знања које се тиче нашег личног искуства и знања о појмовима и процедуралног знања.

У оквиру дуготрајне меморије издвојио је два поддомена: *епизодичку* и *семантичку меморију* (Tulving, 1972).

Слика 2. Организација дуготрајне меморије (Tulving, 1972)

У епизодичкој меморији ускладиштено је наше лично искуство, наша сећања, све оно што смо доживели. Ово знање је конкретно и доживљено кроз чулне модалитете (оно што смо чули, видели, додирнули, осетили). Семантичка меморија обухвата чињенице и знање о појмовима. Садржај семантичке меморије је апстрактан и симболичког карактера, дакле не везује се за наше лично, конкретно искуство. Епизодичка меморија је „присећање на нешто“, док је семантичка меморија „знање нечега“.

Пример: Служимо се семантичком меморијом када кажемо да је Београд главни град Србије; да је најпознатији парк у Београду Калемегдан и да се у Београду смењују четири годишња доба. Међутим, када се сећамо шетње Калемегданом са драгом особом, у пролеће док је падала киша, тада користимо епизодичку меморију. Епизодичка меморија омогућава човеку да путује кроз време, да се сећа прошлости и призива неке давне догађаје.

Семантичка меморија

Део дуготрајне меморије у којем је ускладиштено знање о појмовима Талвинг је назвао *семантичком меморијом* (Tulving, 1972). Да бисмо уопште могли да користимо знање које имамо, мора бити да је оно на одређени начин структурирано и повезано. Сваки појам у семантичкој меморији одређен је карактеристикама по којима се разликује од осталих појмова. Међутим, познавање тих карактеристика није довољно за разумевање самог појма. Неопходно је знати у каквим је односима дати појам са осталим појмовима који чине садржај семантичке меморије. Појмови могу бити организовани у тзв. *схеме*. Оне представљају когнитивни оквир у којем се појмови повезују и организују на основу претходног искуства. Појмови могу бити конкретни (јабука, прозор, ципела итд.) и апстрактни (слобода, љубав, вечност итд.).

Пример: појам *сендвич* карактерише одређен број обележја (облик, одговарајућа тежина и величина, материјал, употребна функција итд.), а истовремено је повезан и са великим бројем других појмова који чине схему *сендвич* (нпр. где се продаје, када и где се једе итд.).

Постоје различите концептуализације семантичке меморије које обухватају појмове и схеме, али се оне разликују по томе како су појмови у оквиру схема организовани. Увид у организацију и повезаност појмова добија се описом структуре семантичке меморије и њених елемената.

Издвајамо неколико модела који су настали у покушају да се опише начин на који су појмови у семантичкој меморији повезани:

- (1) Модел хијерархијских мрежа (Collins & Quillian, 1969, 1970, 1972)
- (2) Модел ширеће активације (Collins & Loftus, 1975)
- (3) Модел прототипа (Rosch, 1973).

Почеци проучавања семантичке меморије везују се за истраживања у области вештачке интелигенције. Основна идеја подразумевала је опис и формализацију нашег знања о свету како би машина могла тим информацијама да оперише. У једном од приступа започето је проучавање организације и категоризације појмова у семантичкој меморији. Претпоставка је била да сваки појам има дефинисано место у организацији која представља наше знање о свету и да су сви појмови повезани на основу својих значењских или асоцијативних карактеристика. Овакво разумевање организације појмова означило је почетак развоја *модела семантичких мрежа*.

1. Модел хијерархијских мрежа

У оквиру истраживања вештачке интелигенције Рос Килијан представио је модел хијерархијске организације појмова, који је био заснован на односима надређености и подређености (Quillian, 1968, 1969).¹ Постоји скуп подређених појмова који чини категорију која је означена надређеним појмом (пас, слепи миш, делфин → сисар; птица, риба, сисар → животиња). Сваки појам дефинисан је преко скупа дистинктивних обележја која се преносе са надређених на подређене чланове скупа. Таквом организацијом створена је семантичка мрежа међусобно повезаних појмова, при чему веза између хијерархијских нивоа има статус копуле (*Слепи миш је сисар*), док веза између појма и његових одлика има статус предиката (*Слепи миш лети*). Да би искази који се продукују били смислени, важно је да смер кретања у оквиру мреже иде од подређеног ка надређеном појму (*Слепи миш је сисар*, а не *Сисар је слепи миш*).

Слика 3. Хијерархијска организација појмова (Quillian, 1968)

¹ Килијан (Quillian, 1968, 1969) је конструисао програм помоћу кога је рачунар могао да верификује (препозна) исказе природног језика, односно да утврди да ли је одређени исказ истинит. Да би могао да изврши овај задатак, рачунар је морао да садржи одређени скуп појмова који би били дефинисани дистинктивним обележјима и својим положајем у широј организацији појмова која представља знање о свету (cf. Kostić, 2006).

Будући да је модел хијерархијске организације појмова био први покушај категоризације појмова, имао је одређена ограничења:

- (1) природа хијерархијске организације појмова свела је репертоар исказа на једноставне исказе типа *Мачка је сисар; Птица има крила; Риба има пераја* итд.
- (2) капацитет рачунара био је ограничен, па је самим тим био ограничен и репертоар појмова којима је он могао да оперише.

Појавом модела хијерархијске организације појмова развијена је идеја да су у семантичкој меморији појмови организовани хијерархијски. Да би испитали карактеристике семантичке меморије, Колинс и Килијан спровели су одређен број експеримената са задатком верификације исказа (Collins & Quillian, 1969, 1970, 1972). Килијанов модел хијерархијске организације појмова допуњен је идејом о *ширећој активацији*. Идеја се заснивала на уверењу да се активацијом одређеног појма у семантичкој меморији постепено активирају и појмови који се налазе у истој хијерархијској путањи. Јачина активације зависиће од позиције осталих појмова у хијерархијској мрежи у односу на положај активiranог појма. Колинс и Килијан посматрали су како ће се понашати везе међу појмовима које су засноване на односима надређености и подређености, али и оне које се тичу нивоа одлика појма. Дакле, да ли ће на верификацију исказа утицати разлика у хијерархијским нивоима између субјекта и предиката исказа или хијерархијска удаљеност одлика у односу на процењивани појам. Утврђено је да су најбрже верификовани искази код којих није постојала разлика у хијерархијским нивоима између субјекта и предиката, спорије искази код којих је разлика износила један хијерархијски ниво, а најспорије искази код којих је разлика износила два хијерархијска нивоа. Што се тиче дистинктивних одлика, најбрже се верификују искази код којих предикат означава одлику на нивоу самог појма, спорије искази код којих је одлика удаљена за један ниво, а најспорије искази код којих је одлика удаљена за два хијерархијска нивоа (Collins & Quillian, 1969).

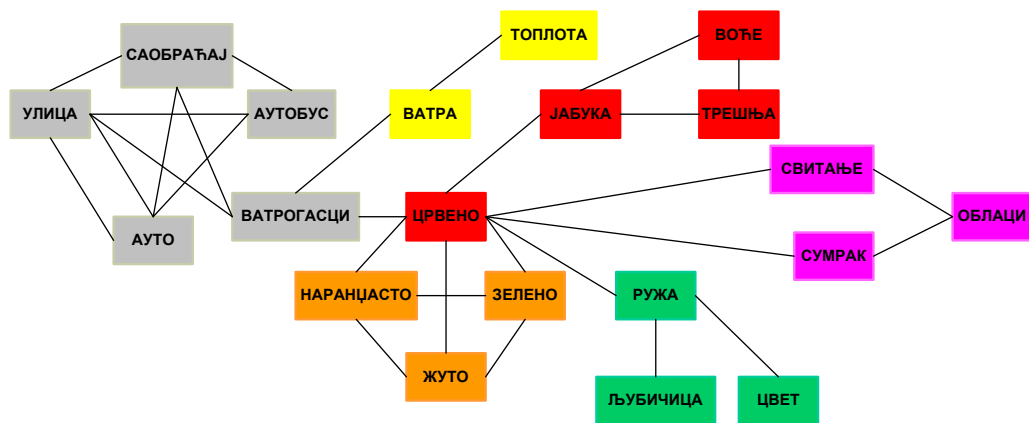
Дакле, исказ *Славуј је птица* биће верификован брже од исказа *Славуј лети*. Када је у питању хијерархијски ниво, најбрже ће бити верификован исказ *Славуј је славуј*, спорије *Славуј је птица*, а најспорије *Славуј је животиња*. Када су у питању одлике појма најбрже ће бити верификован исказ *Славуј је певачица*, спорије *Славуј лети*, а најспорије *Славуј дише*

Добијени резултати показали су да су везе на нивоу надређених и подређених појмова јаче од веза на нивоу одлика појма и у сагласности су са предвиђањима Килијановог модела хијерархијске организације појмова. Модел Колинса и Килијана добио је назив *модел хијерархијских мрежа*.

2. Модел ширеће активације

Појавом модела хијерархијских мрежа покренута су многа истраживања на пољу разумевања организације и функционисања семантичке меморије. Почињу да се развијају алтернативни модели који се заснивају на другачијим принципима и у којима се развија идеја о томе да је *типичност* појма у односу на његову надређену категорију важан сегмент који није узет у обзир у моделу хијерархијских мрежа. Средином седамдесетих година 20. века Колинс и Лофтусова предлажу *модел ширеће активације* (Collins & Loftus, 1975), сматрајући да је принцип ширеће активације основни механизам којим се објашњавају разлике у времену верификације исказа. Када се активира један појам, степен активације осталих појмова зависиће од јачине семантичке везе са примарно активираним појмом. Положај појмова у семантичкој мрежи одражава јачину везе која постоји између њих, али и степен активације који један појам преноси на други.

Слика 4. Модел ширеће активације (Collins & Loftus, 1975)

Основне карактеристике модела ширеће активације подразумевале су:

- да су појмови у оквиру семантичке меморије у различитом степену повезани;
- да су међусобне позиције појмова одређене јачином семантичких веза међу њима;
- да је јачина семантичке везе директно пропорционална степену активације појединих појмова и обрнуто пропорционална времену верификације. Уколико је веза између два појма јака, време верификације биће краће;
- да је јачина везе између надређеног и подређеног појма еквивалентна степену типичности подређеног појма у односу на њему надређени појам, чиме овај модел укључује и фактор *типичности*.

Модел хијерархијских мрежа и модел ширеће активације имају неколико заједничких карактеристика: опис организације појмова у семантичкој меморији заснован је на просторној метафори, односно систему семантичких мрежа; оба модела претпостављају активацију, која се у различитом степену преноси на остале појмове у семантичкој меморији; степен активације је условљен структуралним карактеристикама семантичке мреже и обрнуто је пропорционалан релативној удаљености појмова у оквиру дефинисаних структура.

3. Модел прототипа

Утврђивање принципа по којима се обавља категоризација ентитета у реалном свету утицало је на истраживање начина на који су категорисани појмови у семантичкој меморији. Модел организације појмова који се појавио после модела хијерархијских мрежа и модела ширеће активације био је заснован на карактеристикама и обележјима самих појмова. Еленор Рош је у својим истраживањима приметила да су одређени појмови бољи представници категорије којој припадају од неких других појмова. Она је увела појам *прототипа* од кога су остали појмови мање или више удаљени (Rosch, 1973). Прототип је апстрактан, идеализован представник одређене категорије појмова. Он најчешће представља *просек* особина свих припадника дате категорије који ће имати мање или више изражене особине самог прототипа. На основу степена припадности категорији може се одредити релативна удаљеност појма од прототипа, при чему ће припадници категорије које чешће срећемо имати и већи степен припадности, односно биће по особинама сличнији прототипу.

Основне карактеристике прототипа (Rosch, 1975, 1977):

- Припадник одређене категорије који је ближи прототипу чешће се наводи као пример дате категорије.
- Прототип представља центар или *референтну тачку* у односу на коју се одређују остали чланови категорије.
- Представници категорије који су ближи прототипу могу у реченици да замене назив категорије и деле већи број карактеристика са осталим члановима категорије.

Слика 5. Пример категоризације појмова у оквиру класе „птице“.

Рошова је емпиријским путем показала да удаљеност појмова од прототипа корелира са временом верификације исказа. Дакле, што је један појам ближи прототипу, брзина његовог препознавања у задатку верификације биће мања, односно појам ће се брже препознати. Налази које је добила у сагласности су са моделом ширеће активације Колинса и Лофтусове. Оба модела претпостављају да је типичност, односно степен припадности категорији основни чинилац који одређује однос међу појмовима. Особеност модела прототипа јесте у томе што он није заснован ни на семантичким мрежама, помоћу којих би појмови били међусобно повезани, ни на механизму ширеће активације. Модел прототипа описује унутрашњу структуру категорије у чијем се центру налази прототип, а припадници категорије разликују се по степену типичности у односу на прототип.

Напоменимо да постоје ограничења описаних модела семантичке меморије. Сви модели односе се на конкретне појмове, које је могуће јасно класификовати и међу којима је могуће направити поделу на надређене и подређене јединице. Ово је велики недостатак будући да семантичку меморију чине и апстрактни појмови који се не могу сврстати у хијерархијски јасно разграничене нивое. Апстрактне појмове је тешко лоцирати у претпостављеној семантичкој мрежи, а немогуће их је разврстати по критеријуму припадности категорији. Подаци који се добијају као резултат емпиријских истраживања често се не слажу са механизмима самих модела. Тако је основни проблем модела хијерархијских мрежа немогућност објашњења оних налаза који показују да време верификације и категоризације не пресликава односе у априори датој хијерархијској организацији, већ да време верификације варира у зависности од тога у којој мери је подређени појам типичан представник категорије означене надређеним појмом (cf. Kostić, 2006).

Оно што је заједничко свим предложеним моделима организације семантичке меморије (модел хијерархијских мрежа, модел ширеће активације и модел прототипа) јесте да се баве искључиво организацијом појмова (простих и сложених). Појмови одражавају стања и релације у реалном свету. Знање које имамо о једном појму укључује и знања о другим појмовима са којима је он у међусобној вези. Све појмове који чине репертоар наше семантичке меморије изражавамо речима које користимо у свакодневном животу. Где су ускладиштене представе речи које користимо у говору или писању? Да ли постоји посебан део семантичке меморије који чува информације о речима и њиховим лингвистичким карактеристикама?

После описа основних модела семантичке меморије и њихових недостатака, у наставку рада бавимо се питањем које се тиче језичке манифестације појмова који су ускладиштени у семантичкој меморији.

Ментални лексикон

Једну групу појмова који су ускладиштени у семантичкој меморији чини наше знање о језику. Сваки појам има одређено лексичко значење. То значење маркирано је неким називом. Назив појама је спецификован одређеним фонолошким, морфолошким, граматичким и семантичким карактеристикама. Пошто је сваки појам представљен одређеним језичким кодом, јавила се идеја да у оквиру семантичке меморије можда постоји поддомен у којем су ускладиштене представе речи којима се означавају појмови. Овај поддомен назван је *ментални лексикон*.

Однос између семантичке меморије и менталног лексикона представља однос између појама и речи. У семантичкој меморији ускладиштене су представе појмова, односно скупови дистинктивних обележја који одређују појам. У менталном лексикону ускладиштена је репрезентација речи, јер поред свог значења, појам укључује карактеристике које су искључиво лингвистичког карактера (фонолошка, морфолошка и синтаксичка обележја). Претпоставка да су основне јединице менталног лексикона организоване тако да се најлакше могу користити у процесима разумевања и употребе језика довела је до развоја различитих приступа и теорија. Основно питање које се тицало унутрашње структуре менталног лексикона односило се на принципе по којима су представе речи у њему организоване. Претпоставило се да представе речи нису насумично разбацане, већ да у оквиру овог меморијског поддомена мора постојати нека структура и одређени принцип по којем се представе речи брзо и ефикасно проналазе и обрађују. Развијени су модели претраге менталног лексикона који одсликавају два

приступа: приступ заснован на просторној метафори и приступ заснован на појму прага побуђивања.

Просторна метафора. Први опис структуре менталног лексикона представили су Рубенстин и његови сарадници (Rubenstein et al., 1970, 1971) који су претпоставили да је *фреквенција* основни критеријум по којем су представе речи у њему организоване. Речи које се чешће користе имају и већу фреквенцију употребе. Све високофреквентне речи ускладиштене су ближе лексичком улазу, док су представе нискофреквентних речи удаљене од њега. Близина лексичком улазу директно утиче на брзину проналажења речи. Пошто су високофреквентне речи ближе лексичком улазу, биће потребно мање времена да се оне пронађу и обрнуто, време потребно за лоцирање нискофреквентних речи биће дуже. Принцип који је предложио Рубенстин даље је развио Форстер (Forster, 1976, 1979) који је свој модел назвао *модел аутономне редне претраге*. Он је модел који је био заснован на просторној метафори проширио увођењем неколико нивоа обраде, који су били условљени фонолошким, ортографским и морфолошким карактеристикама речи. Форстеров модел претпостављао је два нивоа обраде. Прво се обрађују улазне јединице, које садрже графемске, фонолошке и синтаксичке карактеристике дате речи. Оне су организоване по фреквенцији и њихова претрага је редна. Кад се препозна улазна јединица, информација се прослеђује у централно складиште, односно ментални лексикон у коме су ускладиштене све информације о датој речи, укључујући и њено значење.

Ипак, модели засновани на просторној метафори имали су одређене недостатке. Редна претрага траје веома дуго јер је број речи које просечан говорник користи јако велики. Међутим, резултати који се добијају у задатку лексичке одлуке показују да је за препознавање речи потребно у просеку 600мс – 700мс, што не би било могуће када би ментални лексикон био организован по принципима просторне метафоре. Такође, ови модели не могу да објасне начин на који препознајемо и изговарамо псеудоречи, јер ментални лексикон не садржи информацију о њима.

Праг побуђивања (модел логогена). Модел менталног лексикона који је заснован на другачијем принципу од модела Рубенстина и Форстера предложио је Џон Мортон (Morton, 1969, 1970). Он је заступао мишљење да представе речи или *логогени* садрже графемске, фонолошке, морфолошке и семантичке одлике. Свака од ових одлика има свој почетни ниво активације, који зависи од њихове фреквенције, односно од броја претходних активација. Ако је реч фреквентна, почетни ниво активације те речи биће виши, а време достизања прага краће. У почетној фази обраде биће активиран већи број логогена, а степен њихове активације ће зависити од тога у којој мери деле одлике са улазним стимулусом.

При приказивању речи *доктор* биће активирани сви логогени који почињу словом *д*, док ће остали логогени остати на почетном нивоу активације. Затим ће се активирати логогени који почињу са *до*, док ће активација осталих логогена који су почели словом *д*, али се не настављају словом *о*, почети да опада. Када сагласност одлика улазног стимулуса *доктор* и одговарајућег логогена буде највећа, логоген *доктор* достићи ће праг побуђивања.

Помоћу овог модела објашњено је различито време препознавања исте речи у зависности од њеног контекста, што није било могуће моделима заснованим на просторној метафори. Мортонов модел логогена предвиђао је два улаза који зависе од чулног модалитета, јер је језичку информацију могуће примити и визуелно и аудитивно.

Појавом **конекционизма** појмови прага побуђивања и нивоа активације постепено бивају уклопљени у компјутерске симулације, тј. неуронске мреже које постају основни модели менталног лексикона. Успешност ових модела проверава се кроз емпиријске податке који се добијају најчешће у експериментима са задатком лексичке одлуке. Рачунарске симулације омогућиле су описивање процеса активације и прага побуђивања у сложенијим задацима, а овакав приступ означен је као *конекционизам* или *паралелно дистрибуирана обрада*. Конекционисти сматрају да се сложене менталне операције могу описати као резултат интерактивно дистрибуираног паралелног процесирања које се одвија на различитим нивоима рачунарски симулиране неуронске мреже (улазни, скривени и излазни ниво) (Kostić, 2006).

Основни циљ предложених модела менталног лексикона био је да објасне ефекте фреквенције и ефекте утицаја семантичког контекста на обраду речи. Модели засновани на просторној метафори успевали су да објасне ефекте фреквенције, и то претпоставком о редној обради, док за ефекте семантичког контекста нису нудили адекватна решења. Модели засновани на појму прага побуђивања у стању су да објасне готово све феномене везане за обраду језика, јер појмови нивоа активације и прага побуђивања нису везани за одређени модалитет, нити су условљени врстом материјала који се побуђује. Конекционизам се, управо, развио на уверењу да се обрада језичког материјала, што се тиче механизма побуђивања, не разликује од обраде било које друге врсте материјала.²

Преглед ових модела указао је на чињеницу да на брзину претраге менталног лексикона утичу различити фактори: фреквенција речи, фонолошка обележја (гласовна структура; слоговна структура; прозодија), морфолошка обележја (слободне и везане морфеме; деривационе морфеме; наставци за облик), синтаксичка обележја (садржинске и

---

² Више о конекционизму и конекционистичким моделима менталног лексикона в. у Kostić, 2006.

функционалне речи) и лексичко значење (денотација; конотација; лексички односи (синонимија, антонимија, меронимија итд.)). Улогу и значај сваког од ових фактора у организацији и функционисању менталног лексикона могуће је испитати различитим психолингвистичким методама.

У наставку рада посебно се бавимо лексичким значењем и лексичким везама које утичу на организацију појмова, али и на брзину њихове претраге у менталном лексикону. Даћемо преглед основних метода у психолингвистичким истраживањима којима је могуће испитати улогу лексичке повезаности појмова у менталном лексикону, а затим ће бити описана конкретна истраживања која су се бавила испитивањем когнитивне релевантности једне димензије лексичког значења.

Основне методе у психолингвистичким истраживањима

1. Асоцијативни тестови. Метода асоцијативних тестова је једноставна, а добијени резултати могу се користити у многим научним областима. Тест садржи листу *речи-дражи* или *стимулуса* које се испитаницима читају или им се дају у писаном облику. Од испитаника се тражи да на приказане речи генеришу *речи-реакције* које се називају *асоцијати*. Што се више испитаника подвргне тесту и што су услови испитивања изједначенији то су резултати поузданији. Реакције се затим пребројавају и групишу по учесталости.

Услови под којима се изводи тестирање у великој мери утичу на успешност саме процедуре. Чарлс Озгуд наводи четири типа контекста који утичу на давање одговора у тесту асоцијација: интерни невербални контекст (расположење и мотивација испитаника); интерни вербални контекст (ставови у односу на предмет који је означен стимулусом који се процењује); екстерни невербални контекст (простор, средина у којој се врши процењивање) и екстерни вербални контекст (редослед речи-стимулуса на листи или претходни одговори испитаника) (Озгуд, 1963). Пошто је мала могућност да се утиче на интерни контекст, пре анкетирања треба обезбедити такве екстерне услове да у што мањој мери утичу на процењивање. Испитанику се изговара или се написмено даје реч-драж, а затим се бележи његов одговор, и то прва реч која му се појавила у свести. Одговори које испитаник даје називају се *асоцијације*, а оне могу бити *слободне* и *контролисане*. *Слободне асоцијације* су оне код којих однос између асоцираних елемената није ограничен на неку посебну врсту односа (овде у потпуности владају закони асоцијације). Слободне асоцијације могу бити *дискретне* и *континуиране*. Код дискретних асоцијација се као одговор на задати стимулус тражи само једна реч. Континуиране асоцијације су осмишљене тако да се испитанику даје слобода да одговори већим бројем речи које се нижу једна за другом. У тестовима континуираних асоцијација постоји опасност од удаљавања испитаника од почетног стимулуса, јер речи које се јављају у низу почињу међусобно да се асоцирају. У *тесту контролисаних асоцијација* драж и одговор треба да буду у неком задатом односу, чиме се ограничава деловање асоцијативних закона. У оваквим случајевима експериментатор захтева од испитаника да као одговор даје одређену врсту речи или односа, чиме усмерава потенцијалне асоцијативне процесе.

Савремена истраживања асоцијација почињу 1910. године, истраживањима Кента и Розанова (Kent & Rosanoff, 1910). У својим истраживањима користили су тест који је временом постао стандард за израду асоцијативних тестова. Тест Кента и Розанова је тест слободних асоцијација који садржи листу од 100 речи које су уобичајене у свакодневном говору. По угледу на овај тест прављени су нови тестови који су се користили у проучавању асоцијација говорника различитих језика. Кент-Розанов тест је адаптиран за многе језике, па су тестови асоцијација коришћени и у српској лингвистици. Истраживања асоцијација развила су се у оквиру развојне психологије и психолингвистике, а од значајнијих радова издвајају се радови Смиљке Васић (1976) и Слободанке Гашић-Павишић (1981, 1984).

Истраживање које је спровела Смиљка Васић имало је за циљ да испита законитости у развоју значења придевских супротности (Васић, 1976). Коришћен је тест контролисаних асоцијација, при чему је задатак испитаника био да напишу супротан придев на четири речи-дражи (*велик, добар, црн и слободан*). Испитаници су били ученици основне школе, од другог до осмог разреда, из градске и сеоске средине. Уочена је разноврсност одговора испитаника, која је била условљена њиховим узрастом, полом и културним нивоом. Истраживање је показало да нема разлике у томе како деца са села и из града усвајају придевску супротност. Брже се усвајају придеви са конкретним значењем у односу на придеве са апстрактним значењем и постоје фазе у појављивању придевских супротности. Резултати које је добила значајни су како у области психолингвистичких, тако и у области педагошких истраживања.

Слободанка Гашић-Павишић (1981,1984) један је од првих истраживача на нашим просторима који је прилагодио тест Кента и Розанова говорницима српског језика. Она је тестом слободних асоцијација истражила специфичност одговора на 80 речи-дражи, које је претходно преузела са оригиналне листе теста Кента и Розанова и прилагодила их српском језику. Додатним истраживањем допунила је претходно добијене податке и истакла је могућности примене асоцијативних тестова у лингвистичким истраживањима (нпр. поређењем резултата асоцијативних тестова деце са резултатима асоцијативних тестова одраслих, могуће је уочити законитости формирања значења лексема).

Без обзира на врсту асоцијативног теста, резултати који се добију представљају реакције испитаника, које се затим групишу по учесталости. Састављају се листе стимулуса и њихових асоцијата и то од најфреквентнијег асоцијата до асоцијата који су се као одговори појавили једанпут. Овако обрађени подаци послужили су као основа за стварање асоцијативних речника различитих језика.

Израда асоцијативних речника започета је у Пољској појавом *Асоцијативног речника пољског језика* (Курч, 1967). Ипак, првим асоцијативним речником источнословенских народа сматра се *Речник асоцијативних норми руског језика* А. А. Леонтјева (Леонтјев, ур., 1977). После овог речника појавио се *Речник асоцијативних норми руског језика* Караулова и сарадника (Караулов и др. 1994–1998) који је и данас познат као најобимнији асоцијативни речник неког словенског језика (Пипер, 2003b). Осим једнојезичних (руског, белоруског, украјинског, пољског, словачког, бугарског и српског језика), почиње израда двојезичних асоцијативних речника (руско-киргиски, руско-летонски, пољско-српски) и међународна сарадња европских лингвистичких центара. Израда асоцијативних речника утицала је на проширивање интересовања научника у правцу других истраживања. Почиње израда асоцијативних граматика, фразеолошких асоцијативних речника, као и истраживања у области развојне психолингвистике, етнопсихолингвистике, прагматике и семантике (Драгићевић, 2007).³

2. Скала процене. Експерименти у којима се користи *скала процене* представљају најједноставнију методу утврђивања повезаности између два појма. Техника скала процене подразумева ситуацију у којој се испитаницима задају парови речи (између којих постоји одређени тип лексичке везе), а испод њих стоји биполарна скала чији екстреми означавају одсуство, односно присуство дате везе. Одабиром вредности на датој скали испитаници дају своје мишљење о јачини везе између приказаних речи. Такође, постоје скале процене у којима се као стимулус појављује једна реч која се процењује, а испод ње су дате биполарне скале на чијим се крајевима налазе опозитни придеви. Да би испитаник могао да оцени одређени појам и свој доживљај пренесе на скалу, важно је да се изврши диференцијација унутар скалног континуума. Када би постојале само две вредности и неутрална тачка, процена субјекта била би груба и нејасна. Да би се постигла већа прецизност и осетљивост процене, скалу је могуће поделити на седам тачака (три негативне, три позитивне и једна неутрална тачка). Што се више иде ка крајевима скале, интензитет особине која се процењује је већи. Поступак израде скале којом се могу мерити индивидуалне разлике у значењу речи подразумева вођење рачуна о *појави* која се процењује, *субјекту* који ће дати појаву проценити и *континууму* дуж којег ће се појава процењивати. Појаве које се процењују могу се једним именом означити као *концепти*. То је општи назив за сваки стимулус на који се као одговор јавља одређена реакција. Концепти могу бити врло различити, што зависи од природе и циљева истраживања.

---

³ О Асоцијативном речнику српског језика (Пипер, Драгићевић и Стефановић, 2005) в. Прилог 1.

Треба водити рачуна о одабиру испитаника који ће процењивати појмове. У зависности од појаве која се истражује, важно је направити такав избор да пол, узраст и занимање испитаника буду у складу са потребама истраживања.

Лоше -3 ___ -2 ___ -1 ___ 0 ___ 1 ___ 2 ___ 3 Добро

Слика 6. Пример седмочлане скале процене

3. Задатак лексичке одлуке. У задатку лексичке одлуке испитанику се на екрану рачунара приказује низ слова, а његов задатак је да притиском на тастер (да/не) одговори да ли је приказани низ реч датог језика или није. Експеримент је конструисан тако да половина приказаних стимулуса има значење, а половина има фонолошке карактеристике датог језика, али нема значење (нпр. *јакна* и *рикна*). Стимулуси који имају значење називају се *речи*, док се стимулуси који немају значење називају *псеудоречи*. Зависна варијабла је време реакције, које је изражено у милисекундама, а бележи се од тренутка појављивања стимулуса на екрану до тренутка давања одговора. Време реакције је показатељ тежине задатка – ако је стимулус тежи за обраду, време реакције ће бити дуже.

4. Задатак именовања. У експерименталној психолингвистици користи се и *задатак именовања (изговарања)* где се од испитаника тражи да приказани низ слова прочита наглас, при чему је зависна варијабла време које је протекло од појављивања стимулуса до тренутка изговарања датог низа.

5. Примовање. У задатку лексичке одлуке често се испитује и *утицај контекста* на препознавање језичких стимулуса. Стимулуси се приказују у пару (симултано или сукцесивно). Први стимулус назива се *контекст* или *прим*, док се други стимулус назива *мета*. Испитанику се на екрану рачунара прво приказује прим (стимулус, реч), а после одређеног времена приказује се мета (други стимулус, реч). Задатак испитаника јесте да реагује на други стимулус. Ефекат примовања подразумева фацилитацију (убрзавање времена обраде) или инхибицију (успоравање времена обраде) одговора на други стимулус, а условљен је приказивањем првог стимулуса. Између два стимулуса (прима и мете) може постојати одређена веза (семантичка, асоцијативна, фонолошка или морфолошка). Уколико одређени тип везе постоји, време обраде другог стимулуса биће краће (доћи ће до фацилитације одговора). Постојање асоцијативне, односно семантичке везе доводи то тзв. асоцијативног или семантичког примовања. Асоцијативно примовање подразумева фацилитацију у обради неке речи онда када јој претходи асоцијативно

повезана реч (богатство – новац), док је семантичко примовање фацилитација у обради неке речи када јој претходи семантички повезана реч (коњ – грива). Постоји ли и у чему је разлика између семантичког и асоцијативног примовања питање је којим су се бавили многи аутори (Meyer & Schvaneveldt, 1971; Brown, 1979; McNamara, 1992; Hutchison, 2003). Одређени број сматра да су ове везе синонимне, док их други аутори раздвајају. Ипак, повезаност различитих аутора огледа се у истом циљу њихових истраживања, који обухвата организацију и функционисање семантичке меморије и менталног лексикона.

Асоцијације и лексичко значење

Проучавање асоцијација пренело се са психолошких истраживања на лингвистику и психолингвистику са циљем да се добију подаци о когнитивним процесима и њиховом испољавању у језику. Асоцијативна повезаност међу појмовима најлакше се уочава у вербалним асоцијацијама, које представљају важан извор сазнања о људском мишљењу и језику. Да би се разумела улога асоцијација у психолингвистичким истраживањима, треба направити разлику између појмова *асоцијација* и *вербална асоцијација*. Асоцијација се као појам користи у психологији и односи се на везу између неколико представа, осећаја, мисли или покрета. У лингвистици се овај појам односи пре свега на *вербалне асоцијације*, које се тумаче као језички изрази асоцијација међу концептима (Пипер, 2003а). Под *вербалном асоцијацијом* подразумева се веза између две или више речи која је створена према асоцијативним законима. Када изговоримо или помислимо на неку реч, у нашој свести почињу да се појављују и друге речи. Поставља се питање које су то речи и да ли постоји правилност у њиховом продуковању. Једну врсту одговора дају асоцијативни тестови.

Психолингвистички методи описани у претходном делу омогућавају да се утврди присуство и јачина одређеног типа везе између две речи. Када су у питању асоцијативно повезане речи, треба утврдити у којој су мери стимулус и његови асоцијати повезани. Критеријуми њихове повезаности могу бити разноврсни (семантичка, асоцијативна, конотативна повезаност, итд.).

Постоје два основна типа односа који се појављују између асоцијата и речи-стимулуса: *синтагматски* и *парадигматски односи*. Синтагматски односи се реализују у лексичким спојевима типа: *лепа девојка; град Београд; мачак у чизмама* итд., при чему је доминантан синтаксички утицај једне лексеме на другу. Они су значајни за синтаксичка и фразеолошка истраживања у којима се проучавају различите синтагматске комбинације лексичких јединица, независно од врсте речи којима те јединице припадају. Парадигматски однос међу лексемама (стимулус:асоцијат) подразумева њихову асоцијативну повезаност, и то тзв. *системске асоцијативне везе*, односно парови типа: *богат : сиромашан; богат : имућан; богат : богатство : богаташ* итд.

Драгићевић (2007) види асоцијативно поље као најопштији лексички скуп који садржи лексеме које су синтагматски и парадигматски повезане са стимулусом. У оквиру парадигматски повезане лексике јављају се системске и несистемске асоцијативне везе. Несистемске асоцијативне везе подразумевају постојање личног односа говорника према

изабраном стимулусу нпр. *паметан: Иван; zgodан: Марина*. Када се из асоцијативног поља издвоји несистемска лексика, добија се ужи лексички скуп који се назива *семантичко поље*. Семантичко поље садржи само системски повезане лексеме које припадају различитим граматичким врстама и могу, а не морају бити у творбеној вези. Ужи скуп од семантичког поља је *семантичка група*. Она садржи лексеме које припадају истој граматичкој врсти и нису творбено повезане. Семантичка група дели се на: *лексичко-семантичку групу* и *тематску групу*. Лексичко-семантичку групу чине речи које припадају истој граматичкој врсти и могу бити у односима синонимије, антонимије и хипонимије. Тематску групу чине лексеме на чију повезаност утичу екстралингвистички фактори (чинови у војсци, делови тела, делови намештаја итд). Најужи лексички скуп који се може издвојити у оквиру једног асоцијативног поља јесте *деривационо гнездо*. Њега чине лексеме са истом основом, које могу припадати истој или различитој врсти речи.

Слика 7. Приказ лексичких скупова лексеме *пријатељ* (Драгићевић, 2007).

Дакле, асоцијативно поље представља најшири лексички скуп у оквиру којег су речи на различите начине међусобно повезане. Појавом асоцијативних речника створена је могућност да се новом методологијом на један другачији начин испитају бројна лингвистичка питања. Асоцијативни тестови, као начин сакупљања и анализе лексике једног језика, могу имати значајну улогу у проучавању лексичког значења речи.

Да бисмо боље разумели асоцијације међу речима, неопходно је разумети природу асоцијативне везе и структуру лексичког значења речи. Изучавањем асоцијативних веза откривамо нешто о природи лексичког значења, а исто тако, лексичко значење може утицати на природу односа између две речи.

Структура лексичког значења

Већ при покушају дефинисања *лексичког значења* наилазимо на мноштво питања. Колико значења може имати једна лексема? Да ли се значење лексеме мења када се појави изоловано или у оквиру неког исказа? Када говоримо о различитим значењима једне лексеме? Овим питањима се као део науке о језику бави лексикологија, која настоји да објасни структуру лексичког значења. Питања постају сложенија ако узмемо у обзир да појам значења налази место у многим наукама, које на свој начин, кроз своју методологију покушавају да га опишу. Резултат тога јесте мултидисциплинарни приступ у коме се лексичко значење дефинише на више начина.

Огден и Ричардс (1923) праве разлику између референције и емотивног значења речи или израза. Референција је именовање стварности. Емотивно значење је способност речи да произведе одређени емоционални ефекат. Две речи могу да имају исто референцијално, а различито емотивно значење (нпр. *мајка* и *мама*). Референцијална компонента значења је централна и стилски неутрална. Емотивна или афективна је периферна, субјективна компонента значења.

Лајонс (1977) дефинише три типа значења: *дескриптивно*, *социјално* и *експресивно* значење. Дескриптивно значење је оно које се може објективно верификовати, потврдити или одбацити као нетачно. Када кажемо „у Београду пада киша“, то је садржај који је у датом тренутку тачан или нетачан и који се може проверити. Међутим, комуникација представља сложенији процес. Човек не размењује само чињенице о којима може објективно да говори и које важе у датом тренутку. Он је друштвено биће које непрестано успоставља различите односе са својом околином, а истовремено изражава своје личне ставове. Дакле, осим дескриптивног значења, Лајонс дефинише социјално и експресивно

значење, као два међусобно повезана значења. Социјално значење служи успостављању друштвених односа, док се експресивним значењем изражава лични став и карактер говорника. Близкост ова два значења довела је до тога да се некада дефинишу заједничким именом као *експресивно, емотивно* или *интерперсонално значење*.

Термини којима се у лингвистици најчешће прави подела лексичког значења су појмови *денотације* и *конотације*. *Денотативно значење* или *денотација* представља однос између језика и стварности; то је однос између лексеме и људи, објеката, места, процеса и активности који су ван језичког система (Lyons, 1977; Драгићевић, 2007). Денотат *столице* је представа онога што је за човека типична столица. Из дефиниције денотације можемо да закључимо да се денотативно значење најчешће изражава именицама, тј. речима којима се изражавају различити предмети, појаве, бића, стања итд. *Конотативно значење* или *конотација* представља експресиван однос говорне заједнице према ономе што значи неки појам (Драгићевић, 2007). Када говоримо о конотацији, треба нагласити да није реч о афективном односу појединца према неком појму, већ је то став језичке заједнице. Конотативна димензија значења је скуп индивидуалних мишљења која су представљена као однос језичке заједнице према датом појму. Дакле, у литератури често наилазимо на различита именовања у основи истих појмова као што су *експресивност* и *конотација*.

Иако постоје различити описи лексичког значења, у овом раду ће опис структуре лексичког значења и њене конотативне компоненте бити преузет од Н. Ф. Алефиренка (1999), који је предложио један начин разумевања семантичке структуре речи.

Семантичка структура речи садржи једарну и периферну зону. *Једарну зону* чине три макрокомпоненте: граматичка, предметно-појавна и конотативна. *Периферну зону* чине околорједарна и периферијска зона. (1) Граматичка компонента значења обухвата податке који се тичу морфолошких и граматичких обележја лексеме. Она омогућава разумевање нове лексеме, чак и када није познато њено значење. На основу њеног облика, може се одредити којој врсти речи припада, а то је корак ближе ка одређивању њеног значења. (2) Предметно-појавна компонента лексичког значења подразумева постојање денотата и десигната. *Денотација* представља однос између језика и стварности, а *десигнација* представља однос између језика и мишљења. Денотат је *представа* о појавама и предметима, а десигнат је *појам* о појавама и предметима. Денотат *стола* је „величина, боја, облик, изгледа стола“, десигнат *стола* садржи критеријска обележја која се односе на дати појам „равна, хоризонтална површина, која стоји на једној или више ногу, на коју се могу ставити ствари“. (3) Конотативна компонента има важно место у структури

значења. Сматрајући да конотативност није само спољашњи оквир, а да се лексичко значење своди искључиво на предметно значење (денотацију), Алефиренко наглашава да је некада могуће да конотативност потисне денотацију и да је због тога она неизоставно макрокомпонента лексичког значења (Алефиренко, 1999)⁴.

У свакодневном говору конотација се често повезује са афективношћу, односно потребом појединца да искаже нешто више од основног значења појма о којем говори. Нека реч може да има пријатну или пожељну конотацију, при чему се конотација може схватити као емотивни/афективни додатак основном, денотативном значењу. Међутим, када говоримо о конотацији, нису у питању лични став и појединачна мишљења.

Конотативно значење лексеме *киша* није „депресивна, тужна и досадна временска појава“ зато што се ја тако осећам, то је само моје индивидуално мишљење.

Да би лексичко значење имало одређену конотацију, битно је да оно буде став говорне заједнице, а не појединих индивидуалних говорника. Имајући то у виду, можемо да поставимо питање, да ли је могуће квантификовати конотативну димензију значења? Да ли постоји инструмент који ће нам рећи колико је *љубав* „лепа“ и „пожељна“, а *патња* „тешка“ и „непријатна“.

Квантификација значења

Једно од питања које се педесетих година прошлог века постављало у оквиру семантичких истраживања било је питање могућности мерења значења. У историји науке сам термин *значење* посматран је као нешто неухватљиво, нејасно, немерљиво. Значење је имало статус *идеје*, а не *стимулуса* који се може проучавати. Последица оваквог схватања појма значења била је непостојање систематских покушаја њене квантификације.

Чарлс Озгуд је један од првих истраживача који се заинтересовао за проблем мерења значења и то проучавањем његове афективне димензије. Он је сматрао да се значења одређених знакова разликују од индивидуе до индивидуе у зависности од њиховог претходног искуства. Озгуд је са својим сарадницима покушао емпиријским путем да утврди могућност мерења индивидуалних разлика у оквиру значења (Osgood, Succi & Tannenbaum, 1957). Поставило се питање која је то димензија значења која би могла бити доступна квантификацији, односно који је то ниво значења који би био осетљив на индивидуалне разлике и којим би се инструментом те разлике могле мерити. У покушају да одговори на то питање Озгуд развија *технику семантичког диференцијала*.

---

⁴ Када у разговору са неким употребимо израз „цркви“, ова лексема губи своје основно значење „престати живети“, а остаје експресивност речи, жеља да некога увредимо, омаловажимо. Конотативно значење лексеме „црћи“ толико је јако, да потискује денотацију речи и постаје доминантно у комуникацијском чину.

Основна претпоставка ове технике односила се на могућност да се субјективни, искуствени континуум прикаже на објективном, скалном континууму, што би омогућило да се индивидуалне разлике на нивоу једног појма, приказане на скалном континууму, квантитативно изразе.

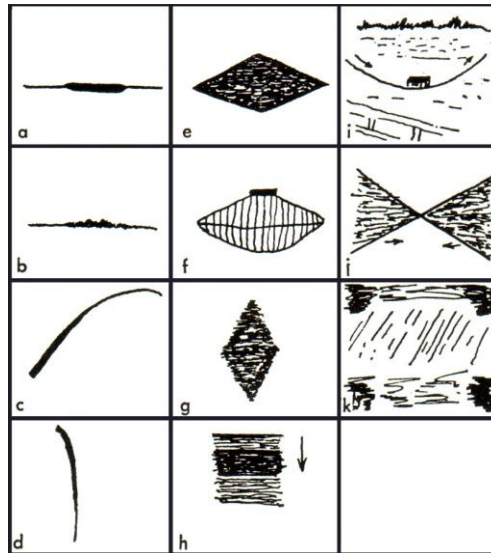
Техника семантичког диференцијала

Озгуд развија идеју о постојању унутрашње флексибилности појединих знакова. Поред универзалности знака, постоје и специфичности одређених значењских ентитета које настају под утицајем индивидуалног искуства. Јавља се идеја о могућности мерења индивидуалних разлика у оквиру значења речи.

Велики утицај на Озгудове идеје имала су истраживања *синестезије*. Теодор Карвоски и Хенри Одберт са унивезитета Дартмут први су научници који су повезали појаву синестезије са језиком и процесима мишљења (Osgood, Succi & Tannenbaum, 1957). Субјекти које су испитивали имали су задатак да појмове из домена једног чулног модалитета изразе групама придева који су припадали другом чулном модалитету. Истраживање је показало да су субјекти брзу и раздрагану музику доживљавали као „оштру“, „вруће-црвену“, „ведру“ и „ватрену“, за разлику од споре и меланхоличне музике која је доживљавана као „тупа“, „тешка“, „плава“ и „мрачна“.

Одберт, Карвоски и Екерсон (1942) настављају своја истраживања бавећи се односом између боја, расположења и доживљавања музике. Истраживање које су спровели обухватало је две групе испитаника. Првој групи су пуштани делови одређених композиција, а задатак је био да свакој композицији припишу доминантно расположење. У следећем кораку, исти субјекти су композицијама приписивали доминантну боју. Показало се да сваком расположењу одговара одређена боја. Да би потврдили своје закључке, изведен је још један експеримент. Другој групи субјеката дате су само речи које означавају расположења, а њихов задатак је био да уз добијене речи допишу називе боја. Добијена је још изразитија повезаност, што је потврдило идеју о томе да између боја и расположења постоје утврђени односи.

У заједничком истраживању, Карвоски, Одберт и Озгуд (1942) испитали су повезаност визуелног и чулног модалитета. Испитаници су имали задатак да визуелно прикажу (нацртају) тон који би им се излагао тихо, затим гласније, па поново тихо (слика 8).

Слика 8. Karwoski, Odbert & Osgood, 1942.

Као што се види на слици, сваки испитаник је на сличан начин визуелно описао тон који је чуо (нпр. линија која је танка, па се удебљава, па се поново стањује). У наставку истраживања одабрали су одређену групу придева. Од испитаника је тражено да споје придеве који се по њиховом мишљењу као пар највише слажу. Добијено је врло високо слагање међу субјектима. Од укупног броја, у 96% случајева спојени су придеви *светао* и *срећан*, а у 92% случајева придеви *гласан* и *велик*.

Сви ови експерименти показују да стимулуси који припадају различитим модалитетима (визуелни, аудитивни, емоционални и вербални) оперишу заједничким значењима и средствима означавања. Сlike које се налазе у основи синестетичких процеса повезане су са језичким метафорама и обе представљају семантичке релације (примере налазимо у свакодневном говору где се срећа доживљава као нешто што је „горе“ (*Срећна сам до неба*), док је туга „доле“ (*Много сам тужан, пао сам на дно*)).

Истраживања у области синестезије подстакла су Озгуда да развије идеју о постојању тзв. *семантичког простора*. Семантички простор је замишљен као мултидимензионални простор, који има онолико димензија колико има биполарних придевских скала које, представљене линеарним функцијама, пролазе кроз њен координатни почетак. Што је већи број скала, репрезентативнији је простор који је датим скалама конструисан. Озгуд је претпоставио да скале нису раштркане по семантичком простору, већ да се групишу на одређен начин и тако формирају кохерентне значењске димензије.

У наставку рада биће приказни поступци помоћу којих су Озгуд и његови сарадници утврдили начин на који се групишу скале и који је минималан број ортогоналних димензија које исцрпљују димензионалност семантичког простора.

Анализа 1. Циљ првог истраживања био је да се одреде биполарне придевске скале којима се дефинишу димензије семантичког простора. Из асоцијативне листе Кент-Розанов (Kent & Rosanoff, 1910) издвојено је 40 именица. Ове именице су дате групи од 200 студената чији је задатак био да на сваку реч коју чују напишу један придев који им први падне на памет. Добијени придеви су распоређени по фреквенцији. Придеви *добар* и *лош* били су на врху листе са фреквенцијом појављивања која је била дупло веће од фреквенције појављивања половине осталих придева (дакле, испитаници су на највећи део речи-стимулуса одговарали једним од ова два придева). Међу учесталим паровима појавили су се и придеви *тежак-лак*, *сладак-горак*, *хладан-топао*. Од придева са највећом фреквенцијом конструисано је 50 почетних биполарних скала процене. Појмове који ће се процењивати чинило је 20 речи које се нису налазиле на Кент-Розанов тесту. Поштован је критеријум да то буду речи које се свакодневно употребљавају и које су довољно различите међусобно, како сличност међу њима не би утицала на поступак вредновања путем скала. Изабрано је следећих 20 речи: *lady, boulder, sin, father, lake, symphony, russian, feather, me, fire, baby, fraud, god, patriot, tornado, sword, mother, statue, cop, america* (Osgood, Succi & Tannenbaum, 1957).

У истраживању је учествовало 100 студента прве године психологије. Факторском анализом издвојена су 3 фактора: *евалуација* (скале: добар–лош, леп–ружан, сладак–кисео, чист–прљав, укусан–неукусан, вредан–безвредан, пажљив–окрутан, пријатан–непријатан, сладак–горак, срећан–тужан, свѐт–профан, фин–ужасан, мирисан–смрдљив, искрен–неискрен и праведан–неправедан), *потенција* (скале: велики–мали, јак–слаб, тежак–лак и дебео–танак) и *активност* (скале: брз–спор, активан–пасиван, топао–хладан, оштар–туп и заугљен–заобљен).

У првој анализи проценат објашњене тоталне варијансе фактором евалуације износи (33.78%), фактором потенције (7.62%) и фактором активности (6.24%), што укупно износи 47.64% објашњеног варирања помоћу три доминантна фактора. Анализа димензија семантичког простора после првог истраживања показала је да је скоро 50% варијансе у семантичком простору објашњено помоћу три фактора: *евалуација*, *потенција* и *активност*.

Анализа 2. Када су издвојени доминантни фактори, остало је питање да ли су добијени резултати независни од концепата и субјеката који су коришћени у првом истраживању? Да ли се добијене димензије могу тумачити као стабилне, без обзира на садржај који се испитује? Спроведено је друго истраживање у којем су истовремено варирано и концепти и субјекти. Улогу концепата имали су *придеви* који су у првом

експерименту представљали квалификаторе. Употребљено је истих 50 придевских скала. Приказане су по две скале, једна поред друге, а задатак испитаника био је да за приказани стимулус-придев који је у датом пару био наглашен великим словима, од понуђених придева из другог пара изабере онај који је најближи значењу траженом придеву (слика 8). Факторском анализом добијени су исти фактори семантичког простора који су издвојени и у првом истраживању. Фактори евалуација, потенција и активност имали су исти редослед појављивања.

Анализа 3. Резултати претходна два истраживања потврдили су постојање три доминантна фактора који описују скоро 50% варијансе унутар семантичког простора. Да ли је помоћу фактора евалуације, потенције и активности био исцрпљен опис семантичког простора или постоји још фактора који нису добијени у прве две анализе, а који би се можда појавили у другачије осмишљеном истраживању? У трећој анализи Озгуд и његови сарадници покушали су да утврде стабилност добијених фактора у семантичком простору и евентуално пронађу још неки фактор који се у прва два истраживања није појавио.

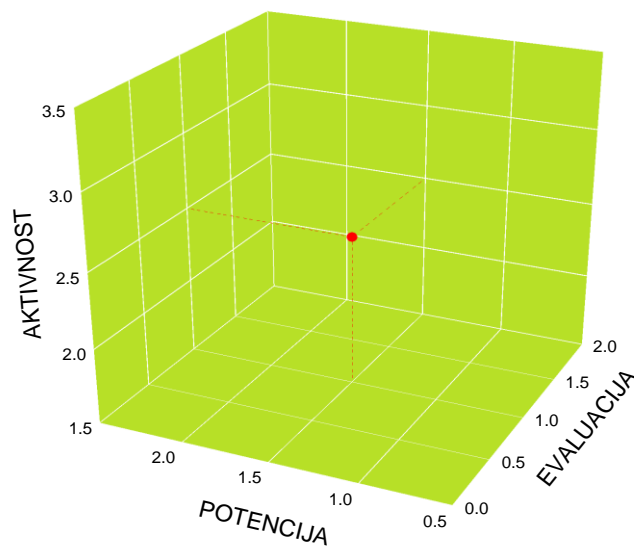
Узорак. Да би се добио исцрпан приказ семантичких димензија, материјал је узоркован на другачији начин у односу на претходне анализе. Придеви су узети из речника синонима (Roget's Thesaurus, 1941) који је имао ту предност да је садржао листе придевских парова које су могле да се преузму из речника у датом облику. Одабрано је 289 придевских парова који су се истраживачима чинили најпознатијим (критеријум „познато“ подразумевао је учесталу употребу у свакодневном језику). У следећем кораку задатак испитаника био је да придевске парове разврстају у 17 група и издвоје оне парове који по њиховом мишљењу имају најсличнија значења. Претпоставка Озгуда и његових сарадника била је да ће се формирати групе придевских парова који имају слична значењска обележја. Када су факторском анализом добијене високе корелације међу придевима унутар група, закључак је био да ти придеви припадају истом фактору. Из ових група је двоструким пролажењем издвојено 76 парова придева.

Процедура. Издвојени придевски парови представљали су скале на којима ће се процењивати одређени концепти. Одабир концепата извршен је тако што је дефинисано пет група које означавају различите ентитете: особе, објекте, апстрактне појмове, догађаје и институције. Свака група имала је по пет концепата, при чему је по један концепт из сваке групе био преузет из првог истраживања. Изабрано је 20 концепата, а испитаници су их процењивали редом на 76 придевских скала.

Резултати. Факторском анализом издвојено је осам фактора. Три доминантна фактора су *евалуација*, *потенција* и *активност* који су репрезентативни у смислу да објашњавају

половину укупне варијансе унутар семантичког простора. Мада је издвојено још пет фактора (стабилност, напетост, напредност, пријемчивост и агресивност), они се нису показали стабилним. Осми фактор је објашњавао 1% варијансе, што је био разлог да се после њега стане са издвајањем фактора. Иако је у трећој анализи издвојено 8 потенцијалних фактора од којих је стабилност показало само три фактора, проценат објашњене варијансе био је мањи него у првом истраживању. Дакле, евалуација, потенција и активност издвојени су као најкохерентнији и најдоминантнији фактори унутар семантичког простора.

Фактор *евалуације* карактеришу придеви чија се квалитативна одредница може подвести под појмове добар/лош (пријатан, чист = добар; непријатан, прљав = лош); фактор *потенције* карактеришу придевски парови (велики/мали, јак/слаб, тежак/лак), док фактор *активности* карактеришу придевски парови (брз/спор, активан/пасиван, врућ/хладан). Озгуд и његови сарадници дефинисали су семантички простор у којем сваки процењени појам може бити приказан тачком која представља пресек вредности које дати појам има на скалама евалуације, потенције и активности (слика 9).

Слика 9. Положај појма представљен тачком у тродимензионалном семантичком простору ЕПА (Osgood, Succi & Tannenbaum, 1957)

На основу наведених анализа утврђене су основне карактеристике семантичког простора:

1. Семантички простор је мултидимензионалан.
2. Постоје три доминантна фактора семантичког простора: *евалуација, потенција и активност*.
3. Семантички простор се може модификовати у зависности од особина концепата који се процењују.
4. Фактори евалуације, потенције и активности не исцрпљују димензије семантичког простора које подлежу процени.

Сваки појам који се процени техником семантичког диференцијала има своје место у оквиру семантичког простора. Семантички простор је конструкт који има онолико димензија колико се фактора одреди на почетку истраживања. Озгуд је претпоставио да је први и доминантан ниво реакције човека на околину управо *квалитативни* – способност јединке да процени колико је нешто добро или лоше, пожељно или непожељно. Фактори који следе стварају вишедимензионалну слику, усложњавајући човеков однос према стварности. Међутим, недостатак семантичког диференцијала огледа се у томе што представља генерализовану технику која се мора адаптирати захтевима сваког појединачног истраживања. Не постоје стандардни концепти и стандардне скале. Основна идеја Озгуда и његових сарадника била је да дефинишу мултидимензионални семантички простор и потенцијални скуп скала⁵ којима би се тај простор могао описати. Они нису дали готов инструмент, већ само почетни конструкт који се мора прилагођавати сваком појединачном истраживању.

Техника семантичког диференцијала је у научним круговима изазвала различита мишљења. Осим дела научног света који је Озгудов изум прихватио као изузетан допринос психолошким истраживањима тог времена, било је и оних струја које су сматрале технику семантичког диференцијала непоузданом и непрецизном. Доведена је у питање објективност скала, јер је уочено да се значење скала мења у зависности од концепата који се процењују и да тродимензионални ЕПА простор није стабилан, јер се разликује индивидуално, од испитаника до испитаника.

---

⁵ У идеалном случају постојала би по једна скала за сваки утврђени фактор семантичког простора. Како није могуће постићи такву прецизност у дефинисању скале, њихов број је већи. Зато треба изабрати најмањи број скала које ће најбоље представљати сваки фактор семантичког простора. Избор скала се врши на основу природе концепата и претпоставке о томе колико би и каквих скала било довољно да се исцрпно вреднују одређени појмови. Седмочланост скале усвојена је из практичних разлога. Озгуд је сматрао да је тројна градијација довољна да би се брзо, а релативно поуздано могло процењивати.

Недостатке технике семантичког диференцијала наводе Смит и Николс (Smith & Nichols, 1973), који истичу проблем поузданости неутралне вредности на скалном континууму. Како је замишљено, испитаницима се даје упутство да неутралну вредност (0) на скалном континууму означе ако је по њиховом мишљењу: процена појма неутрална; ако је скала ирелевантна за процењивање датог појма или ако се оба краја скале подједнако односе на дати појам. Међутим, скале којима се процењују концепти не смеју бити ирелевантне. Избор скала мора бити адекватан, у смислу да је на њима могуће проценити сваки концепт који је укључен у дато истраживање. Осим неодређеног статуса неутралне вредности, Смит и Николс наводе проблем нестабилности ЕПА димензија у случајевима када би се: (1) процењивали конкретни објекти или би се (2) скалама које су намењене за процењивање денотативних обележја, процењивали апстрактни појмови. У тим случајевима, долазило би до претеране употребе неутралне вредности (0), што би утицало на измењену слику димензија семантичког простора дефинисану обележјима ЕПА.

Ипак, значај Озгузових истраживања огледа се у томе што је успео да дефинише: (1) семантички простор у којем сваки концепт има своје место и (2) технику (скала семантичког диференцијала) која би омогућила да се у жељеном степену квантитативно изразе индивидуални доживљаји концепата који су предмет одређених истраживања.

Техника конотативног диференцијала

Дефинисањем потенцијалног семантичког простора створена је могућност да се карактеристике концепата опишу одређивањем њиховог положаја у њему. Ако у том смислу посматрамо речи и њихову конотацију, семантички простор би могао да представи односе и положај речи сличног, односно различитог конотативног значења.

Када говори о конотацији, Озгуд истиче да је у питању димензија значења која обухвата специфичност знака на нивоу појединца и која је условљена индивидуалним искуством говорника. Специфичност човека као људског бића јесте у томе што има могућност да доживљава различите емоционалне реакције и на тај начин квалификује стварност око себе као оно што је *добро–лоше* (евалуација), *јак–слабо* (потенција) и *активно–пасивно* (активност) (Osgood, 1975). Техника семантичког диференцијала могла би се у том смислу употребити за мерење специфичне структуре конотације, односно индивидуалних разлика на нивоу значења једног појма.

Међутим, остаје питање да ли се семантичким диференцијалом мери конотативна димензија значења? Семантички простор је замишљен као хипотетички простор у којем сваки концепт има своје место, а оно је одређено проценама испитаника по скалама које

се одређују у зависности од природе истраживања. Дакле, нема јасно утврђених скала којима се изражавају различити типови значења. Није постојао теоријски критеријум на основу кога би се бирали придеви који ће чинити скале. У зависности од избора скала, семантички диференцијал је могао мерити и денотативне и конотативне аспекте значења. Неке од скала које је Озгуд навео не могу се сматрати адекватним за процену конотативности, јер у зависности од појмова који се процењују, ове скале мере различите аспекте значења. Када би појмови који се мере били: *нож*, *папир*, *кишобран* и *стомак*, а скале: *оштар–туп*, *храпав–гладак*, *сув–мокар* и *пун–празан*, јасно је да се не би процењивала конотативна већ денотативна обележја. Ако би исте скале употребили у процењивању појмова: *звук*, *глас*, *теорија* и *глава* (*оштар звук*, *храпав глас*, *сува теорија* и *празна глава*), рекли бисмо да су у питању конотативна обележја појмова. Из тога је јасно да Озгуд није дефинисао инструмент који мери конотативне карактеристике концепата, већ технику која даје могућност да се одабиром скала процењивање усмери на жељену димензију значења.

Идеја о семантичком простору и скалама помоћу којих се изражавају растојања између концепата у том простору проширена је идејом о квантификању конотативне димензије значења. Јанковић (2000а, 2000б) на основу емпиријских истраживања први дефинише основну структуру конотативне димензије значења, а потом конструише и инструмент за њено мерење.

Избор придева и израда скала. Да би утврдио које скале дефинишу простор конотативног значења, Јанковић је прикупио репрезентативан узорак придева српског језика. Направљен је избор од 1267 парова опозитних придева. Да би се утврдило који парови најбоље представљају конотативни аспект значења, више пута је вршена редукција (избачени су придеви који не задовољавају дефиницију конотативног значења, синоними, нискофреквентни придеви и придеви који нису имали јасног опозита). Добијена је листа од 200 придевских парова. Ради још прецизнијег одабира, група испитаника је помоћу ових 200 парова проценила 25 случајно изабраних појмова. Разлог је био издвајање најуниверзалнијих придева, чије значење неће зависити од природе концепата који се процењују. Направљен је одабир од 70 парова опозитних придева, који су у облику скала процене представљали прву верзију инструмента за мерење конотативне димензије значења.

Утврђивање основних димензија конотативног значења. Да ли конотативни аспект значења има своју структуру? Јанковић (2000а, 2000б) је емпиријски покушао да утврди који фактори чине конотативну димензију значења. У истраживању је учествовало

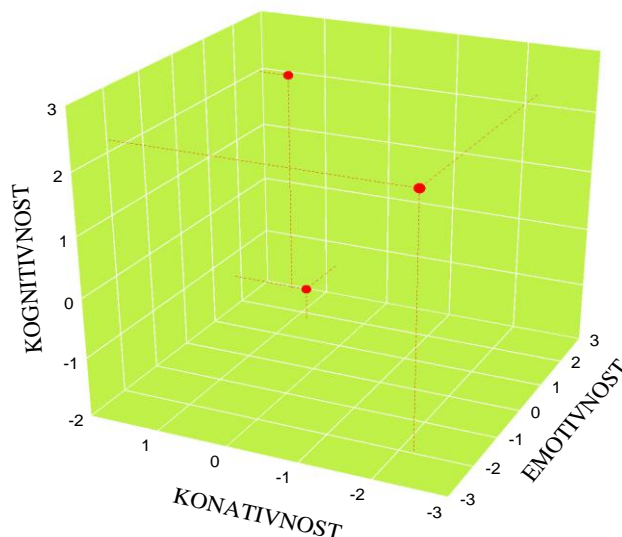
237 испитаника који су процењивали 10 унапред одабраних појмова помоћу скала процене које је чинило 70 парова опозитних придева. Анализом су издвојена три фактора: *емотивно-евалуативни* (скеле које га чине представљају емотивни и евалуативни аспект доживљаја концепата – пријатно, пожељно, драго, добро итд.), *конативни*⁶ (скеле које га чине говоре нешто о важности концепта за испитаника и заинтересованости за њега – упечатљиво, активно, велико, јако, подстицајно итд.) и *когнитивни фактор* (скеле које га чине говоре нешто о разумевању концепата и сазнајном аспекту доживљаја – објашњиво, логично, разумљиво, јасно итд.). На основу овог истраживања дефинисана су три фактора који чине структуру конотативне димензије значења. Да би проверио поузданост ових резултата и тачност добијене факторске структуре, Јанковић (2000а, 2000b) је извео још једно истраживање на другом узорку субјеката и већем узорку појмова. У истраживању је учествовало 605 испитаника, а стимулусе је чинило 72 појма (именица у номинативу). Инструмент којим су процењивани стимулуси садржао је скуп од 32 скале у форми семантичког диференцијала. Ове скале су изабране на основу претходног истраживања у којем су издвојена три доминантна фактора. Одабрано је 10 скала које чине емотивно-евалуативни фактор конотативности и по 11 скала за факторе конативност и когнитивност. Издвојене су оне скале за које је факторском анализом утврђено да најбоље представљају трофакторску структуру конотативног значења. Ово истраживање показало је да се на другом узорку појмова и субјеката добијају исти фактори конотативног аспекта значења, што је указало на стабилност факторске структуре конотативног значења, независно од садржаја који се процењује. Фактори су се појавили у истом редоследу, па је утврђено да се конотативно значење неког концепта у највећој мери састоји од емотивно-евалуативне процене, а да њу у одређеном степену допуњују конативни и когнитивни фактор. Када је утврђена стабилност три фактора који чине конотативну димензију значења, Јанковић (2000а, 2000b) конструише инструмент којим би се мериле искључиво конотативне карактеристике значења. Изведено је истраживање у којем је учествовало 158 студената психологије који су добили задатак да процене 24 појма (именице у номинативу). За процењивање је употребљено 15 скала у форми семантичког диференцијала. На основу резултата факторске анализе утврђено је да ових 15 скала најбоље представља трофакторску структуру конотативног значења. Из сва три фактора (емотивно-евалуативни, конативни и когнитивни) издвојено је по пет скала које су ушле у верзију инструмента која је названа *конотативни диференцијал CD-15*.

---

⁶ lat. conatio, conation (труд, импулс); конативно (што покреће, мотивише).

Анализа главних компонената показује да је проценат варијансе који је објашњен емотивно-евалуативним фактором 35.5%, когнитивним фактором 20.5% и конативним фактором 15.5%. Сва три фактора заједно објашњавају 71.5% варијансе. Ово значи да је 71.5% карактеристика конотативног аспекта значења објашњено помоћу ова три фактора. Вредност објашњене варијансе која је добијена употребом технике конотативног диференцијала је виша у односу на вредности фактора семантичког простора који су добијени у Озгудовим истраживањима (евалуација (33.78%), потенција (7.62%) и активност (6.24%), што укупно износи 47.64%). Коначна верзија конотативног диференцијала обухватала је 9 скала, а инструмент је добио назив *Конотативни диференцијал CD-9*. У њему су *емотивно-евалуативни* фактор дефинисале скале (пријатно, добро, драго), *конативни* фактор (упечатљиво, подстицајно, јако) и *когнитивни* фактор (познато, конкретно, јасно).

Димензије конотативног простора. Дефинисањем фактора који чине конотативни аспект значења створена је могућност да се значење појмова не категорише само по денотативним обележјима, већ да се види у каквом се односу они налазе ако посматрамо њихове конотативне карактеристике. Сваки појам који се процењује на скали конотативног диференцијала има место у простору конотативног значења. Овај простор замишљен је као тродимензионални простор у којем се сваки концепт може приказати као тачка која је изведена из вредности процена на свакој скали појединачно (слика 10).

Слика 10. Положај појмова који су представљени тачкама у хипотетичком тродимензионалном простору конотативног значења (Јанковић, 2000а, 2000б)

Простор конотативног значења даје могућност да се утврди колико су различити појмови међусобно блиски или удаљени када су у питању њихове конотативне карактеристике. Техника конотативног диференцијала омогућава да се утврди да ли постоји правилност у категорисању појмова на основу њихових конотативних карактеристика.

Појавом конотативног диференцијала створена је могућност квантитативних истраживања конотативне димензије значења. Ипак, чини се важним указати на разлике и предности конотативног диференцијала у односу на Озгудову формулацију семантичког диференцијала и мултидимензионалног семантичког простора:

1. На основу теоријске дефиниције Јанковић (2000a, 2000b) конструише инструмент који ће мерити конотативну димензију значења. По тој дефиницији *конотативно значење се схвата као денотативном значењу придружено значење субјективног карактера, односно лична, емотивна и имплицитна својства која се придају ентитетима и која проистичу из субјекта који схвата, а не из ентитета који је схваћен* (Јанковић, 2000a). На овај начин, са већ дефинисаним теоријским ставом развија технику којом ће квантификовати дату димензију значења.
2. За разлику од технике семантичког диференцијала која не садржи јасно дефинисане скале, конотативни диференцијал користи коначан скуп придевских скала помоћу којих мери значење. Флексибилност се испољава у могућности одабира броја скала који ће се употребити у зависности од природе истраживања.
3. Озгуд је дефинисао тзв. семантички простор у којем сваки појам који се процењује има своје место у зависности од положаја који заузима на скалама *евалуације, потенције и активности*. Јанковић (2000a, 2000b) дефинише простор конотативног значења тако што се положај појма у конотативном простору одређује на основу његових вредности на *емотивно-евалуативној, конативној и когнитивној скали*.
4. Фактори димензије конотативности (емотивно-евалуативни, конативни и когнитивни) објашњавају 71% варијансе конотативног значења концепата који се процењују. Ова вредност је знатно већа у односу на вредности објашњености варијансе коју су помоћу фактора ЕПА добили Озгуд и његови сарадници, а која износи (47.64%).

Схватања конотације у лингвистичким истраживањима

У лингвистици се појам конотације најчешће дефинише у односу на њему блиске појмове *експресивности* и *емоционалности*. Пољски лингвиста М. Грепл (Грепл, 1967) направио је дистинкцију између три термина: емоционалност, афективност и експресивност, сматрајући прва два термина синонимима. Термин експресивност узима као шири појам, под којим подразумева сваку намеру говорника да посебним начином изражавања било чему у говорном акту да значај, с циљем да задобије жељену пажњу. Експресивност је, дакле, испољавање личности говорника у језичкој структури његовог говора (Ристић, 2004). Грепл одређује експресивност као један од типова говорних чинова, а најважнији домет његових истраживања експресивних језичких средстава јесте истицање њихове маркираности у односу на неутрална језичка средства и истицање њихове улоге као експонената експресивног говорног чина (Ристић, 2004).

У својој *Лексикологији*, Э.В. Кузњецова (1989) одређује експресивну лексику као функционално-стилски маркирани слој који је супротстављен неутралном лексичком слоју. Она сматра да се специфичност експресивне лексике испољава у њеној експресивној функцији и у сложености њеног значења (које осим објективно-појмовног садржаја обухвата и субјективне конотативне компоненте значења). Кузњецова дефинише конотативну компоненту као део системског лексичког значења речи који допуњава њен основни појмовни садржај смислом, у коме су одражене друштвено-психолошке оцене и асоцијације (Ристић, 2004). Конотативна компонента је по својој структури сложена и садржи четири основна елемента: *експресивност*, *емоционалност*, *оцену* и *сликовитост* (Кузњецова, 1989 у Ристић, 2004). Основна карактеристика експресива или конатива јесте њихова променљивост, која се испољава у неутрализацији постојећих конатива и у стварању нових.

У свом делу *Лексическая семантика, синонимические средства языка* (1995) Ј. Апрејан износи мишљење да конотација (или семантичка асоцијација) представља прагматичке елементе који су у вези са културним представама и традицијом, са праксом коришћења ствари у одређеном друштву, као и са другим нејезичким факторима. Под конотацијом Апрејан подразумева оцену објекта који се именује датом речју, а која је прихваћена од свих носиоца језика одређене заједнице. Он сматра да конотативне компоненте не улазе непосредно у језичко значење и не изводе се из њега, али да као

укупност асоцијација образују логички и емотивни садржај који се чува у култури датог друштва и који образује њене стереотипе (Апресјан, 1995 у Ристић, 2004).

О конотацији пише и В. Телија (1986), која даје поделу лексичког значења по којој свака лексичка јединица има три нивоа значења: **дескриптивно** (фактичко, спознајно); **аксиолошко** (вредносно, евалуативно); и **емотивно** (емоционално-експресивно, стилски маркирано). Емотивно значење лексичких јединица чини њену конотацију (конотативно значење). Телија (1986) разматра и објашњава конотацију кроз њену повезаност са феноменима експресивности и емоционалности. По њој, конотација изражава емотивно-аксиолошки и стилски маркиран однос субјекта говора према стварности. Конотацијом се допуњава денотативни део значења многих номинационих јединица. Она није допуна лексичком значењу, већ се јавља као неодвојиви део сложеног експресивно обојеног значења или значења које даје експресивну обојеност.

Као и Апресјан, Телија види прагматику као шири појам у односу на конотацију, а у лексичком значењу могуће је издвојити онолико конотација колико прагматичких интенција она изражава. Под конотацијом у когнитивном смислу Телија подразумева прагматички оријентисане компоненте плана садржаја језичких јединица, које различитим типовима знања, односа и језичких карактеристика допуњавају денотативне и граматичке јединице тог плана. Субјективно модална природа конотације (њена веза са говорником) даје јој прагматички статус, док рационална и експресивна оцена и социјално-говорна карактеристика чине експресивну функцију језика. Постоје два типа конотације: културно-национална и социјална конотација.

Ристић (2004) истиче да се конотативна семантика лексема показује сложенијом од денотативне семантике, како у погледу информација, тако и у погледу елемената које садржи. Она обухвата четири типа информације:

- (а) репрезентативну (издвајање објекта, односно неког његовог својства)
- (б) вредносну (оцењивање тог својства као доброг или лошег)
- (в) емотивну (исказивање емоционалног односа према тако оцењеном својству у смислу одобравања или неодобравања)
- (г) стилску (употребна вредност лексичке јединице).

Сложеност конотативне семантике огледа се управо у томе што указује на најважније елементе комуникативне ситуације (субјекат оцене, објекат оцене, критеријум оцењивања, тачка вредновања и оцене).

Ристић (2004) наглашава да конотативна семантика обухвата не само маркиране варијанте одговарајућих садржаја, већ посебне садржаје који одражавају неки вид

стварности. Лексичке јединице као носиоци оваквих садржаја представљају посебне јединице значења, а не само стилски маркиране варијанте неутралних јединица. Њихова функција није само прагматичка улога средства за могућно експресивно деловање, већ се морају имати у виду и њихове номинационе, семантичке и стилске особености. Експресивном лексиком исказује се емоционално стање говорника, које се реализује актом вербализације (номинације). На овај начин исказује се емоционални однос према издвојеном објекту, односно неком његовом својству. Емоционални однос заснива се на објективној оцени о томе шта је добро а шта лоше.

О конотацији (конотативној семантици лексеме) говори и М. Ивић (1992) која је дефинише као оно што се непосредно асоцира са денотативним значењем лексеме. Конотација није својствена сваком називу бића или ствари; неке лексичке јединице је имају, друге је немају. Ивић (1992) даје пример четири лексеме: *мајка* и *ћерка*; *песник* и *књижевник*. Појмови мајка и песник намећу додатну помисао на једну карактеристичну особину која по природи ствари краси оне појединце у којима ти примери најпримереније оличавају: праву мајку = пожртвованост; правог песника = осећајност. Појмови ћерка и књижевник нису, у том смислу, нимало асоцијативно подстицајни – не намећу помисао на било какву карактерну, односно емотивну посебност оних који те појмове представљају.

Укратко смо приказали неке од основних идеја у оквиру лингвистичких истраживања које се тичу дефинисања и разумевања конотативног значења. Оно што им је заједничко јесте посматрање конотације издвојено, самостално у односу на денотативно значење речи. Ипак, постоје различити приступи. Неки аутори виде конотацију као компоненту лексичког значења, допуну основног појмовног садржаја речи (Кузњецова, Алефиренко⁷); неки сматрају да конотативне компоненте не улазе у структуру лексичког значења (Апресјан), док има аутора који конотацију објашњавају кроз њену повезаност са другим феноменима (експресивност, емотивност), наглашавајући прагматски карактер конотације, тј. однос субјекта говора према стварности (Телија).

Примећујемо, дакле, да не постоји јединствена, свеобухватна дефиниција конотације. Из тог разлога смо се у овом истраживању определили за дефиницију конотације коју је у истраживању сличног типа предложио Јанковић (2000а, 2000б), а по којој се конотативно значење разуме као *денотативном значењу придружено значење субјективног карактера, односно лична, емотивна и имплицитна својства која се придају ентитетима*

---

⁷ в. поглавље Структура лексичког значења.

и која проистичу из субјекта који схвата, а не из ентитета који је схваћен (Јанковић, 2000а, 2000б).

У наставку рада описаћемо истраживања која су се бавила утицајем конотативног значења на организацију речи у менталном лексикону, а чији су резултати били подстицај нашем емпиријском истраживању конотативне димензије значења речи.

Утицај конотативне димензије значења на организацију појмова у менталном лексикону

Истраживања у области конотативног значења појмова настављена су испитивањем начина њиховог категорисања у хипотетичком тродимензионалном простору, који је дефинисан емотивном, конативном и когнитивном димензијом (Јанковић, 1999d). У датом истраживању испитаници су проценили 65 појмова (именица у облику номинатива) на 32 скале у форми семантичког диференцијала (у претходним истраживањима утврђено је да ове скале најбоље представљају три димензије конотативног значења).

Сваки појам представљен је тачком у хипотетичком тродимензионалном простору конотативног значења. Утврђено је да се у оквиру датог простора сви појмови групишу у пет смислених категорија (емотивно позитивне, мање разумљиве, емотивно негативне, непознате и емотивно неутралне). У оквиру ових пет категорија три представљају емотивну/афективну димензију конотативног значења (емо+, емо0, емо-).

Да би се утврдила когнитивна релевантност емотивне/афективне димензије конотативног значења, изведен је експеримент са задатком лексичке одлуке, у којем је испитан ефекат емотивне/афективне компоненте значења на брзину препознавања појмова. Појмови су на основу своје емотивности подељени у три групе (емо+, емо0, емо-), а затим је из сваке групе издвојено по 18 појмова који су коришћени у експерименту. Анализа варијансе показала је да постоји основни ефекат фактора емотивне валенце, односно да се појмови са позитивном емотивном валенцом обрађују брже од појмова са негативном и неутралном емотивном валенцом (Јанковић и Миловановић, 1999).

Ове налазе је у свом истраживању потврдила и Орлић (2002), која се бавила феноменом афективног примовања у задатку лексичке одлуке. Афективно примовање подразумева ситуацију у којој је препознавање једне речи олакшано претходним приказивањем речи чије је значење афективно конгруентно са значењем првоприказане речи.

Експеримент је осмишљен тако што је из *Конотативног речника*⁸ (Јанковић, 2000a, 2000b) изабрано 240 појмова (по 80 емотивно позитивних, емотивно неутралних и

---

⁸ *Конотативни речник* садржи податке о вредностима за више стотина појмова које су добијене на скалама конотативног диференцијала CD-15. Сваки појам одређен је вредностима на емотивној, конативној и когнитивној скали конотативног значења.

емотивно негативних). Појмови су приказани у задатку лексичке одлуке са примовањем, тако што је прво приказан стимулус-прим, а после интерстимулусног интервала и стимулус-мета. Задатак испитаника био је да први стимулус само прочитају, а да притиском на тастер да/не одговоре да ли је други стимулус реч или није. Резултати истраживања показали су значајан основни ефекат афективне валенце (речи са позитивном афективном валенцом обрађују се брже од речи са негативном и неутралном афективном валенцом) и основни ефекат афективног примовања (афективно позитивне речи примују емотивно набијене речи, без обзира на њихов предзнак). Орлић (2002) наводи мишљење Клауера и Муша (Klauer&Musch, 1997) да је за предикцију ефекта афективног примовања нужна претпоставка о постојању афективних веза између појмова у семантичкој меморији. У прилог овом мишљењу иду и истраживања Озгуда и сарадника (Osgood, Succi & Tannenbaum, 1957) и Јанковића (2000а, 2000b) која су показала да је афективно, односно конотативно значење део лексичког значења појмова, па се и афективно примовање може схватити као део семантичког примовања (Klauer&Musch, 2001).

У свом истраживању Орлић (2002) добија основне ефекте, који потврђују когнитивну релевантност емотивне валенце. Међутим, приликом одабира речи контролисана је само емотивна валенца, али не и присуство/одсуство њихове асоцијативне/семантичке повезаности, или повезаности по другим димензијама конотативног значења. Исто је и са истраживањем Јанковић и Миловановић (1999), у којем су именице одабране без дефинисане асоцијативне/семантичке повезаности међу њима. Резултати ових истраживања показују да постоје ефекти афективне валенце и афективног примовања, али не дају објашњење одакле ови ефекти потичу.

У овом истраживању ћемо покушати да дамо детаљнији опис механизма који стоје иза ефеката груписања речи по емотивној валенци. У наставку рада дајемо детаљнији приказ основних циљева овог истраживања као и преглед методологије коришћене у овом раду.

Циљ истраживања

Појавом *Асоцијативног речника српског језика* (Пипер, Драгићевић и Стефановић, 2005) и *Конотативног диференцијала* (Јанковић, 2000а, 2000б) створене су могућности квантитативне анализе конотативног значења речи и бољег разумевања ове компоненте лексичког значења.

Циљ нашег истраживања јесте да се испитају димензије конотативног значења асоцијативно повезаних лексема и да се утврди начин на који конотативност речи утиче на организацију асоцијативног поља, а индиректно и на организацију менталног лексикона.

Основно питање које постављамо јесте да ли постоје конотативне сличности између стимулуса и њихових асоцијативних поља, односно колико је конотативна структура асоцијативног поља одређена конотативношћу стимулуса.

У првом делу истраживања упоредићемо стимулусе и њихова асоцијативна поља и покушаћемо да утврдимо да ли се међу њима јављају разлике на различитим емотивним/афективним валенцама (емо+, емо-, емо0) и различитим скалама (емотивност, конативност, когнитивност).

У другом делу истраживања покушаћемо да утврдимо у којој мери стимулус преноси своје конотативне карактеристике на асоцијате и да ли је ефекат фактора конотативности (емотивност, конативност, когнитивност) стимулуса једнак или се у њиховом утицају на асоцијате јавља одређена хијерархија.

У истраживању ћемо користити *Асоцијативни речник српског језика* (Пипер, Драгићевић и Стефановић, 2005) који ће нам дати податке о стимулусима и њиховим асоцијативним пољима, јачини асоцијативне везе међу њима и хијерархији асоцијата у асоцијативном пољу. Техника *Конотативног диференцијала* (Јанковић, 2000а, 2000б) омогућиће нам квантификацију конотативног значења лексема, коју ћемо испитати стандардним статистичким поступцима анализе варијансе и регресионе анализе.

Методологија

Одабир стимулуса

Први корак у истраживању био је избор стимулуса који ће ући у анализу. Једна могућност била је да се одаберу именице које је у свом истраживању Јанковић (1999d) класификовао на емотивно/афективно позитивне, неутралне и негативне. Међутим, за ове именице нису постојали подаци о речима са којима су оне у асоцијативној вези. Пошто је основни критеријум при одабиру био да речи буду асоцијативно повезане, извор из којег су преузети стимулуси био је *Асоцијативни речник српског језика* (Пипер, Драгићевић и Стефановић, 2005).

1. Из *Асоцијативног речника српског језика* издвојене су именице које су имале статус стимулуса (речи-мете на које су у тестовима слободних асоцијација испитаници давали одговоре – асоцијате). Критеријум који је поштован при избору именица био је да се оне налазе у основном граматичком облику (номинатив једнине) и да не спадају у ономастику. Издвојена је група од 240 именица.
2. Будући да је доминантан фактор конотативне димензије значења емотивни фактор, одлучили смо да емотивност речи буде критеријум на основу кога ће бити одабрани стимулуси. Да би се приликом избора стимулуса поштовао критеријум интересубјективне сагласности, свих 240 именица проценила је група од 20 испитаника, узраста између 20 и 30 година. Задатак је био да сваку именицу означе као емотивно/афективно позитивну, негативну или неутралну (емо+, емо–, емо0) тако што би поред сваке именице написали знак (+, –, 0) у зависности од тога да ли дата именица по њиховом мишљењу има позитивну, негативну или неутралну емотивну/афективну вредност. Када су испитаници проценили свих 240 именица, оне су разврстане на следећи начин. Издвојене су именице које су имале само ознаке (+), затим именице које су имале само ознаке (–) и на крају је издвојена група именица које су имале само ознаке (0). На овај начин добијене су три групе именица: емотивно/афективно позитивне (емо+), емотивно/афективно негативне (емо–) и емотивно/афективно неутралне (емо 0). Пошто је укупан број именица које су преузете из *Асоцијативног речника* био сувише велики за наше истраживање, у следећем кораку направљена је селекција.

3. Из сваке групе издвојено је по 20 именица (укупно 60) које су по одређеној вредности (+, 0, -) биле највише емотивно/афективно набијене. Затим су уз помоћ технике конотативног диференцијала (CD-9) процењене њихове конотативне карактеристике.

Метод

Субјекти: У истраживању је учествовало 30 испитаника различитих профила, оба пола, узраста од 20 до 30 година.

Стимулуси: Испитаници су процењивали три групе по 20 именица (укупно 60) различите емотивне/афективне вредности (емо+, емо-, емо0).

Инструмент: Скала процене у облику конотативног диференцијала (CD-9) који садржи 9 биполарних скала са вредностима од -3 до 3. По три скале чине један фактор конотативне димензије значења. *Емотивна димензија* (скале: пријатно, драго, добро), *конативна димензија* (упечатљиво, подстицајно, јако) и *когнитивна димензија* (познато, конкретно, јасно).

Поступак: Испитаници су на скали конотативног диференцијала проценили свих 60 именица. Именице су дате случајним редоследом. Испитаници су добили различите варијанте списка именица како на процењивање не би утицао редослед стимулуса. Задатак испитаника био је да на свакој скали (укупно 9) заокруже по једну вредност (од -3 до 3) у зависности од њиховог доживљаја датог појма по одређеној особини.

Резултати

За сваку именицу, која је процењена 30 пута по свакој скали, издвојене су само вредности које су се односиле на емотивну димензију значења (скале: пријатно, драго, добро). На основу просека вредности добијених путем скала процене утврђено је које су именице најбољи представници трију емотивних група (емо+, емо- и емо0). При одабиру стимулуса вођено је рачуна о томе да буду уједначени по обележјима апстрактност/конкретност. Стимулуси су одабрани тако да број апстрактних и конкретних именица у све три групе стимулуса буде исти, како евентуална неуједначеност не би утицала на резултате. Имајући то у виду, од првобитних 60 именица изабрано је 30 које ће у даљем истраживању представљати стимулусе. Ових 30 именица подељено је на три групе стимулуса, при чему је у свакој групи било заступљено по пет апстрактних и пет конкретних именица. Ограничен је и број стимулуса који су ушли у анализу. Ранија истраживања (Јанковић, 2000а, 2000б) показала су да је по 10 стимулуса за сваку димензију емотивности/афективности (емо+, емо-, емо0) довољно велики узорак за испитивање дате појаве.

Одабир асоцијата

Сваки стимулус у *Асоцијативном речнику* окупља око себе речи које чине његово *асоцијативно поље*. Асоцијативно поље је скуп реакција (речи) испитаника на дати стимулус. Ове речи се називају *асоцијати*, а у речнику су распоређени од најфреквентнијег асоцијата све до оних асоцијата који су се као одговор појавили само једанпут.

Након избора стимулуса, било је потребно одабрати асоцијате који ће представљати њихова асоцијативна поља. Из одабира су искључени асоцијати са фреквенцијом мањом од 3. Разлог овакве селекције лежи у специфичности језичког корпуса. Наиме, скоро половину сваког језичког корпуса чине речи са фреквенцијом 1 (тзв. хапакси), а велики проценат захватају и речи са фреквенцијом 2 и 3. Асоцијати са фреквенцијом 3 узети су арбитрарно као доња граница, јер је део корпуса испод ове вредности нестабилан и неинформативан због великог броја речи са истом фреквенцијом. Важно је истаћи и да се асоцијативна поља разликују по броју асоцијата. Неки стимулуси имају богата асоцијативна поља, са већим бројем асоцијата изнад фреквенције 3, док су друга асоцијативна поља мање бројна. Дакле, у нашем истраживању величина асоцијативних поља није иста за сваки стимулус, већ је условљена бројем одговора који имају фреквенцију већу од 3. Асоцијати који су се појавили као одговор на стимулус који је именица нису само именице. Њихова асоцијативна поља обухватају речи различитих граматичких врста (придеви, глаголи, заменице, узвици и др.) и различите врсте синтагми и израза. Пошто су предмет нашег истраживања конотативне карактеристике именица, из асоцијативних поља именица-стимулуса издвојили смо само оне одговоре (асоцијати) које по категорији врсте речи припадају класи именица. Ипак, за разлику од стимулуса, у асоцијативна поља ушле су све именице. Дакле, именице које означавају ономастику, које су се појавиле у неком зависном падежу или у облику множине. Када су издвојени сви асоцијати-именице, направљена је коначна листа стимулуса и њихових асоцијата.⁹ Асоцијати су затим процењени на скалама процене, на исти начин као и стимулуси.

---

⁹ Листа стимулуса и њихових асоцијата дата је у Прилогу 2.

Метод

Субјекти: У испитивању је учествовало 200 испитаника. Један део испитаника чинило је 100 студената прве године Одељења за психологију, Филозофског факултета у Београду, док је други део чинило 100 људи различитих профила, оба пола, узраста од 20 до 30 година.

Стимулуси: На основу 30 одабраних именица-стимулуса из *Асоцијативног речника* преузето је 900 асоцијата. Неки асоцијати су се више пута понављали као одговори на различите стимулусе тако да је направљена коначна листа од 700 различитих асоцијата који су дати на процењивање. За разлику од именица-стимулуса, у одабиру асоцијата нису постојала ограничења по питању падежа, броја или врсте именица.

Инструмент: У истраживању је коришћен *конотативни диференцијал (CD-9)* који садржи 9 биполарних скала са вредностима од -3 до 3 .

Поступак: Испитаници су добили задатак да на скали конотативног диференцијала процене свих 700 речи. Број асоцијата био је много већи од броја стимулуса, па је самим тим био потребан и већи број испитаника који би проценили дате речи. Скуп од 700 асоцијата подељен је на 10 различитих упитника (10 група по 70 речи). Сваку групу процењивало је по 20 испитаника (што значи да је сваки асоцијат процењен 20 пута). Речи су дате случајним редоследом. Задатак испитаника био је да на свакој скали (укупно 9) заокруже по једну вредност (од -3 до 3) у зависности од њиховог доживљаја датог појма по одређеној особини. Време рада није било ограничено.

Резултати

Процене које су добијене за сваки асоцијат на 9 скала, упросечене су по свим испитаницима. Како по три скале чине један фактор конотативне димензије значења, вредности скала груписане су тако да се за сваки фактор (емотивност, конативност и когнитивност) добије по једна вредност (њихов просек). Добијено је 700 асоцијата чије су конотативне вредности биле изражене трима вредностима, тј. упросеченим вредностима процена на скалама емотивност, конативност и когнитивност.

Сви ови асоцијати улазе у састав асоцијативног поља датог стимулуса. Да би се добиле конотативне вредности асоцијативних поља, израчунат је просек вредности свих асоцијата који чине одређено асоцијативно поље. Добијене су вредности димензија емотивности, конативности и когнитивности за асоцијативна поља свих 30 стимулуса које смо дефинисали на почетку истраживања. Тиме је омогућено поређење конотативних вредности стимулуса са конотативним вредностима њихових асоцијативних поља.

Резултати

Техника конотативног диференцијала (Јанковић, 2000а, 2000б) омогућила је квантификацију конотативне димензије значења речи, при чему су за стимулусе и њихова асоцијативна поља добијене нумерички изражене вредности компонената конотативне димензије значења (емотивност, конативност и когнитивност).

Анализа добијених процена биће изведена у две фазе. У првој фази испитаћемо ефекте *емотивне/афективне валенце* (емо+, емо0, емо-) и ефекте *скала* (емотивност, конативност, когнитивност), као и њихове интеракције. За испитивање ефеката ових фактора користићемо анализу варијансе, која ће нам пружити увид у значајност разлика у проценама у зависности од емотивне валенце и скале. У другој фази испитаћемо да ли постоји сличност између вредности конотативних особина стимулуса и конотативних особина асоцијата који образују њихова асоцијативна поља (АП). Овај однос испитаћемо регресионом анализом, која ће нам дати увид у утицај конотативних карактеристика стимулуса на конотативне карактеристике асоцијата.

1.

Однос стимулуса и асоцијативних поља (ефекат емотивне валенце и ефекат скале)

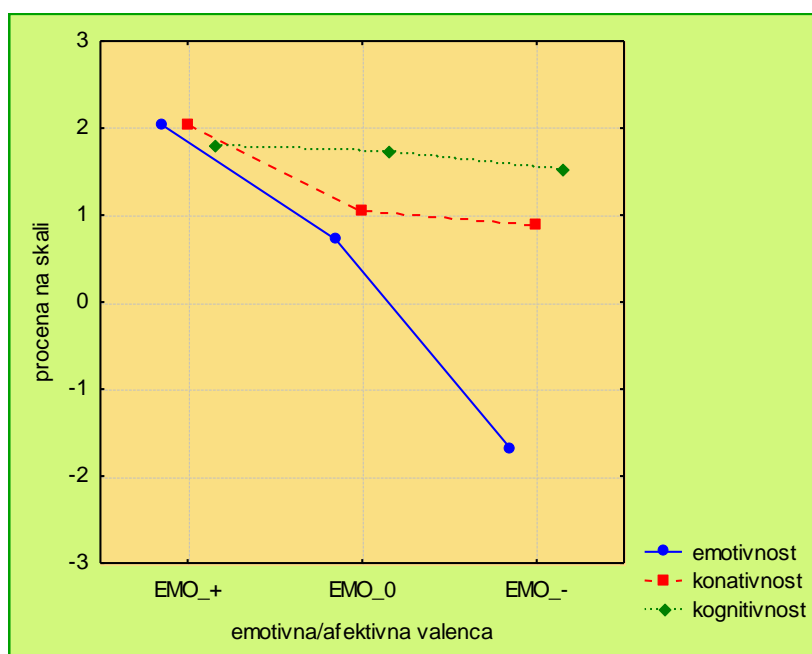
Критеријуми по којима варирају и стимулуси и асоцијативна поља јесу емотивна валенца и скала. Питамо се какав је однос између њих. Да ли се и по чему стимулуси (Ст_емо+, Ст_емо-, Ст_емо0) разликују од својих асоцијативних поља (АП_емо+, АП_емо-, АП_емо0) када се упореде по критеријуму емотивне валенце, односно по критеријуму скале (Ст_емо:АП_емо; Ст_кон:АП_кон; Ст_ког:АП_ког). Да бисмо то утврдили послужићемо се стандардним статистичким поступком анализе варијансе којом се утврђује да ли постоје разлике између две или више група на једној нумеричкој варијабли или разлике између две или више нумеричких варијабли (Тодоровић, 1998). У овом истраживању једну варијаблу чине упросечене вредности процена које су за стимулусе добијене на скалама процене, док другу варијаблу чине упросечене вредности процена асоцијата, које заједно чине вредност асоцијативног поља за сваки појединачни стимулус. Анализа ће нам показати да ли постоје статистички значајне разлике између ове

две групе, односно да ли се асоцијативна поља, по ова два критеријума, разликују од стимулуса на које су продуковани. Прво ћемо урадити појединачне анализе односа три групе стимулуса различите емотивне/афективне валенце на три скале које чине конотативну димезију значења речи. Исту анализу поновићемо и за вредности асоцијативних поља.

Стимулуси

На слици 11. приказан је однос упросечених вредности процена за три групе стимулуса различитих емотивних/афективних валенци (Ст_емо+, Ст_емо0 и Ст_емо-) на три скале (емотивност, конативност и когнитивност).

Слика11. Упросечене процене стимулуса различитих емотивних/афективних валенци за три скале конотативног значења

Анализа варијансе показује да постоји статистички значајан ефекат фактора *емотивне валенце* $F(2,27)= 250,44$, $p<0,001$ и статистички значајан ефекат фактора *скале* $F(2,54)= 157,92$, $p<0,001$, као и њихова интеракција *емотивна валенца x скала* $F(4,54)= 135,70$, $p<0,001$.

Интеракција два главна фактора (емотивна валенца и скала) указује на то да је груписање стимулуса по три емотивне валенце (Ст_емо+, Ст_емо-, Ст_емо0) најизраженије на скали *емотивности*. Ово је потврђено и једнофакторском анализом варијансе (ANOVA) за скалу емотивности, $F(2,27)=381,12$, $p<0,001$. Додатни т-тестови за

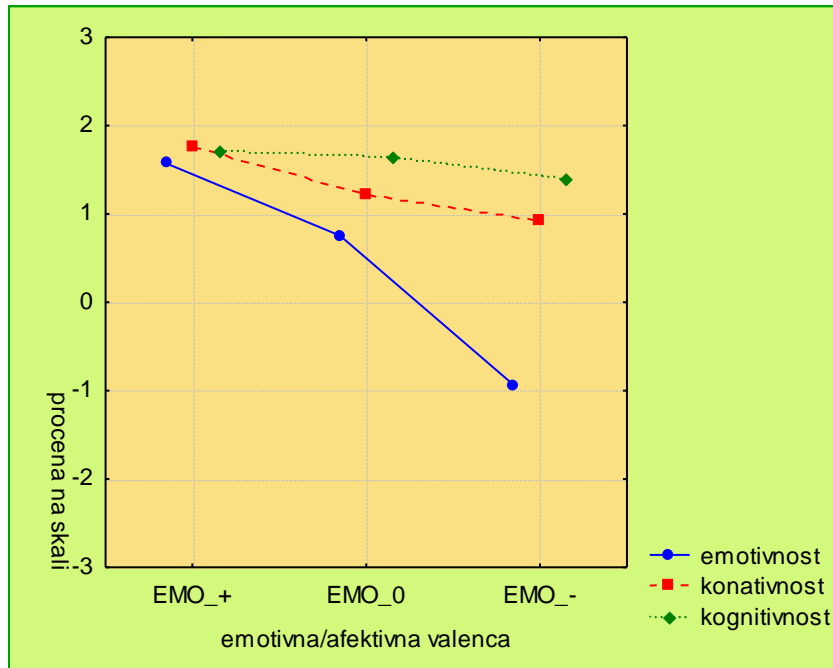
све три емотивне валенце посебно указују на то да постоје значајне разлике између: емо+ и емо0, $t(18)=9,38$, $p<0,001$; емо+ и емо-, $t(18)=33,64$, $p<0,001$; емо0 и емо-, $t(18)=-15,83$, $p<0,001$. За скале *конативности* и *когнитивности* разлике између стимулуса различитих емотивних валенци су мање.

Једнофакторска ANOVA за скалу конативности показује значајан ефекат валенце, $F(2,27)=46,06$, $p<0,001$. Додатни т-тестови за све три емотивне валенце посебно указују на то да постоје значајне разлике између емо+ и емо0, $t(18)=7,97$, $p<0,001$; емо+ и емо-, $t(18)=8,91$, $p<0,001$; али да не постоји статистички значајна разлика између емо0 и емо-, $t(18)=-0,11$, $p>0,05$. Овај резултат сугерише да се на скали *конативности* емотивно позитивни стимулуси издвајају од емотивно негативних и емотивно неутралних стимулуса, између којих се не примећују значајне разлике, односно да су се емотивно неутрални стимулуси приближили емотивно негативним.

За разлику од скала емотивности и конативности једнофакторска ANOVA за скалу *когнитивности* показује одсуство статистички значајног ефекта емотивне/афективне валенце $F(2,27)=2,59$, $p>0,05$. Резултати додатних т-тестова указују на то да на скали когнитивности ипак постоје мале али статистички значајне разлике између емо+ и емо- стимулуса, $t(18)=2,79$, $p<0,05$. Остале разлике нису достигле статистичку значајност: емо+ и емо0, $t(18)=0,65$, $p>0,05$; емо0 и емо-, $t(18)=-1,32$, $p>0,05$, што сугерише да се емотивно неутрална валенца губи на скали когнитивности, односно да су се одговори испитаника груписали или на емотивно позитивној или на емотивно негативној валенци.

Асоцијативна поља

На слици 12. приказан је однос упросечених вредности процена за три групе асоцијативних поља (АП_емо+, АП_емо0 и АП_емо-) на три различите скале (емотивност, конативност и когнитивност).

Слика 12. Упросечене процене асоцијативних поља различитих емотивних/афективних валенци за три скале конотативног значења

Анализа варијансе показује да постоји статистички значајан ефекат фактора *емотивне валенце* $F(2,27)= 130,683$, $p<0,001$ и статистички значајан ефекат *фактора скале* $F(2,54)= 210,980$, $p<0,001$, као и њихова интеракција *емотивна валенца x скала* $F(4,54)=73,226$, $p<0,001$.

Слично као код стимулуса, интеракција два главна фактора (емотивна валенца и скала) указује на то да је груписање асоцијативних поља по три емотивне валенце (АП_емо+, АП_емо0 и АП_емо-) најизраженије на скали емотивности. Једнофакторска ANOVA за скалу емотивности, $F(2,27)=150,43$, $p<0,001$, показала је значајан ефекат фактора емотивне/афективне валенце. Додатни т-тестови за све три емотивне валенце посебно указују на статистички значајне разлике између емо+ и емо0, $t(18)=5,63$, $p<0,001$, емо+ и емо-, $t(18)=16,04$, $p<0,001$ и емо0 и емо-, $t(18)=-12,02$, $p<0,001$.

Једнофакторска ANOVA за скалу конативности показује значајан ефекат валенце, $F(2,27)=33,16$, $p<0,001$. Додатни т-тестови за све три емотивне валенце посебно указују на

значајне разлике између емо+ и емо0, $t(18)=4,99$, $p<0,001$; емо+ и емо-, $t(18)=9,41$, $p<0,001$ и значајну разлику између емо0 и емо-, $t(18)=-2,57$, $p<0,05$. Овај резултат сугерише да на скали конативности долази до јасног груписања стимулуса по емотивној/афективној валенци, као и на скали емотивности.

За разлику од скале когнитивности код стимулуса, једнофакторска ANOVA за скалу когнитивности код асоцијата показала је значајан ефекат емотивне/афективне валенце $F(2,27)=13,29$, $p<0,001$. Резултати додатних т-тестова показују да на скали когнитивности постоје мале, али значајне разлике између емо+ и емо-, $t(18)=5,01$, $p<0,05$, као и између емо0 и емо-, $t(18)=-3,47$, $p<0,05$. Разлика између емо+ и емо0 није била статистички значајна, $t(18)=1,22$, $p>0,05$. Резултат сугерише да су се код асоцијативних поља, на скали когнитивности, неутралне речи приближиле емотивно позитивним речима, јер између њих не постоје статистички значајне разлике.

Резултати показују да се однос између асоцијативних поља различите емотивности (емотивне/афективне валенце) разликује на скалама које чине конотативну димензију значења. Најизраженије груписање асоцијативних поља је, као и код стимулуса, на скали емотивности. То значи да се АП_емо+, АП_емо0 и АП_емо- међусобно значајно разликују. Код асоцијативних поља се на скали конативности међусобно разликују све три емотивне валенце, док на скали когнитивности не постоји разлика између емотивно позитивних и емотивно неутралних асоцијативних поља.

Резиме

Парцијалне ANOVE упросечених вредности процена стимулуса и асоцијативних поља у оба случаја показују статистички значајне ефекте основних фактора (емотивне валенце и скала), као и њихову интеракцију. То значи да се односи стимулуса, односно асоцијативних поља различитих емотивних валенци разликују на различитим скалама. На скали емотивности и стимулуси и асоцијативна поља разликују се по три емотивне валенце. За разлику од стимулуса код којих се на скали конативности губи разлика између емотивно неутралних и емотивно негативних, код асоцијативних поља постоји разлика између три емотивне валенце. На скали когнитивности код стимулуса не постоји разлика између емотивно неутралне и негативне валенце, док се код асоцијативних поља та разлика губи између емотивно позитивне и емотивно неутралне валенце (табела 1).

		стимулус	асоцијативно поље
емотивност	статистички значајна разлика	емо+ и емо0 емо+ и емо- емо- и емо0	емо+ и емо0 емо+ и емо- емо- и емо0
	не постоји разлика		
	статистички значајна разлика	емо+ и емо0 емо+ и емо- емо- и емо0	емо+ и емо0 емо+ и емо- емо- и емо0
конативност	не постоји разлика	емо- и емо0	
	статистички значајна разлика	емо+ и емо- емо0 и емо-	емо+ и емо- емо0 и емо-
	не постоји разлика	емо+ и емо0 емо- и емо0	емо+ и емо0
когнитивност	не постоји разлика		
	статистички значајна разлика	емо+ и емо0 емо- и емо0	емо+ и емо0 емо- и емо0
	не постоји разлика	емо+ и емо0 емо- и емо0	емо+ и емо0

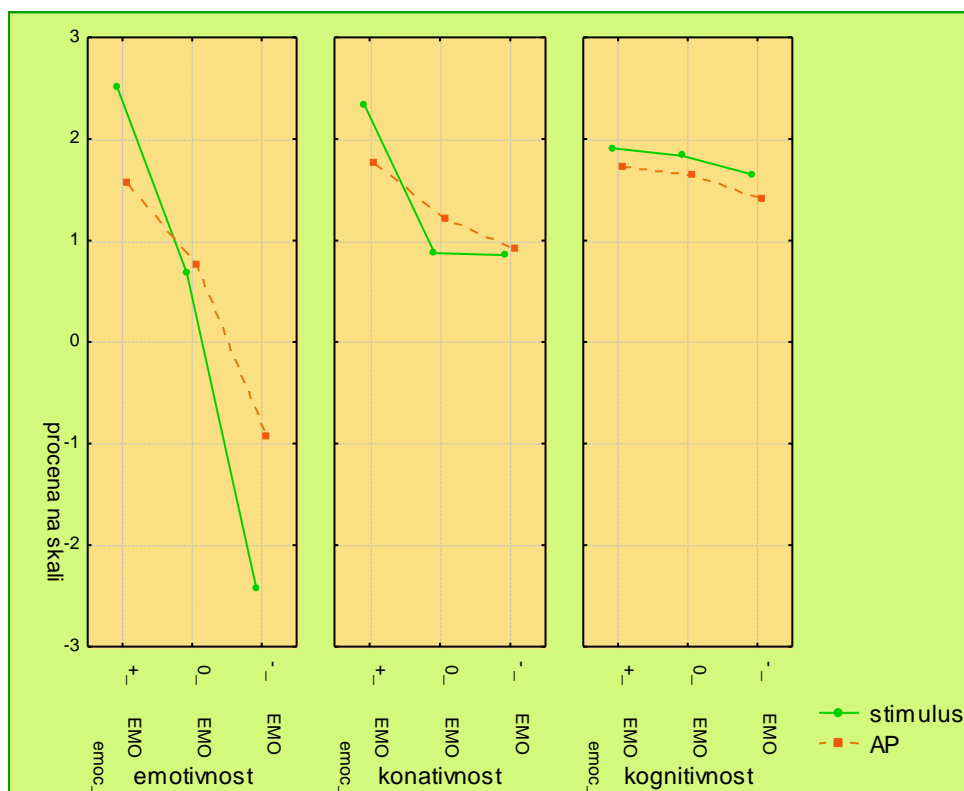
Табела 1. Разлике међу емотивним валенцама за просечне вредности стимулуса и асоцијативних поља

Добијени резултати имплицирају да на скали емотивности, која у највећој мери „носи“ конотативно значење речи, асоцијативна поља пресликавају обележја својих стимулуса. Овај податак је занимљив с обзиром на чињеницу да асоцијати нису унапред одабрани по критеријуму емотивности, већ своју емотивност/афективност добијају од стимулуса. Даље, за разлику од стимулуса код којих се на скали конативности губи разлика између емотивно неутралних и негативних речи, код асоцијативних поља се три валенце разликују, те у том смислу асоцијати у мањој мери преузимају конативна обележја својих стимулуса. Разлике између стимулуса и асоцијативних поља највеће су на скали когнитивности на којој се губи разлика између емотивно позитивних и неутралних, као и између емотивно неутралних и негативних речи, док се код асоцијативних поља разлика губи само између емотивно позитивних и емотивно неутралних речи.

Оно што је тенденција и код стимулуса и код асоцијативних поља јесте да су разлике између емотивних валенци најинтензивније на скали емотивности, док се те разлике смањују, а затим и губе на скали когнитивности.

Заједничка анализа стимулуса и асоцијативног поља

Да бисмо детаљније испитали однос стимулуса и њихових асоцијативних поља, приступамо заједничкој статистичкој обради (joint analysis) просека вредности стимулуса и асоцијативних поља за три скале (емотивност, конативност и когнитивност) на три емотивне валенце (емо+, емо-, емо0) (слика 13).

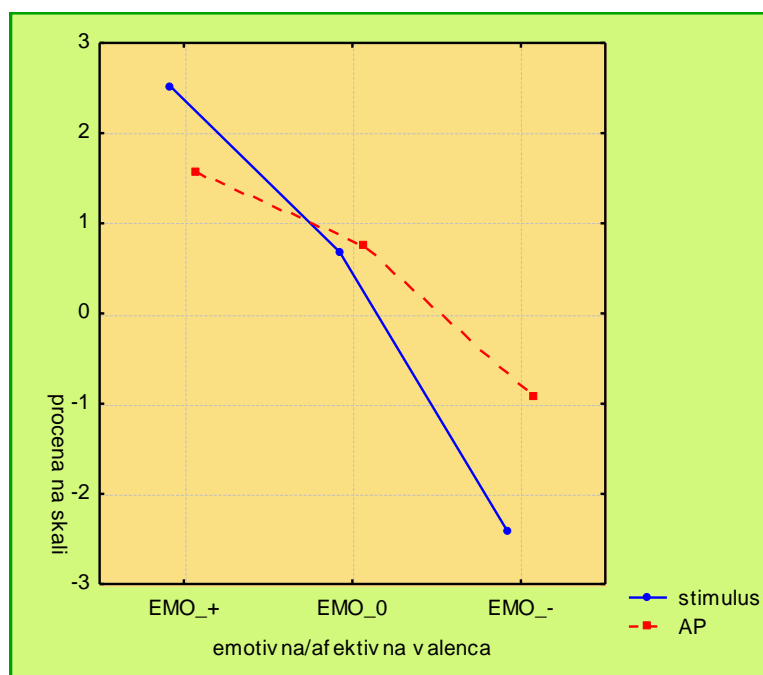

Слика 13. Разлике између упросечених вредности процена стимулуса и асоцијативних поља различите емотивне/афективне валенце на три скале конотативности.

Анализа варијансе показује да постоји статистички значајан ефекат фактора *емотивне валенце*, $F(2, 27)=293,355$, $p<0,001$ и статистички значајан ефекат фактора *скала*, $F(2,54)=214,464$, $p<0,001$. Добијена је статистички значајна интеракција *емотивна валенца* x *Стим_АП*, $F(2,27)= 46,912$, $p<0,001$; статистички значајна интеракција *скала* x *емотивна валенца*, $F(4,54)= 131,629$, $p<0,001$; статистички значајна интеракција *скала* x *Стим_АП*, $F(2,54)= 18,845$, $p<0,001$ и трострука интеракција *емотивна валенца* x *скала* x *Стим_АП*, $F(4,54)= 65,698$, $p<0,001$. Трострука интеракција показује да се односи емотивне валенце за стимулусе и њихова асоцијативна поља разликују у зависности од скале (емотивност, конативност и когнитивност).

У наставку рада даћемо преглед парцијалних анализа по скалама за стимулусе и асоцијативна поља различитих емотивних валенци.

Прва скала коју ћемо испитати је скала емотивности на којој се стимулуси групишу у три јасно издвојене групе, јер су одабрани по критеријуму емотивности. Ипак, занима нас шта се дешава са асоцијатима, чије је груписање на три емотивне валенце последица конотативне природе стимулуса на које су продуковани. Питамо се да ли постоје статистички значајне разлике између стимулуса и асоцијативних поља на фактору емотивности (слика 14).

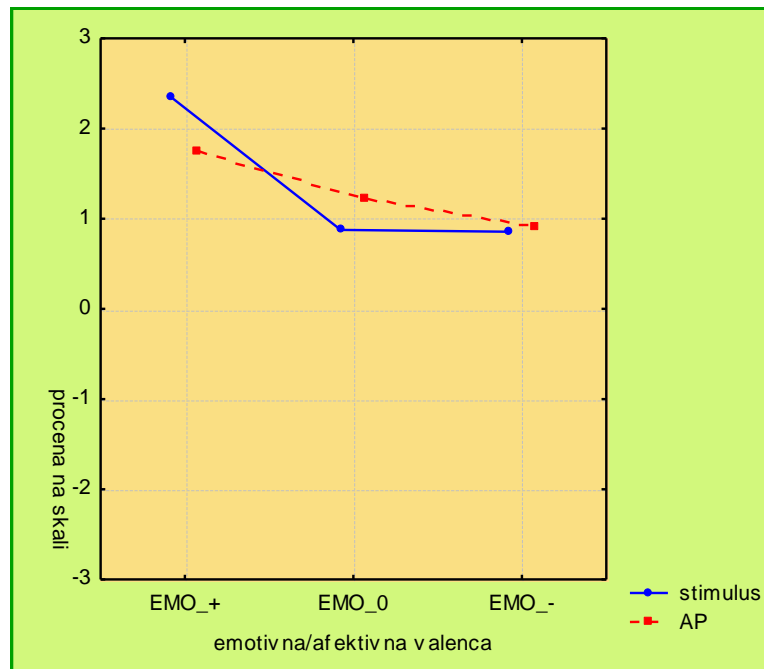
Слика 14. Разлике између стимулуса и асоцијативних поља различите емотивне/афективне валенце на скали емотивности

Анализа варијансе показује да постоји статистички значајан ефекат фактора *емотивне валенце*, $F(2,27)= 363,665$, $p<0,001$ и фактора *Стим_АП*, $F(1,27)= 8,648$, $p<0,05$, као и њихова интеракција *емотивна валенца* x *Стим_АП*, $F(2,27)= 97,564$, $p<0,001$. Статистички значајан главни ефекат емотивне валенце показује јасно груписање стимулуса што је последица критеријума по којем су одабрани. За разлику од стимулуса који су унапред одабрани по критеријуму емотивности, асоцијати произлазе из датих стимулуса. Иако графикон показује слично груписање и раздвајање на три емотивне валенце, уочавају се битне разлике.

Појединачни т-тестови показују да су емотивно позитивна асоцијативна поља значајно мање позитивна од својих стимулуса, $t(18)=6,14$, $p<0,001$; емотивно негативна

асоцијативна поља су мање негативна, $t(18)=-9,91$, $p<0,001$ док између неутралних асоцијативних поља и стимулуса не постоје статистички значајне разлике, $t(18)=-0,39$, $p>0,05$. Добијени однос (слика 15) нам говори да емотивно позитивна и емотивно негативна асоцијативна поља, у погледу фактора емотивности, прате своје стимулусе, иако су њихове вредности на две емотивне валенце нешто ниже. Између емотивно неутралних асоцијативних поља и њихових стимулуса не постоје статистички значајне разлике.

Други фактор конотативне димензије значења је фактор конативности. Питамо се да ли постоје статистички значајне разлике између стимулуса и асоцијативних поља на скали конативности (слика 15).

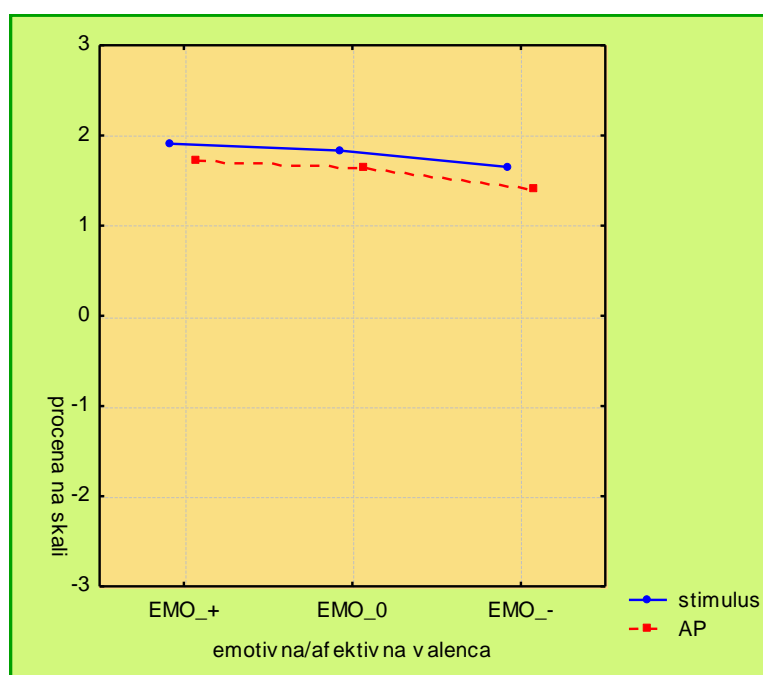
Слика 15. Разлике између стимулуса и асоцијативних поља различите емотивне/афективне валенце на скали конативности

Анализа варијансе показује да постоји статистички значајан ефекат фактора *емотивне валенце* $F(2,27)= 48,136$, $p<0,001$, као и интеракција *емотивна валенца x Стим_АП* $F(2,27)= 23,735$, $p<0,001$, али не постоји статистички значајан ефекат фактора *Стим_АП* $F(1,27)= 1,314$, $p>0,05$. Одсуство значајног фактора *Стим_АП* указује на то да између стимулуса и асоцијативних поља нема разлика. Ипак, појединачни т-тестови показују да су емотивно позитивна асоцијативна поља значајно мање позитивна од својих стимулуса, $t(18)=4,37$, $p<0,001$; између емотивно негативних асоцијативних поља и њихових стимулуса нема статистички значајне разлике, $t(18)=-0,46$, $p>0,05$; такође,

између емотивно неутралних асоцијативних поља и њихових стимулуса не постоје статистички значајне разлике, $t(18)=-1,99$, $p>0,05$. Добијени однос (слика 15) нам каже да се емотивно позитивна асоцијативна поља значајно разликују од својих стимулуса, при чему су им вредности на скали ниже од вредности стимулуса. Емотивно негативна и емотивно неутрална асоцијативна поља не разликују се од својих стимулуса.

Трећи фактор конотативне димензије значења речи је фактор когнитивности. Питамо се да ли постоје статистички значајне разлике између стимулуса и асоцијативних поља на скали когнитивности (слика 16).

Слика 16. Разлике између стимулуса и асоцијативних поља различите емотивне/афективне валенце на скали когнитивности

Анализа варијансе показује да постоји статистички значајан ефекат фактора *емотивне валенце*, $F(2,27)= 7,691$, $p<0,05$ и статистички значајан ефекат фактора *Стим_АП*, $F(1,27)= 20,464$, $p<0,001$, али не постоји статистички значајна интеракција *емотивна валенца* x *Стим_АП*, $F(2,27)= 0,184$, $p>0,05$.

Одсуство интеракције између два главна фактора указује на то да асоцијативна поља на три емотивне/афективне валенце имају готово исти смер као стимулуси. Појединачни т-тестови указују на то да су асоцијативна поља само нешто мање емотивно позитивна од стимулуса $t(18)=3,76$, $p<0,001$ и мање емотивно негативна у односу на своје

стимулусе $t(18)=2,45$, $p<0,05$, док између емотивно неутралних асоцијативних поља и њихових стимулуса не постоје статистички значајне разлике $t(18)=1,56$, $p>0,05$.

Резиме

Парцијалне анализе вредности компонената конотативног значења стимулуса и асоцијативних поља показале су да између стимулуса и асоцијативних поља у просеку не постоје статистички значајне разлике.

Ипак, анализе односа стимулуса и асоцијативних поља на свакој скали конотативности понаособ показале су да асоцијативна поља прате вредности својих стимулуса на скали емотивности, али су те вредности нешто ниже од вредности стимулуса на три валенце (емотивно позитивна АП су мање позитивна од стимулуса, емотивно негативна АП су мање негативна од својих стимулуса, док између емотивно неутралних АП и стимулуса нема значајне разлике). Овај налаз нам каже да се, без обзира на то што вредности асоцијативних поља на скали емотивности нису идентичне стимулусима, оне крећу у истом смеру (имају исти тренд). На скали конативности емотивно позитивна асоцијативна поља прате емотивност својих стимулуса, али су мање позитивна. Између емотивно негативних и неутралних АП и њихових стимулуса не постоје значајне разлике. На скали когнитивности емотивно позитивна и емотивно негативна АП су мање позитивна и мање негативна у односу на своје стимулусе, али се крећу у истом смеру. Између емотивно неутралних АП и стимулуса не постоје значајне разлике.

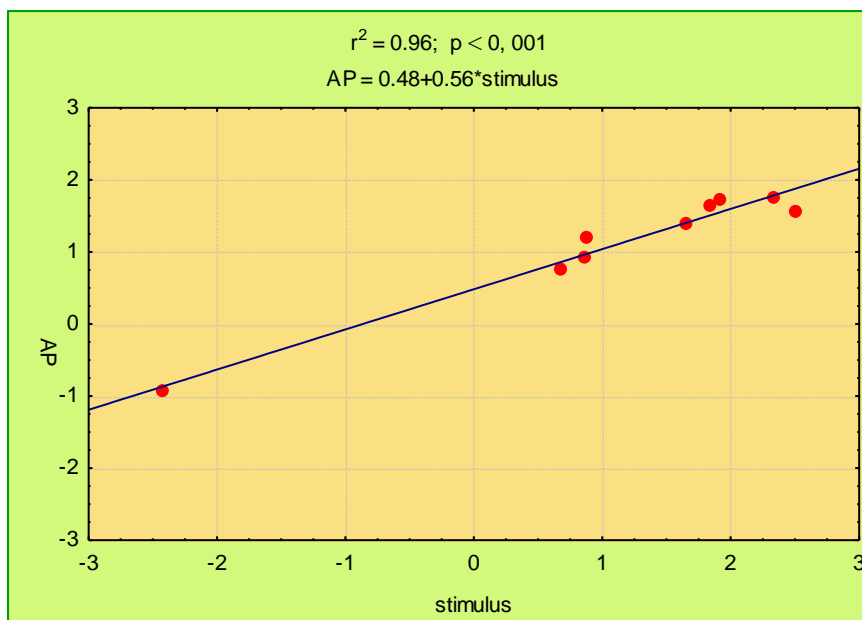
2.

Пресликавање конотативних обележја стимулуса на асоцијативно поље

Други део анализа тиче се основног питања које је постављено на почетку истраживања: у којој мери конотативност стимулуса одређује конотативност асоцијативног поља? Питање произлази из чињенице да између стимулуса и асоцијативног поља постоји асиметрија (асоцијати су изведени из стимулуса; између њих постоји каузална веза). Однос између стимулуса и асоцијативних поља испитали смо регресионом анализом просека вредности трију фактора конотативне димензије значења (емотивност, конативност и когнитивност), који су добијени техником конотативног диференцијала. Регресиона анализа је статистичка метода којом се испитује у којој мери се варирање вредности једне варијабле може објаснити варирањем вредности неке друге варијабле (Годоровић, 1998).

У нашем случају испитујемо у којој мери варирање вредности процена добијених на стимулусима објашњава варирање вредности процена које су добијене на асоцијатима. Другим речима, регресионом анализом утврђујемо у којој мери конотативне вредности асоцијативног поља зависе од конотативних вредности речи-стимулуса. Ова зависност изражава се пропорцијом објашњеног варирања чија се вредност креће од 0 до 1. Пропорција објашњеног варирања назива се *коэффициент детерминације* (r^2) и представља онај део варирања зависне варијабле (асоцијативно поље) који се може објаснити варирањем независне варијабле (реч-стимулус). Резултат се графички приказује тзв. *регресионом правом* која за дате податке на најбољи могући начин апроксимира однос између две варијабле. Када утврдимо у којој мери стимулус пресликава своју конотативност на асоцијативно поље, испитаћемо и интензитет којим сваки од три фактора конотативности (емотивност, конативност и когнитивност) делује на асоцијате. Питамо се да ли је удео три фактора конотативности једнак или међу њима постоји одређена хијерархија којом утичу на асоцијативна поља датих стимулуса.

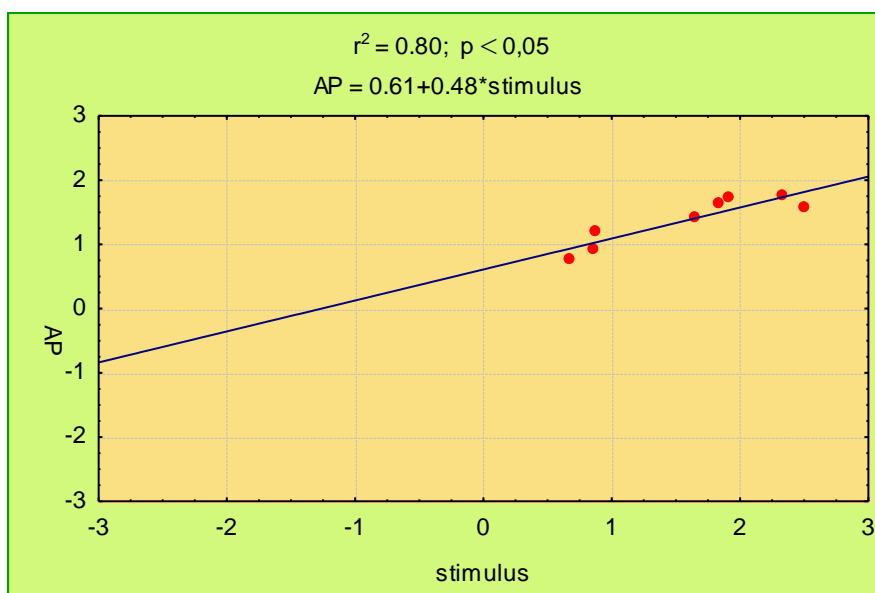
На слици 17. приказан је однос између конотативних вредности стимулуса и конотативних вредности њихових асоцијативних поља.

Слика 17. Однос конотативних вредности стимулуса и њихових асоцијативних поља (9 тачака)

Регресионом анализом контрастирани су просеци процена стимулуса и просеци процена њихових асоцијативних поља за сва три фактора који чине конотативно значење речи (емотивност, конативност и когнитивност) и за све три групе стимулуса (емотивно позитивне, емотивно негативне и емотивно неутралне). Добијени коефицијент детерминације износи $r^2=0,96$, $F(1,7)=174,35$, $p<0,001$, што значи да је 96% варирања конотативних вредности асоцијативног поља објашњено конотативним вредностима стимулуса. Овај податак указује на скоро апсолутну зависност конотативне природе асоцијативног поља од конотативне природе стимулуса.

Ипак, на слици се примећује изразито одступање тачке у којој се, на фактору емотивности, укрштају емотивно негативни стимулуси и емотивно негативна асоцијативна поља. Оваква одступања доводе до инфлације вредности коефицијента детерминације, што може да доведе до донекле искривљене слике односа две варијабле (стимулуса и асоцијативних поља). Због тога би се, у нашем случају, реалнија слика односа двеју варијабли добила уколико бисмо ову тачку изоставили из анализе (слика 18).

Слика 18. Однос конотативних вредности стимулуса и њихових асоцијативних поља (8 тачака)

Избацивањем ове тачке смањила се вредност коефицијента детерминације, који остаје статистички значајан: $r^2=0,80$, $F(1,6)=24,36$, $p<0,05$. Другим речима, проценат објашњеног варирања конотативних карактеристика асоцијативних поља је и даље врло висок и статистички значајан, а показује да је 80% варирања конотативних вредности асоцијативних поља објашњено конотативним карактеристикама стимулуса на које су продуковани.

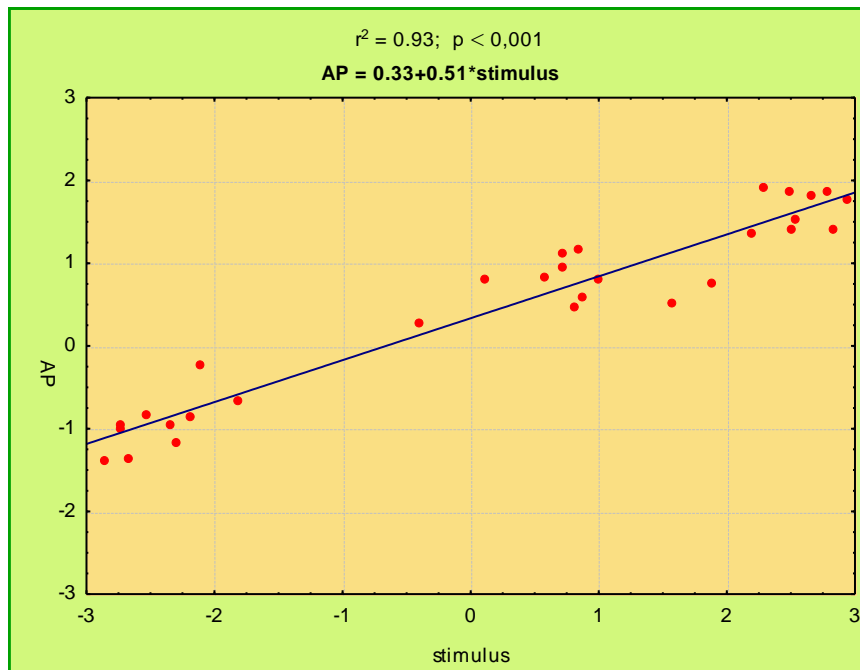
Резиме: Регресиона анализа показала је да постоји готово апсолутна зависност конотативних карактеристика асоцијативног поља од конотативних карактеристика стимулуса на који су асоцијати продуковани. Конотативне вредности стимулуса објашњавају 96% конотативних вредности асоцијата који чине његово асоцијативно поље (регресија на 9 тачака). Ипак, овако висок коефицијент детерминације добијен је као резултат изразитог одступања једне тачке која представља пресек емотивно негативних стимулуса и емотивно негативних асоцијативних поља. Избацивањем ове тачке показало се да конотативне вредности стимулуса објашњавају 80% конотативних вредности асоцијата (регресија на 8 тачака). Иако нижи, коефицијент детерминације је и даље врло висок и говори нам о зависности конотативне природе асоцијативног поља од конотативне природе стимулуса.

Хијерархија утицаја фактора конотативности стимулуса на асоцијативно поље

Претходном анализом утврдили смо да постоји значајан удео конотативних карактеристика стимулуса у конотативности њихових асоцијативних поља. Тачније, 80% варирања конотативне вредности асоцијативног поља објашњено је конотативним вредностима стимулуса на који су асоцијати продуковани. Конотативно значење стимулуса посматрали смо као интеракцију његова три основна фактора: емотивност, конативност и когнитивност. У наставку истраживања испитаћемо шта се дешава када се фактори конотативности посматрају парцијално, тј. независни један од другог. Питамо се, на који начин и у којој мери стимулуси преносе своја конотативна обележја на асоцијативно поље?

Фактор емотивности

На слици 19. приказан је однос просека вредности процена добијених на стимулусима и просека вредности процена добијених на њиховим асоцијативним пољима у оквиру фактора емотивности.

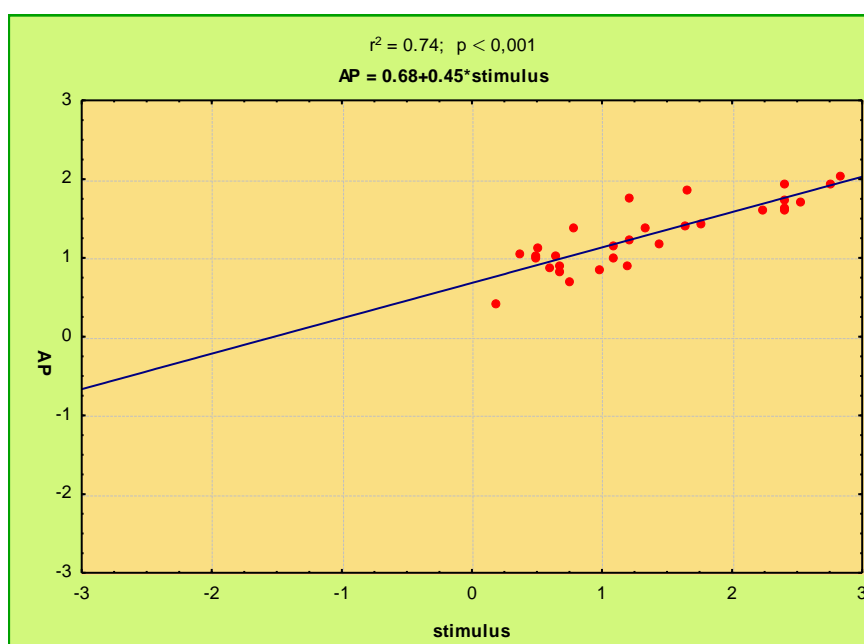
Слика 19. Однос стимулуса и асоцијативних поља на фактору емотивности

Регресионом анализом утврђена је пропорција варирања емотивних карактеристика асоцијативног поља у зависности од варирања емотивних карактеристика

стимулуса, при чему коефицијент детерминације износи: $r^2=0,93$ $F(1,28)=368,21$, $p<0,001$, што значи да је 93% варирања емотивних карактеристика асоцијативног поља објашњено емотивним карактеристикама стимулуса. То значи да емотивност асоцијата који се групишу и формирају специфично асоцијативно поље датог стимулуса није случајна већ је условљена емотивношћу стимулуса.

Фактор конативности

На слици 20. приказан је однос просека вредности процена добијених на стимулусима и њиховим асоцијатима у оквиру фактора конативности.

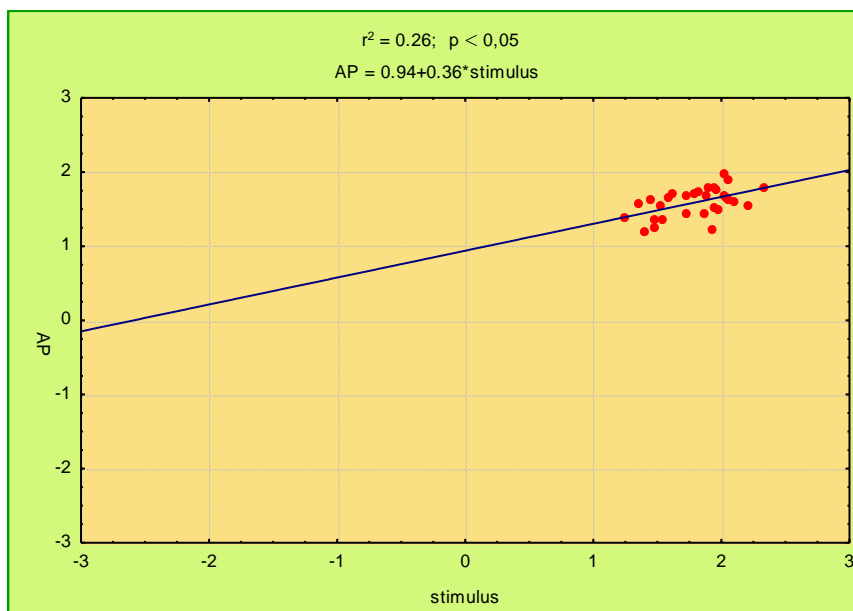

Слика 20. Однос стимулуса и асоцијативних поља на фактору конативности

Регресиона анализа показује да је 74% варирања конативних карактеристика асоцијативног поља објашњено варирањем конативних карактеристика стимулуса, при чему коефицијент детерминације износи: $r^2=0,74$, $F(1,28)=81,57$, $p<0,001$. Када се ови подаци упореде са подацима који су добијени за фактор емотивности, примећује се да је утицај конативног фактора нешто мањи.

Фактор когнитивности

На слици 21. приказан је однос просека вредности процена добијених на стимулусима и њиховим асоцијатима у оквиру фактора когнитивности.

Слика 21. Однос стимулуса и асоцијативних поља на фактору когнитивности

Регресиона анализа показује да је 26% когнитивних карактеристика асоцијативног поља објашњено когнитивним карактеристикама стимулуса, $r^2=0,26$, $F(1,28)=9,93$, $p<0,05$.

Резиме

- Стимулуси и асоцијативна поља се у просеку не разликују по својој конотативности.
- Постоји изразита повезаност између процена конотативних вредности стимулуса и процена конотативних вредности асоцијативних поља ($r^2=0,80$).
- Постоји хијерархијски утицај фактора конотативности (емотивност, конативност и когнитивност) стимулуса на асоцијативно поље.
- На факторима конативности и когнитивности јавља се постепено сажимање емотивне валенце, односно њихово померање и груписање на емотивно позитивној страни.

Када смо показали да постоји изразита условљеност конотативности асоцијативног поља од конотативности стимулуса (80%), занимало нас је у којој мери три компоненте конотативног значења стимулуса делују на асоцијативно поље. Регресионом анализом добили смо следеће податке: фактор емотивности ($r^2=0,93$); фактор конативности ($r^2=0,74$)

и фактор когнитивности ($r^2=0,26$). Дакле, емотивност стимулуса објашњава 93% варирања емотивности асоцијативног поља, конативност стимулуса објашњава 74% варирања конативности асоцијативног поља, док когнитивност стимулуса објашњава 26% варирања когнитивности асоцијативног поља. Утицај фактора конотативности стимулуса на асоцијативно поље није уједначен, већ је хијерархијски. Разлог томе је природа конотативне димензије значења.

Добијени резултати показују да фактори који чине конотативну димензију значења речи немају подједнаку тежину. Фактор емотивности је доминантан, са највећим уделом у конотативном значењу речи; следе га конативност са нешто мањим и когнитивност са најмањим уделом у конотативном значењу речи. Ови резултати потврђују налазе претходних истраживања (Osgood et al., 1957; Јанковић, 2000a, 2000b), у којима је емотивна/евалуативна компонента конотативног/афективног значења доминантна, а за њом следе конативна и когнитивна компонента, односно потенција и активност.

Као што имају различит удео у структури конотативног значења, фактори конотативности се у различитој мери преносе са стимулуса на асоцијативно поље. **Хијерархијски утицај фактора конотативности (емотивност, конативност и когнитивност) одсликава хијерархијску структуру конотативне димензије значења речи.**

У наставку рада детаљно ћемо продискутовати основне налазе у вези с конотативним особинама стимулуса и степеном њиховог преношења на асоцијативно поље. Упоредићемо добијене резултате са резултатима ранијих истраживања и покушаћемо да дамо целовиту слику о карактеристикама конотативне димензије значења и њеном утицају на организацију појмова у семантичкој меморији, односно у менталном лексикону. На крају ћемо дати неке смернице у којима би се могла кретати даља истраживања конотативног значења речи у српском језику.

Дискусија и закључак

Налазе које смо добили прво ћемо продискутовати у ширем теоријском оквиру, а затим ћемо указати на смернице за нека будућа истраживања. Појам менталног лексикона дао нам је простор да на различите начине истражујемо организацију и обраду језичког материјала. Опште је прихваћен став да је ментални лексикон део семантичке меморије у којем су ускладиштене представе речи које означавају одређене појмове. Представа речи садржи значење појма и карактеристике које су лингвистичког карактера (фонолошка, морфолошка и синтаксичка обележја). Наше истраживање је, подсетимо се, усмерено на аспект менталног лексикона који се односи на значењске компоненте речи. Појава *Асоцијативног речника српског језика* (Пипер, Драгићевић и Стефановић, 2005) и развој технике *конотативног диференцијала CD-9* (Јанковић, 2000а, 2000б) омогућили су нам квантитативно истраживање феномена конотативног значења у српском језику.

Садржај Асоцијативног речника можемо дискутовати имајући у виду три његова аспекта: аспект **стимулуса**, аспект **асоцијата** и аспект **асоцијативног поља**. Стимулус је реч одређене граматичке врсте на коју су испитаници у асоцијативном тесту продуковали речи – асоцијате. Сваки стимулус и сваки асоцијат садрже обележја као што су врста речи, граматички род, граматички број, фреквенција у Фреквенцијском речнику (Костић, 1999) итд. Јачина асоцијативне везе између стимулуса и његових асоцијата изражена је фреквенцијом асоцијата у опадајућем редоследу. Сви асоцијати продуковани на дати стимулус чине његово асоцијативно поље. Асоцијативна поља могу се разликовати по: (а) структури и природи груписања асоцијата и (б) величини (број различитих асоцијата) и дистрибуцији фреквенције асоцијата.

Идеја нашег истраживања била је да уведемо параметар којим би било могуће квантитативно описати структуру асоцијативног поља и објаснити природу груписања асоцијата. Пажњу смо усмерили на раслојавања која су узрокована конотативном природом речи. *Конотативно значење дефинишемо као димезију значења која се заснива на релацији субјекта који сазнаје, и односи се на својства емотивне, когнитивне и конативне природе која се од стране субјекта који сазнаје приписују ентитету који се сазнаје* (cf. Јанковић, 2000а, 2000б).

Питање које постављамо могло би да се формулише на следећи начин: да ли су конотативна обележја стимулуса пресликана на конотативна обележја асоцијата, а тиме и на конотативна обележја асоцијативног поља? Уколико се конотативне карактеристике не пресликавају са стимулуса на асоцијативно поље, то би значило да димензија

конотативности нема улогу у организацији асоцијативног поља. Ако се, међутим, покаже да постоји пресликавање конотативних обележја стимулуса на асоцијативно поље, добијамо нову перспективу из које можемо да дискутујемо структуру асоцијативног поља.

У првом делу истраживања упоредили смо вредности стимулуса и вредности њихових асоцијативних поља са циљем да утврдимо да ли се међу њима јављају разлике на различитим емотивним/афективним валенцама (емо+, емо-, емо0) и различитим скалама (емотивност, конативност, когнитивност). Дакле, занимало нас је да ли постоји разлика у односу стимулуса и асоцијативних поља у оквиру три емотивне валенце, и да ли тај однос варира у зависности од типа скале. Резултати које смо добили показали су да и код стимулуса и код асоцијативних поља **постоји сличан тренд у груписању речи у оквиру три нивоа емотивне валенце (емо+, емо0, емо-) на три скале (емотивност, конативност и когнитивност)**. Закључујемо, дакле, да садејство ова два фактора утиче на конотативне вредности стимулуса, конотативне вредности асоцијативних поља, као и на однос стимулуса и асоцијативних поља по конотативној димензији значења. Додатне анализе показују да између стимулуса и асоцијативних поља постоје статистички значајне разлике које су условљене емотивном валенцом и скалом. Овај закључак имплицира да су **конотативне вредности резултанта неједнаког дејства два чиниоца**: једног, који потиче из емотивне валенце и другог, који потиче од типа скале.

С обзиром на чињеницу да су нам резултати показали да између стимулуса и асоцијативних поља постоје статистички значајне разлике, у другом делу истраживања питали смо се да ли, онда, конотативне карактеристике стимулуса утичу на конотативну обојеност асоцијата који чине његово асоцијативно поље. Добијени резултати показују да 80% варирања конотативних вредности асоцијативног поља може да се објасни варирањем конотативних карактеристика стимулуса на који су асоцијати продуковани. Другим речима, када су у питању конотативне карактеристике, између стимулуса и асоцијата постоји каузална веза. **Стимулус носи одређени конотативни набој који се у великој мери пресликава на његове асоцијате**. Ова констатација захтева додатно објашњење. „Пресликавање“ конотативних вредности није *post hoc*, јер ће у **асоцијативно поље са већом вероватноћом ући асоцијати чије су конотативне карактеристике сличне конотативним карактеристикама стимулуса**.

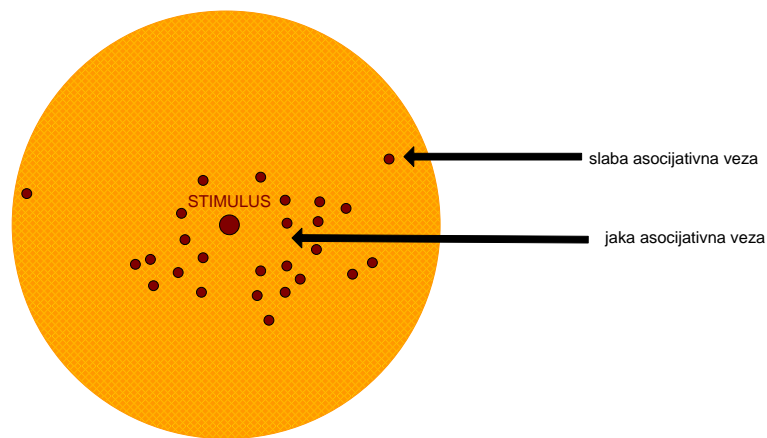
Ако конотативне вредности стимулуса детерминишу селекцију асоцијата са сличним конотативним вредностима, питамо се да ли фактори конотативног значења (емотивност, конативност и когнитивност) делују истом јачином или се међу њима јавља

одређена хијерархија. Резултати показују да ефекат конотативних/афективних фактора није једнак. Између њих постоји хијерархија у јачини утицаја. Најјачи утицај има емотивна компонента (93%), нешто слабији конативна компонента (74%), а најслабији утицај има когнитивна компонента (26%) конотативног значења. Дакле, позиција асоцијата у асоцијативном пољу стимулуса, посматрана из перспективе конотативности, представља резултату садејства три фактора конотативног значења: емотивности, конативности и когнитивности. У овој хијерархији најјаче је дејство фактора емотивности.

Ови налази представљају емпиријску потврду идеје о факторима/димензијама конотативног значења речи, односно одсликавају идеју семантичког и конотативног диференцијала. При конструисању семантичког диференцијала Озгуд је дефинисао три фактора афективног значења речи (евалуација, потенција и активност), при чему је фактор евалуације најдоминантнији, а за њим следе потенција и активност (Osgood et al., 1957). Исту слику добио је и Јанковић (2000a, 2000b) у чијем је простору конотативног значења најдоминантнији фактор емотивности, а за њим следе конативност и когнитивност. У оба случаја примећујемо да је евалуативни или емотивни фактор доминантан фактор афективног/конотативног значења речи.

Допуњени приказ структуре асоцијативног поља

Чињеница да стимулус својим конотативним карактеристикама делује на селекцију асоцијата отвара простор да на другачији начин посматрамо односе у структури асоцијативног поља. Асоцијативни речник нам је дао слику асоцијативног поља у којој је однос између стимулуса и асоцијата приказан јачином асоцијативне везе, односно фреквенцијом асоцијата (слика 22).

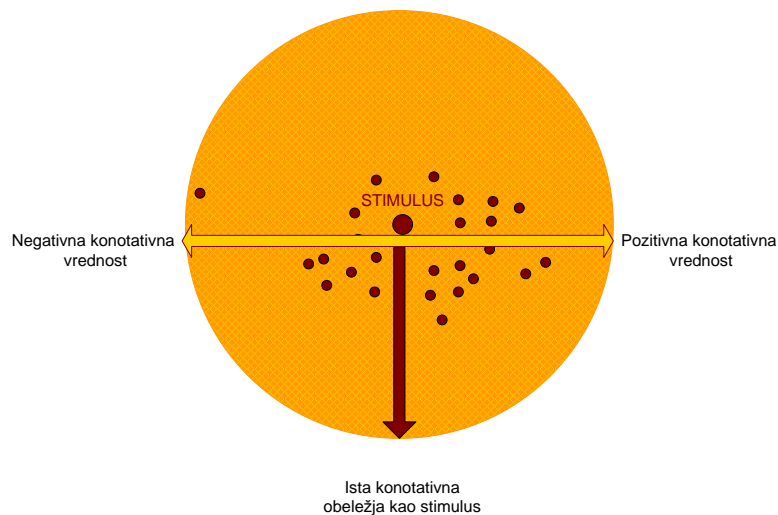

Слика 22. Јачина асоцијативне везе између стимулуса и асоцијата
(изражена фреквенцијом асоцијата у АР)

У центру асоцијативног поља је стимулус. Око њега су распоређени асоцијати који чине његово асоцијативно поље. Асоцијат који је најближи центру има и највећу фреквенцију. Што су асоцијати удаљенији од центра, то је њихова фреквенција мања, а тиме је и асоцијативна веза са стимулусом слабија.

Међутим, природа асоцијативних веза разликује се од речи до речи. Она може бити одређена семантиком (одређеним лексичким односом, денотацијом, конотацијом) или формом (морфолошким/фонолошким обликом). Дакле, то што нам Асоцијативни речник каже да је нека реч најфреквентнији асоцијат за одређени стимулус, не говори ништа о типу односа који везује дате речи.

Пошто смо у овом истраживању испитали конотативну димензију значења речи, слику 22. допунићемо перспективом у којој је однос између стимулуса и асоцијата дефинисан њиховим конотативним обележјима (слика 23).

Слика 23. Јачина конотативне везе између стимулуса и асоцијата
(изражена вредностима њихових конотативних обележја)

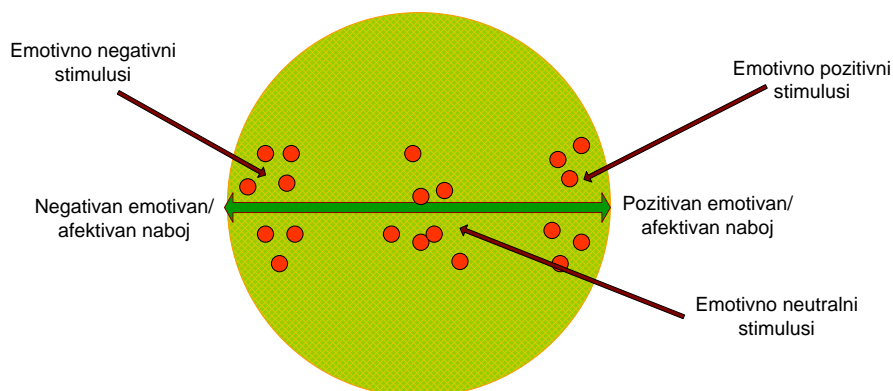
У центру је стимулус који поседује одређена конотативна обележја. Око њега су распоређени асоцијати. Положај асоцијата одређен је бројем истих конотативних карактеристика које дели са стимулусом. Асоцијати чија се конотативна обележја у највећој мери поклапају са конотативним обележјима стимулуса биће распоређени ближе центру. Што се више удаљавају од центра, конотативне особине асоцијата су негативније или позитивније у односу на стимулус.

Приказан пример показује да модел заснован на конотативним карактеристикама речи у великој мери предвиђа прераспodelу асоцијата унутар једног асоцијативног поља.

Поставља се, међутим, питање да ли је предложена метрика (пресек валенце и конотативних обележја) доминантни облик описа организације асоцијативног поља, односно у којој мери овај модел може да опише и речи које излазе из оквира емотивно позитивних и негативних речи. У завршном делу овог истраживања представићемо потенцијална ограничења нашег модела, као и смернице за будућа истраживања.

Смернице за будућа истраживања

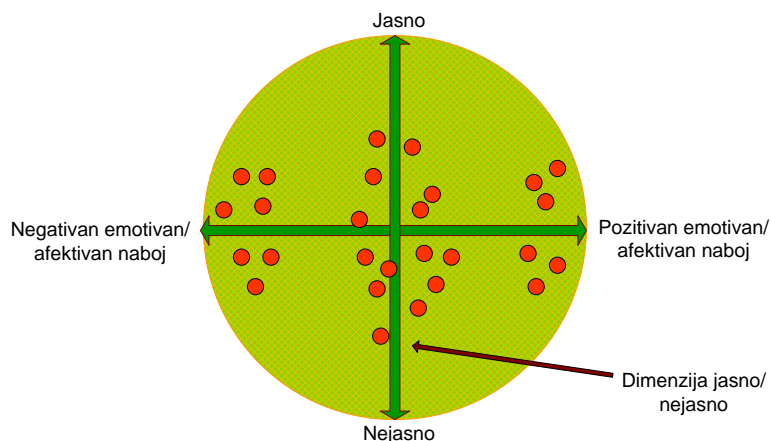
Неутралне речи и њихова организација у менталном лексикону. Одабир стимулуса у овом истраживању био је условљен претходним истраживањима на тему организације речи у менталном лексикону, а у којима је показано да се речи групишу у оквиру три емотивне/афективне валенце: позитивна (успех, срећа, мир итд.), неутрална (столица, тепих, камен итд.) и негативна (мржња, страх итд.) (Јанковић, 2000а, 2000б, 2000с).

Слика 24. Репертоар стимулуса који је одређен јачином емотивног/афективног набоја

На слици 24. приказано је груписање стимулуса у оквиру три емотивне/афективне валенце. Примећујемо да средишњи део заузимају стимулуси неутралне емотивне/афективне валенце, док су на два различита краја груписани емотивни/афективни екстреми (позитивна и негативна валенца). Међутим, Јанковић (2000с), методама кластер анализе и МДС-а (мултидимензионално скалирање), показује да постоје још две димензије у оквиру којих се речи групишу: категорија мање јасних речи (бог, сан итд.) и категорија непознатих речи (флујак, ирупчић). С обзиром на чињеницу да у нашем истраживању нисмо категорисали речи и по ове две димензије, питамо се да ли, можда, груписање (кластеризација) емотивно неутралних речи треба да буде организовано по димензији јасноће.

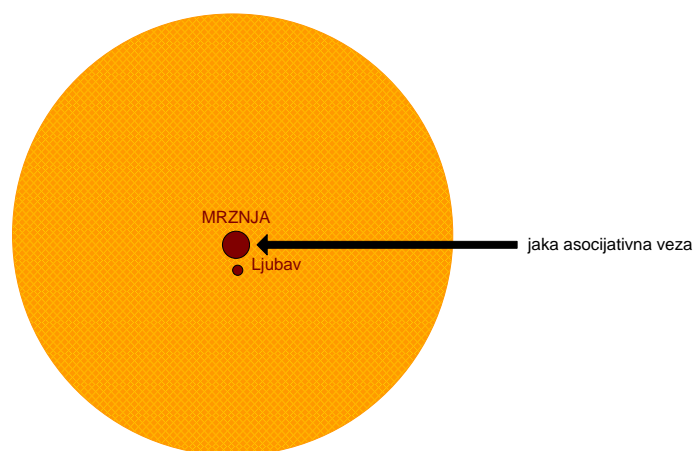
Из тог разлога би будућа истраживања у модел конотативног описа метрике асоцијативног поља требало да укључе и валенцу јасноће, где би одабир стимулуса унутар групе емотивно/афективно неутралних речи био заснован на подели јасно/нејасно.

Слика 25. Репертоар стимулуса који је одређен јачином емотивног/афективног набоја и фактором јасно/нејасно

Такође, додатна истраживања која би се бавила тестирањем предложених модела описа метрике асоцијативног поља, требало би да у њих укључе и друге експерименталне парадигме као што су задатак лексичке одлуке/именовања са примовањем, као конзервативније мере поузданости ових модела.

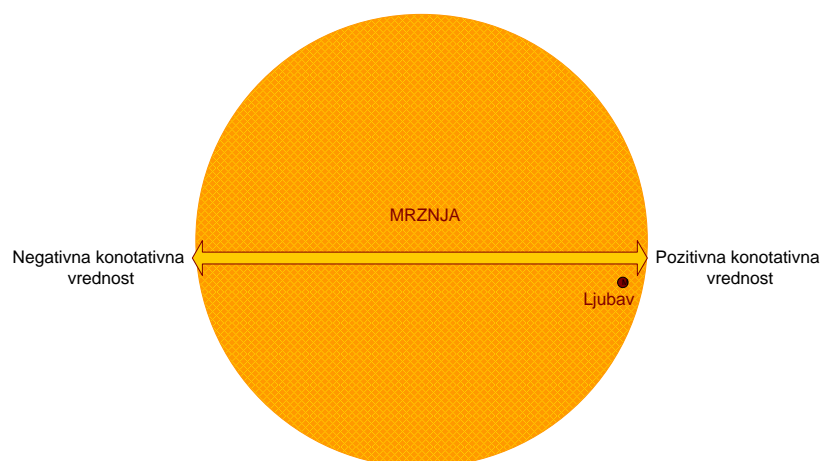
Проблем унутар емотивно засићених речи. Додатне анализе унутар емотивно/афективно засићених речи, као што су *љубав* или *мржња*, такође су указале на одређена ограничења нашег модела. Ако прикажемо однос између стимулуса и асоцијата који је у Асоцијативном речнику означен фреквенцијом појављивања асоцијата, добићемо ситуацију која је приказана на слици 26.

Слика 26. Однос стимулуса *мржња* и најфреквентнијег асоцијата *љубав* (критеријум повезивања је фреквенција појављивања)

Дакле, између стимулуса *мржња* и асоцијата *љубав* постоји јака асоцијативна веза која је заснована на високој фреквенцији појављивања овог асоцијата међу одговорима испитаника (*љубав* је најфреквентнији асоцијат за стимулус *мржња*). Када уведемо конотативну димензију значења као фактор који утиче на природу односа између стимулуса и асоцијата, по резултатима које смо добили, очекујемо да ће ситуација одсликавати у већој мери оно што је приказано на слици 26. Међутим, слика коју добијамо показује другачије стање (слика 27).

Слика 27. Однос стимулуса *мржња* и најфреквентнијег асоцијата *љубав* (критеријум повезивања је конотативна димензија значења речи)

Примећује се велика удаљеност асоцијата *љубав* у односу на стимулус *мржња*. Разлог су различите конотативне вредности, које су утврђене техником скала процене. Дакле, иако нам Асоцијативни речник даје податак о томе да је асоцијат *љубав* најфреквентнији за стимулус *мржња*, те да су због тога они изразито повезани, конотативни опис метрике асоцијативног поља даје другачију слику. Она нам каже да се однос између стимулуса *мржња* и његовог најфреквентнијег асоцијата *љубав* не може објаснити фактором њихове конотативне природе, већ је потребно укључити и неке друге факторе.

Дакле, постоје и друге димензије (денотација, лексички односи, морфолошки/фонолошки облик) које потенцијално регулишу односе унутар асоцијативног поља. Ово се односи на чињеницу да две речи могу бити повезане по различитим критеријумима (зато што су синоними, антоними или хипоними; зато што су апстрактне или конкретне; зато што имају слични фонолошки/морфолошки облик; зато

што припадају истој врсти речи итд.). Постоје многе методе које се баве проучавањем сваког од ових односа (компоненцијална анализа, концептуална анализа, асоцијативна метода итд.), и које на тај начин проширују постојећа знања о факторима који утичу на међусобну повезаност различитих речи (Vakoch, D. & Wurm, L., 1997; Burgess, C. & Lund, K., 1997; Јанковић, 1999с; Драгићевић, 2007; Јакић, 2008).

Конотативна димензија значења речи објашњава део повезаности (80%), али не у свим случајевима. Такође, добијени проценат од 80% објашњености варирања конотативних карактеристика асоцијативног поља у зависности од стимулуса, искључиво произлази из емотивности/негативности одабраних стимулуса, односно критеријума по којем су они одабрани. Закључујемо да постоје различите димензије које се налазе у основи асоцијативне повезаности међу речима, а конотативна димензија значења је само једна од њих. Ове димензије могу деловати индивидуално или повезано (комбинација више фактора), при чему један фактор може бити доминантнији од другог.

Резултати нашег истраживања, дакле, допуњују слику која се односи на један аспект асоцијативног поља, и то на природу груписања асоцијата. Показали смо да је **један од фактора који утиче на груписање и организацију асоцијата у асоцијативном пољу конотативна димензија значења**. Будућа истраживања би требало да укључе и дефинишу улогу других димензија које на одређени начин условљавају асоцијативну повезаност речи, као и да те потенцијалне димензије повежу са конотативном димензијом значења.

Литература

1. Aitchison, J. (1998). *The articulate mammal. An introduction to psycholinguistics*. London: Routledge.
2. Aitchison, J. (1987). *Words in the mind. An introduction to the mental lexicon*. London: Blackwell Publishing.
3. Алефиренко, Н.Ф. (1999). *Спорные проблемы семантики*. Волгоград: Перемена.
4. Anderson, J.R. & Bower, G.H. (1973). *Human Associative Memory*. Washington, DC: Winston
5. Anderson, J.R. (1976). *Language, Memory and Thought*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
6. Апресян, Ю.Д. (1995). *Лексическая семантика, синонимические средства языка*, Москва.
7. Atkinson, R.C. & Shiffrin, R.M. (1968). Human memory: A proposed system and its control processes. U K.W. Spence (Eds.). *The Psychology of Learning and Motivation: Advances in Research and Theory (Vol.2)*. New York: Academic Press
8. Brown, J.A. (1958). Some tests of the decay theory of immediate memory. *Quarterly Journal of Experimental Psychology*, 10, 12-21.
9. Bugarski, R. (2003). *Uvod u opštu lingvistiku*. Beograd: Čigoja štampa, XX vek.
10. Burgess, C., Lund, K. (1997). Representing Abstract Words and Emotional Connotation in a High-dimensional Memory Space. *Cognitive Science Proceedings*, LEA.
11. Burgess, C., Lund, K. (1998). The Dynamics of Meaning in Memory. U Cognitive Dynamics: Conceptual Change in Humans and Machines. Deitrich & Markman (Eds.)
12. Carroll, D. (1986). *Psychology of language*. Monterey, California: Brooks/Cole Publishing Company.
13. Collins, A.M. & Loftus, E.F. (1975). A spreading activation theory of semantic memory. *Psychological Review*, 82, 407–428.
14. Collins, A.M. & Quillian, M.R. (1969). Retrieval time from semantic memory. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behaviour*, 8, 432–438.
15. Collins, A.M. & Quillian, M.R. (1970). Does category size affect categorization time? *Journal of Verbal Learning and Verbal Behaviour*, 9, 240–247.
16. Collins, A.M. & Quillian, M.R. (1972). How to make a language user? U E. Tulving & W.Donaldson (Eds.), *Organization of Memory* (pp.383–351). New York: Academic Press.
17. Дикро, О. и Тодоров, Ц. (1987). *Енциклопедијски речник наука о језику I–II*, Београд: Просвета.
18. Dragičević, R. (2002). Neka zapažanja o mogućnosti upotrebe asocijativnih testova u lingvističkim istraživanjima. *Slavistika*, knj. VI, 116–124.
19. Dragičević, R. (2003a). Asocijativna metoda u konceptualizaciji emocija, u: *Jezik i govor*, zbornik radova, Beograd: Institut za eksperimentalnu fonetiku i patologiju govora, 66–74.
20. Dragičević, R. (2007). *Leksikologija srpskog jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
21. Elman, J. L. (2004). An alternative view of the mental lexicon. *TRENDS in Cognitive Sciences*, Vol. 8, No. 7, pp. 301–306.

22. Ferrand, L. & New, B. (2003). Semantic and associative priming in the mental lexicon. U P. Bonin (Ed.) *Mental Lexicon: Some words to talk about words*. Hauppauge, NY: Nova Science Publisher, 25-43.
23. Field, J. (2003). *Psycholinguistics: A Resource Book for Students*. London: Routledge.
24. Forster, K. I. (1976). Accessing the mental lexicon. U R. J. Wales & E. C. T. Walker (Eds.), *New Approaches to Language Mechanisms*, 257–287. Amsterdam: North Holland.
25. Forster, K. I. (1979). Levels of processing and the structure of the language processor. U W. E. Cooper & E. C. T. Walker (Eds.), *Sentence Processing: Psycholinguistic Studies Presented to Merrill Garrett*, 27–85, Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
26. Gašić-Pavišić, S. (1981). *Slobodne asocijacije reči kod dece, karakteristike i pedagoške implikacije*. Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.
27. Gašić-Pavišić, S. (1984). *Asocijativne norme za predškolski uzrast*. Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.
28. Grepl, M. (1967). *Emocionalně motivované aktualizace v syntaktické struktuře výpovědi*, Brno.
29. Grin, Dž. (1975). *Mišljenje i jezik*, Beograd: Nolit.
30. Hutchison, K.A. (2003). Is semantic priming due to association strength or feature overlap? A microanalytic review. *Psychonomic Bulletin & Review*, 10 (4), 785-813.
31. Ivić, M. (1992). O „denotativnom“ i „konotativnom“ karakterizovanju. *Južnoslovenski filolog*, XLVIII, Institut za srpski jezik, Beograd.
32. Ivić, M. (1996). *Pravci u lingvistici*. Beograd: XX vek.
33. Jakić, M. (2008). *Утицај карактеристика асоцијата на брзину обраде стимулуса*. Магистарска теза у рукопису, Београд.
34. Janković, D. (1999c). Povezanost konotativnog značenja i fonološke strukture reči. Izlaganje na *V naučnom skupu Empirijska Istraživanja u Psihologiji*, Filozofski Fakultet, Univerzitet u Beogradu.
35. Janković, D. (1999d). Kategorizacija pojmova u konotativnom prostoru značenja. Izlaganje na *V naučnom skupu Empirijska Istraživanja u Psihologiji*, Filozofski Fakultet, Univerzitet u Beogradu.
36. Janković, D., Milovanović, G. (1999). Efekat emotivne komponente konotativnog značenja na brzinu prepoznavanja pojmova. Izlaganje na *V naučnom skupu Empirijska istraživanja u psihologiji*, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu.
37. Janković, D. (2000a). Konotativni aspekt značenja: utvrđivanje latentnih dimenzija. *Psihologija*, XXXIII, br. 1-2, 199-221.
38. Janković, D. (2000b). Konotativni aspekt značenja: konstrukcija konotativnog diferencijala. *Psihologija*, XXXIII, br. 1-2, 221-239.
39. Janković, D. (2000c). Prikazivanje konotativne distance i sličnosti pojmova primenom multidimenzionalnog skaliranja. Izlaganje na *VI naučnom skupu Empirijska Istraživanja u Psihologiji*, Filozofski Fakultet, Univerzitet u Beogradu.
40. Караулов, Ю.Н., Сорокин, Ю.А., Тарасов, Е.Ф., Уфимцева, Н.В. *Русский ассоциативный словарь* – Москва: Помовский и партнеры. – Т. 1, 2 (1994). – Т. 2, 3 (1996). – Т. 4, 5 (1998).
41. Karwoski, T.F., Odbert, H.S., & Osgood, C.E. (1942). Studies in Synesthetic Thinking II: The Role of Form in Visual Responses to Music. *Journal of General Psychology*, 26, 199.
42. Kent, G. H. & Rossanoff, A. J. (1910). A study of association in insanity. *American Journal of Insanity*, Vol. 67, No. 1–2, 37–96.
43. Klauer, C. & Musch, J. (1997). List Contexts Effects in Evaluative priming. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory and Cognition*, 23, 246-255.

44. Kostić, A. (1974). *Tehnika semantičkog diferencijala i mogućnosti njene primene*. Diplomski rad, Filozofski fakultet, Beograd.
45. Kostić, A. (2004). *Reprezentativnost jezičkog korpusa i mentalni leksikon*. U *Govor i jezik*, Interdisciplinarna istraživanja srpskog jezika I, Beograd: Institut za eksperimentalnu fonetiku i patologiju govora, 37–47.
46. Kostić, A. (2006). *Kognitivna psihologija*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
47. Kristal, D. (1985). *Enciklopedijski rečnik moderne lingvistike*. Beograd: Nolit.
48. Kristal, D. (1996). *Kembrička enciklopedija jezika*. Beograd: Nolit.
49. Kurcz, J. (1967). Polskie normy powszechności skojarzeń swobodnych na 1000 słow z listy Kent–Rosanoffa. *Studia psychologiczne*, 1967, III, s. 123-256.
50. Кузнецова, Э.В. (1989). *Лексикология русского языка*, Москва.
51. Lachman, R. & Lachman, J. (1979). *Cognitive psychology and information processing*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
52. Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago, London: The University of Chicago Press.
53. Леонтьев, А. (1977). Общие сведения об ассоциациях и ассоциативных нормах. У А. Леонтьев (ред.), *Словарь ассоциативных норм русского языка*. Москва: Издательство московского университета, 5-17.
54. Locke, J. (1690). *An essay concerning human understanding*. London: T. Basset.
55. Lucas, M. (2000). Semantic priming without association: A meta-analytic review. *Psychonomic Bulletin & Review*, 7, 618-630.
56. Lyons, J. (1977). *Semantics I, II*. Cambridge: Cambridge University Press.
57. McNamara, T.P. (1992). Theories of priming: I. Associative distance and lag. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory & Cognition*, 18, 1173-1190.
58. Meyer, D.E. & Schvaneveldt, R.W. (1971). Facilitation in recognizing pairs of words: Evidence of a dependence between retrieval operations. *Journal of Experimental Psychology*, 90, 227-234.
59. Miller, G.A. (1956). The magical number seven, plus or minus two: Some limits on our capacity for processing information. *Psychological Review*, 63, 81–97.
60. Morton, J. (1969). Interaction of information in word recognition. *Psychological Review*, 76, 165–178.
61. Morton, J. (1970). A functional model for human memory. U D. A. Norman (Ed.), *Models of Human Memory* (pp. 203–260). New York: Academic Press.
62. Odbert, H. S., Karwoski, T. F. & Eckerson, A. B. (1942). Studies in Synesthetic Thinking I: Musical and Verbal Associations of Color and Mood. *Journal of General Psychology*, 26, 153-173.
63. Ogden, C. K. & Richards, I. A. (1923). *The meaning of meaning*. London: Routledge & Kegan Paul.
64. Orlić, A. (2002). Afektivno primovanje u zadatku leksičke odluke. *Psihološka istraživanja* 11-12, 237-256.
65. Osgood, C., Succi, G.J., and Tannenbaum, P. (1957). *The measurement of meaning*. Urbana: University of Illinois Press
66. Osgood, C., May, W. & Miron, M. (1975). *Cross-cultural universals of affective meaning*. Urbana: University of Illinois Press.
67. Ozgud, Č (1963). *Metod i teorija u eksperimentalnoj psihologiji*, Beograd: Savremena škola.
68. Pereira, C. (2000). Dimensions of emotional meaning in speech. U *Speech Emotion*, 2000, pp. 25-28.

69. Peterson, L.R. & Peterson, M.J. (1959). Short-term retention of individual verbal items. *Journal of Experimental psychology*, 58, 193–198
70. Petrey, S. (1977). Word associations and the development of lexical memory. U *Cognition*, 5, pp. 57–71.
71. Piper, P. (2003a). O proučavanjima verbalnih asocijacija. *Govor i jezik*, Beograd: Institut za eksperimentalnu fonetiku i patologiju govora, 55–65.
72. Piper, P. (2003b). Asocijativni rečnici slovenskih jezika i etnokulturni stereotipi. *Slavistika*, VII, 22–32
73. Piper, P., Dragičević, R., Stefanović, M. (2005). *Asocijativni rečnik srpskoga jezika*. Beograd: Beogradska knjiga, Službeni list SCG, Filološki fakultet u Beogradu.
74. Quillian, M. R. (1968). Semantic memory. U M. Minsky (Ed.). *Semantic Information Processing*. Cambridge, MA: MIT Press.
75. Quillian, M. R. (1969). The teachable language comprehender: A simulation program and theory of language. *Communications of the ACM*, 12, 459–476.
76. Radonjić, S. (1999). *Uvod u psihologiju: Struktura psihologije kao nauke*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
77. Ristić, S. (2004). *Ekspresivna leksika u srpskom jeziku*. Beograd: Institut za srpski jezik SANU, Monografije 1.
78. Rosch, E. H. (1973). On the internal structure of perceptual and semantic categories. U T. E. Moore (Ed.). *Cognitive Development and the Acquisition of Language* (pp. 111–144). New York: Academic Press.
79. Rosch, E. H. (1975). Cognitive representation of semantic categories. *Journal of Experimental Psychology: General*, 104, 192–233.
80. Rosch, E. H. (1977). Human categorization. U N. Warren (Ed.). *Advances in Cross-cultural Psychology* (Vol 1). London: Academic Press.
81. Rot, N. (1982). *Znakovi i značenja*. Beograd: Nolit
82. Rubenstein, H., Garfield, L. & Milliken, J.A. (1970). Homographic entries in the internal lexicon. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior*, 9, 487–494.
83. Rubenstein, H., Lewis, S.S. & Rubenstein, M.A. (1971). Evidence for phonemic recoding in visual word recognition. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior*, 10, 645–658.
84. Schaeffer, B. & Wallace, R. (1970). Semantic similarity and the comparison of word meanings. *Journal of Experimental Psychology*, 86, 144–152
85. Smith, R.G. & Nichols, H.J. (1973). Semantic Differential Stability as a Function of Meaning Domain. U *Journal of Communication*, vol. 23, issue 1, pp. 64–73
86. Sosir, F. de. (1989). *Opšta lingvistika*. Beograd: Nolit.
87. Sternberg, R. J. (1996). *Cognitive psychology*. Harcourt Brace College Publishers
88. Šaf, A. (1965). *Uvod u semantiku*. Beograd: Nolit.
89. Šipka, D. (1998). *Osnovi leksikologije i srodnih disciplina*. Novi Sad: Matica srpska.
90. Телия, В.Н. (1986). *Коннотативный аспект семантики номинативных единиц*, Москва.
91. Todorović, D. (1998). *Osnovi metodologije psiholoških istraživanja*. Beograd: Laboratorija za eksperimentalnu psihologiju.
92. Tulving, E. (1972). Episodic and semantic memory. U E. Tulving i W. Donaldson (Eds.), *Organization of Memory*. New York: Academic Press.
93. Vasić, S. (1976). *Razvojne govorne norme u naše dece*, Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.
94. Vasić, S. (1994). *Psiholingvistika*, Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.
95. Warren, H.C. (1921). *A History of the Association Psychology*. New York, Chicago, Boston: Charles Scribner's sons.

96. Wierzbicka, A. (1996). *Semantics: Primes and universals*. Oxford: Oxford University Press.
97. Wierzbicka, A. (U štampi). The theory of the mental lexicon. U: Tilman Berger, Karl Gutschmidt, Sebastian Kempgen and Peter Kosta (eds.), *The Slavic Languages: An international handbook of their history, their structure and their investigation*. [HSK] (Handbücher zur Sprach – und Kommunikationswissenschaft). Berlin: Mouton de Gruyter.
98. Woodworth, R. S. (1964). *Contemporary Schools of Psychology*. London: Methuen & Co ltd.

Прилог 1.

Асоцијативни речник српског језика

Ширење методе асоцијативних тестова и све веће интересовање за израду асоцијативних речника словенских језика, допринели су идеји стварања асоцијативног речника српског језика. Група српских лингвиста (Предраг Пипер, Рајна Драгићевић и Марија Стефановић) вођени идејом о могућностима примене асоцијативних речника у различитим семантичким, морфолошким и психолингвистичким истраживањима, започињу израду асоцијативног речника српског језика. Модел асоцијативног речника који је представљао узор нашим лингвистима био је *Асоцијативни речник руског језика* Караулова и сарадника (Караулов и др. 1994-1998).

Метод сакупљања грађе и израде речника. Грађа за израду Асоцијативног речника српског језика сакупљана је у току 2002. и 2003. године. У анкети је учествовало 800 студената који су давали одговоре на 600 речи-стимулуса. Стимулуси су били подељени на листе које су садржавале по 100 речи. Расподела стимулуса на више различитих анкетних листова била је неопходна како би се избегао замор испитаника, који би могао да утиче на релевантност њихових одговора. Одабир стимулуса извршен је на основу два критеријума. Први критеријум је подразумевао да стимулуси буду изабрани према *Руском асоцијативном речнику* (Караулов и др. 1994-1998), док је други критеријум захтевао вођење рачуна о томе да изабране речи представљају репрезентативну лексику српског језика. На овај начин је осигурано да ће испитаници процењивати речи које су у вези са њиховом културом и лексичким фондом који свакодневно употребљавају (називи за делове тела, боје, емоције, особине, политику, историју, уметност, језике, храну, пиће, итд.) (Пипер, Драгићевић и Стефановић, 2005). Пошто су одабране речи-стимулуси који ће представљати грађу асоцијативног речника, вођено је рачуна о томе да не буду све речи приказане у свом основном облику. Одабрано је око 100 стимулуса који су приказани и у основном и у неком зависном облику. Овакав начин одабира стимулуса омогућио је употребу асоцијативног речника у потенцијалним морфолошким и творбеним истраживањима.

Структура Асоцијативног речника српског језика. Асоцијативни речник српског језика приказује асоцијативна поља за 600 речи-стимулуса. Стимулуси су распоређени по азбучном реду. Одговори на речи-стимулусе дати су по фреквенцији (од одговора са највећом фреквенцијом до одговора са само једним појављивањем). У случајевима када су се појавили одговори који имају исту фреквенцију, они су распоређени по азбучном реду. После сваког асоцијата (одговора) дата је цифра која показује фреквенцију, односно колико је испитаника на дати стимулус дало исти одговор. На крају асоцијативног поља дате су нумеричке вредности које означавају: укупан број испитаника, укупан број различитих реакција, број испитаника који није дао одговор на задати стимулус и број одговора који се појављују једном (слика 5). Осим ових података, наведени су подаци о томе колико је испитаника било мушког пола, колико их је било са друштвених, а колико са природних смерова. Када се од укупног броја испитаника (800) одузме број испитаника мушког пола, добија се број испитаника женског пола; а када се одузме број испитаника са друштвених и природних смерова, добија се број ученика средњих школа који су учествовали у анкетирању (Пипер, Драгићевић и Стефановић, 2005).

Љубав

800 (223, 540, 90) + 311 + 23 + 227

Слика 1. Приказ нумеричких вредности за стимулус *љубав*

У Асоцијативном речнику српског језика статус стимулуса имају речи различитих граматичких врста (именице, придеви, глаголи, бројеви, заменице итд.). Од укупног броја, 500 стимулуса је приказно у основном граматичком облику (номинатив једнине, номинатив једнине неодређеног вида, инфинитив), док је 100 стимулуса дато у неком зависном облику. Одговори испитаника на представљене стимулусе називају се *асоцијати*. Улогу асоцијата немају само појединачне речи различитих врста, већ се појављују изрази, неологизми, па чак и читаве реченице. Сви асоцијати који се појаве као одговор на задати стимулус, чине његово *асоцијативно поље*.

Прилог 2.

Преглед стимулуса и асоцијативних поља

1. Табеларни приказ три групе **стимулуса** (емотивно позитивни, емотивно неутрални и емотивно негативни). За сваки стимулус дат је просек вредности које има на девет биполарних скала (непријатно/пријатно; непознато/познато; неупечатљиво/упечатљиво; мрско/драго; апстрактно/конкретно; неподстицајно/подстицајно; лоше/добро; слабо/јачо; нејасно/јасно).
2. Табеларни приказ **асоцијата** (асоцијативних поља) за сваки стимулус. Дат је назив стимулуса, а затим и сви асоцијати који чине његово асоцијативно поље. За сваки асоцијат дат је просек вредности које има на девет биполарних скала (непријатно/пријатно; непознато/познато; неупечатљиво/упечатљиво; мрско/драго; апстрактно/конкретно; неподстицајно/подстицајно; лоше/добро; слабо/јачо; нејасно/јасно).

Стимулуси

ПОЗИТИВНИ (+)	срећа	слобода	љубав
Непријатно/Пријатно	3	2.9	2.73
Непознато/Познато	2.73	2.37	2.67
Неупечатљиво/Упечатљиво	2.8	2.67	2.9
Мрско/Драго	2.93	2.87	2.9
Апстрактно/Конкретно	0.77	1.2	1.07
Неподстицајно/Подстицајно	2.7	2.7	2.73
Лоше/Добро	2.9	2.73	2.73
Слабо/Јако	2.77	2.23	2.87
Нејасно/Јасно	2.2	2.33	2.07
	музика	култура	част
Непријатно/Пријатно	2.67	2.57	2.53
Непознато/Познато	2.53	2.23	2.4
Неупечатљиво/Упечатљиво	2.47	2.37	2.47
Мрско/Драго	2.67	2.4	2.43
Апстрактно/Конкретно	1.43	1.1	0.77
Неподстицајно/Подстицајно	2.5	2.27	2.3
Лоше/Добро	2.63	2.63	2.57
Слабо/Јако	2.27	2.07	2.43
Нејасно/Јасно	1.93	2	2
	живот	кћерка	истина
Непријатно/Пријатно	2.4	2.33	1.87
Непознато/Познато	2.03	1.6	2.27
Неупечатљиво/Упечатљиво	2.47	1.53	2.4
Мрско/Драго	2.6	2.3	2.27
Апстрактно/Конкретно	1.73	2.23	1.23
Неподстицајно/Подстицајно	2.43	1.73	2.23
Лоше/Добро	2.47	2.2	2.43
Слабо/Јако	2.33	1.7	2.57
Нејасно/Јасно	1.7	2.33	2.13
	срце		
Непријатно/Пријатно	1.8		
Непознато/Познато	2.07		
Неупечатљиво/Упечатљиво	1.7		
Мрско/Драго	1.7		
Апстрактно/Конкретно	2.27		
Неподстицајно/Подстицајно	1.47		
Лоше/Добро	2.13		
Слабо/Јако	2.1		
Нејасно/Јасно	1.83		

НЕУТРАЛНИ (0)	информација	прошlost	улица
Непријатно/Пријатно	1	0.87	1.07
Непознато/Познато	1.73	2.1	2.23
Неупечатљиво/Упечатљиво	1.33	1.6	0.87
Мрско/Драго	0.73	0.93	0.87
Апстрактно/Конкретно	1.57	1.1	2.1
Неподстицајно/Подстицајно	1.37	0.9	0.07
Лоше/Добро	1.27	0.8	0.57
Слабо/Јако	0.93	1.13	0.13
Нејасно/Јасно	1.53	1.37	1.73
	новине	година	врат
Непријатно/Пријатно	1.03	0.73	0.57
Непознато/Познато	2.1	2.4	2.6
Неупечатљиво/Упечатљиво	0.97	0.9	0.8
Мрско/Драго	0.73	0.7	0.7
Апстрактно/Конкретно	2.43	1.4	2.37
Неподстицајно/Подстицајно	0.67	0.83	0.13
Лоше/Добро	0.67	0.73	0.9
Слабо/Јако	0.6	0.6	0.57
Нејасно/Јасно	1.77	2.27	2.03
	врата	механизам	блесак
Непријатно/Пријатно	0.53	-0.07	-0.5
Непознато/Познато	2.47	1.47	1.83
Неупечатљиво/Упечатљиво	0.67	0.73	2.33
Мрско/Драго	0.37	0.03	-0.4
Апстрактно/Конкретно	2.3	1.27	1.13
Неподстицајно/Подстицајно	0.37	0.17	0.2
Лоше/Добро	0.8	0.37	-0.07
Слабо/Јако	0.43	0.57	1.87
Нејасно/Јасно	1.87	1.3	1.63
	отпор		
Непријатно/Пријатно	-0.83		
Непознато/Познато	1.67		
Неупечатљиво/Упечатљиво	1.87		
Мрско/Драго	-0.47		
Апстрактно/Конкретно	0.87		
Неподстицајно/Подстицајно	0.6		
Лоше/Добро	0.1		
Слабо/Јако	1.53		
Нејасно/Јасно	1.8		

НЕГАТИВНИ(-)	просјак	мито	ђубре
Непријатно/Пријатно	-2.1	-1.9	-2.4
Непознато/Познато	2.03	1.33	2.3
Неупечатљиво/Упечатљиво	2.07	1.53	1.27
Мрско/Драго	-1.6	-2.03	-2.17
Апстрактно/Конкретно	2.23	1.83	2.03
Неподстицајно/Подстицајно	-0.1	-0.5	-1.23
Лоше/Добро	-1.77	-2.4	-2
Слабо/Јако	0.97	0.9	0.5
Нејасно/Јасно	1.6	1.6	1.77
	дрога	лаж	кривица
Непријатно/Пријатно	-2.17	-2.37	-2.67
Непознато/Познато	1.03	2.43	2.27
Неупечатљиво/Упечатљиво	1.77	1.9	2.23
Мрско/Драго	-2.2	-2.3	-2.6
Апстрактно/Конкретно	1.67	1.47	1.43
Неподстицајно/Подстицајно	-1.53	-1.17	0.3
Лоше/Добро	-2.53	-2.37	-2.33
Слабо/Јако	1.8	1.3	1.8
Нејасно/Јасно	1.73	1.67	2.1
	мржња	лицемерје	сида
Непријатно/Пријатно	-2.7	-2.73	-2.83
Непознато/Познато	1.73	2.13	0.6
Неупечатљиво/Упечатљиво	2.17	2.07	2.43
Мрско/Драго	-2.6	-2.8	-2.6
Апстрактно/Конкретно	0.8	1.2	1.53
Неподстицајно/Подстицајно	-0.67	-1.53	-0.57
Лоше/Добро	-2.7	-2.7	-2.8
Слабо/Јако	1.73	1.27	1.4
Нејасно/Јасно	1.87	1.3	1.63
	терор		
Непријатно/Пријатно	-2.8		
Непознато/Познато	1.07		
Неупечатљиво/Упечатљиво	2.4		
Мрско/Драго	-2.9		
Апстрактно/Конкретно	1.73		
Неподстицајно/Подстицајно	-0.8		
Лоше/Добро	-2.87		
Слабо/Јако	1.97		
Нејасно/Јасно	1.4		

Асоцијативна поља

СРЕЋА	несрећа	радост	љубав	осмех	успех	здравље	туга
Непријатно / Пријатно	-2.6	2.7	2.4	2.5	2.65	2	-2.2
Непознато / Познато	1.6	2.75	2.5	2.7	2.45	2.2	2.4
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.45	2.65	2.9	2.35	2.55	1.4	2
Мрско / Драго	-2.4	2.75	2.6	2.3	2.55	1.8	-1.8
Апстрактно / Конкретно	0.85	0.95	1.35	1.7	1.85	1.7	0.8
Неподстицајно / Подстицајно	-0.5	2.45	2.65	2.35	2.6	1.85	-0.15
Лоше / Добро	-2.4	2.7	2.5	2.25	2.6	2.3	-1.4
Слабо / Јако	2.05	2.65	2.85	1.5	2.4	1.5	1.9
Нејасно / Јасно	1.65	2.15	1.85	1.85	2.05	1.95	1.35
задовољство	живот	лепота	благостање	смех	жеља	породица	
Непријатно / Пријатно	2.7	2.25	2.65	2.8	2.45	2.35	2.35
Непознато / Познато	2.4	2.2	2.4	1.45	2.8	2.4	2.45
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.8	2.25	2.65	1.35	2.4	2.3	2.4
Мрско / Драго	2.4	2.3	2.5	2.3	2.5	2.55	2.5
Апстрактно / Конкретно	1.05	1.65	0.35	0.6	1.95	0.5	2.35
Неподстицајно / Подстицајно	2.25	2.4	2.45	1.7	2.2	2.7	2.35
Лоше / Добро	2	2.35	2.15	2.2	2.45	2.75	2.5
Слабо / Јако	2	2.65	2.35	1.95	2.2	2.45	2.5
Нејасно / Јасно	1.6	1.65	1.95	1.5	2.4	2.35	2.55
сунце	лото	веселе	детелина	испуњеност	истина	нада	
Непријатно / Пријатно	2.1	0.3	2.55	1.9	2.3	1.35	2.4
Непознато / Познато	2.35	1.5	2.6	2.35	2.45	2.2	2.5
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.6	0.3	2.15	1.1	2.1	2.25	2.4
Мрско / Драго	2.25	0.1	2.55	1.55	2.2	1.65	2.15
Апстрактно / Конкретно	2.25	1.1	1.85	1.2	1.05	1.45	0.25
Неподстицајно / Подстицајно	2.05	0	1.9	0.3	2.4	1.95	2.6
Лоше / Добро	2.4	0.05	2.3	1.5	2.5	1.9	2.2
Слабо / Јако	2.75	0.5	1.9	0.15	2.3	2.4	2.35
Нејасно / Јасно	2.35	1.55	1.8	1.15	2.35	1.95	2
слобода	срећа	баксуз	цвеће	дете	новац	осећање	
Непријатно / Пријатно	2.95	2.65	-1.8	2.5	2.1	1.7	1.45
Непознато / Познато	2.5	2.25	2.15	2.75	2.15	2.55	2.4
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.45	2.5	1.15	2.15	1.85	1.9	1.95
Мрско / Драго	2.95	2.6	-1.35	2.45	2.1	1.2	2
Апстрактно / Конкретно	0.95	0.75	0.15	2.1	2.15	2.35	-0.85
Неподстицајно / Подстицајно	2.75	2.4	-0.7	1.25	1.7	1.9	2.05
Лоше / Добро	2.8	2.5	-1.6	2.5	2.1	1.35	1.75
Слабо / Јако	2.6	2.45	0.1	1.75	1	1.4	2.3
Нејасно / Јасно	2.35	2.4	1.25	2.45	1.55	2.35	0.6
победа	пријатељство	реткост	тренутак	усхићење			
Непријатно / Пријатно	2.4	2.45	0.6	1.6	2.1		
Непознато / Познато	2.05	2.6	1.55	2.05	2.6		
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.55	2.25	1.75	1.4	2.35		
Мрско / Драго	1.95	2.55	0.85	1.45	2.1		
Апстрактно / Конкретно	1.8	2	0.95	-0.25	1.1		
Неподстицајно / Подстицајно	2.05	2.6	1.35	1.35	2.25		
Лоше / Добро	2.1	2.65	1.15	0.9	1.9		
Слабо / Јако	2.05	2.7	1.4	1.35	2.5		
Нејасно / Јасно	2.35	2.55	1.55	1.35	2.15		

СЛОБОДА	птица	мир	живот	срећа	независност	небо	затвор
Непријатно / Пријатно	1.75	2.65	2.25	2.65	1.85	2	-2.45
Непознато / Познато	2.5	2.05	2.2	2.25	1.6	2.05	-0.45
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.25	1.95	2.25	2.5	2.05	2.3	1.8
Мрско / Драго	1.7	2.6	2.3	2.6	1.55	2.1	-2.05
Апстрактно / Конкретно	2.45	0.85	1.65	0.75	0.45	0.9	1.9
Неподстицајно / Подстицајно	0.45	2.05	2.4	2.4	1.75	1.25	-0.7
Лоше / Добро	1.2	2.45	2.35	2.5	1.6	1.65	-1.55
Слабо / Јако	0.6	2	2.65	2.45	2.1	2.05	1.5
Нејасно / Јасно	2.45	1.85	1.65	2.4	1.35	1.5	1.65
голуб	лет	радост	ропство	лепота	рат	ширина	
Непријатно / Пријатно	1.5	1.5	2.7	-2.85	2.65	-2.55	1.4
Непознато / Познато	2.35	1.4	2.75	-0.5	2.4	1.8	1.85
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.05	1.95	2.65	1.6	2.65	2.5	0.9
Мрско / Драго	1.4	1.7	2.75	-2.8	2.5	-2.75	0.85
Апстрактно / Конкретно	2	1.3	0.95	0.7	0.35	1.8	0.85
Неподстицајно / Подстицајно	0.2	1.6	2.45	-1.05	2.45	-0.4	0.65
Лоше / Добро	1.45	1.8	2.7	-2.9	2.15	-2.9	1.1
Слабо / Јако	0.75	1.7	2.65	1.2	2.35	1.9	0.95
Нејасно / Јасно	1.7	1.55	2.15	1.65	1.95	0.85	1.5
народ	природа	пространство	љубав	ваздух	циљ	простор	
Непријатно / Пријатно	1.55	2.5	2.2	2.4	2.1	1.75	1.55
Непознато / Познато	2.15	2.45	1.25	2.5	2.65	2.35	1.75
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.95	2.1	2.1	2.9	1.3	2.05	0.75
Мрско / Драго	1.25	2.6	1.8	2.6	1.4	1.7	1
Апстрактно / Конкретно	1.25	1.4	-0.75	1.35	1.1	1.5	0
Неподстицајно / Подстицајно	1.5	2.4	1.9	2.65	0.8	2.35	0.95
Лоше / Добро	1.4	2.55	1.8	2.5	2	2.2	1.05
Слабо / Јако	1.75	2.35	2.05	2.85	1.35	2.1	0.45
Нејасно / Јасно	2.05	2.15	0.55	1.85	1.8	2.2	0.95
заства	говор	истина	летење	путовање	смрт	демократија	
Непријатно / Пријатно	0.95	2.2	1.35	1.55	2.6	-2.45	1.1
Непознато / Познато	2.15	2.55	2.2	0.95	2.4	0.2	1.55
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.2	2.25	2.25	1.6	2.35	2.45	1.3
Мрско / Драго	1.2	1.45	1.65	1.6	2.5	-2.3	0.8
Апстрактно / Конкретно	1.4	1.4	1.45	1.35	2.1	0.35	0.3
Неподстицајно / Подстицајно	0.5	1.8	1.95	1.1	2.5	-0.25	1.3
Лоше / Добро	1.2	1.95	1.9	1.5	2.45	-1.8	1.4
Слабо / Јако	0.8	1.9	2.4	1.6	1.9	2.6	0.75
Нејасно / Јасно	2	1.85	1.95	2.35	2.25	0.5	1.1
дух	идеал	мишљење	море	сан	тежња	уметност	
Непријатно / Пријатно	0.25	1.9	1.75	2.6	1.7	1.3	2.15
Непознато / Познато	-0.15	1.6	2.15	2.3	2.15	1.85	1.75
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.15	1.85	1.6	2.35	1.85	1.2	2.1
Мрско / Драго	0.35	1.5	1.65	2.55	1.7	1.35	2.1
Апстрактно / Конкретно	-1.45	0.05	0.05	2.2	0.35	0	0.2
Неподстицајно / Подстицајно	0.45	2.35	2.05	2.55	1.15	2.15	1.65
Лоше / Добро	0.35	2.05	2.1	2.6	1.7	2	2.35
Слабо / Јако	0.9	2.15	2	2.5	1.75	1.75	2.2
Нејасно / Јасно	0.75	1.85	1.5	2.2	1.05	1.85	1.5
уживање	жеља						
Непријатно / Пријатно	2.85	2.35					
Непознато / Познато	2.6	2.4					
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.05	2.3					
Мрско / Драго	2.2	2.55					
Апстрактно / Конкретно	0.8	0.5					
Неподстицајно / Подстицајно	2.15	2.7					
Лоше / Добро	2	2.75					
Слабо / Јако	1.45	2.45					
Нејасно / Јасно	1.55	2.35					

ЉУБАВ	срећа	срце	мржња	лепота	девојка	осећање	живот
Непријатно / Пријатно	2.65	2.05	-2.85	2.65	2.05	1.45	2.25
Непознато / Познато	2.25	2.35	1.65	2.4	2.25	2.4	2.2
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.5	2.15	1.95	2.65	1.85	1.95	2.25
Мрско / Драго	2.6	2	-2.45	2.5	1.7	2	2.3
Апстрактно / Конкретно	0.75	1.55	-0.35	0.35	2.35	-0.85	1.65
Неподстицајно / Подстицајно	2.4	2.05	-0.55	2.45	0.9	2.05	2.4
Лоше / Добро	2.5	2.45	-2.65	2.15	1.75	1.75	2.35
Слабо / Јако	2.45	2.2	1.45	2.35	1.35	2.3	2.65
Нејасно / Јасно	2.4	1.9	0.25	1.95	1.55	0.6	1.65
породица	секс	дечко	љубав	нада	пар	брак	
Непријатно / Пријатно	2.35	2.2	1.25	2.4	2.4	2.4	1.25
Непознато / Познато	2.45	2.3	2.2	2.5	2.5	2.3	0
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.4	2.2	1.5	2.9	2.4	2.15	1.55
Мрско / Драго	2.5	2.15	1.8	2.6	2.15	2.15	1.2
Апстрактно / Конкретно	2.35	1.85	1.95	1.35	0.25	1.8	1.25
Неподстицајно / Подстицајно	2.35	2.05	1.3	2.65	2.6	2.1	1.45
Лоше / Добро	2.5	2.05	1.6	2.5	2.2	2.3	1.4
Слабо / Јако	2.5	2.2	1.45	2.85	2.35	2.1	1.3
Нејасно / Јасно	2.55	2	1.95	1.85	2	2.25	1.2
младост	нежност	жена	момак	пољубац	страст	веза	
Непријатно / Пријатно	2.4	2.7	2.3	1.35	2.7	2.2	1.95
Непознато / Познато	2.45	2.4	2.5	2.3	2.8	2.65	2.25
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.2	2.2	2.25	1.7	2.45	2.7	2.3
Мрско / Драго	2.5	2.8	2.15	1.55	2.7	1.35	2.2
Апстрактно / Конкретно	2	1.45	2	2.5	1.6	0.45	1.2
Неподстицајно / Подстицајно	2.35	2.55	2.15	1.45	2.45	2.25	1.7
Лоше / Добро	2.45	2.65	2.45	1.5	2.7	1.65	1.9
Слабо / Јако	2.35	2.25	2.4	1.2	2.7	2.35	1.75
Нејасно / Јасно	2.2	2	2.7	2.35	2.6	1.65	1.2
цвет	пажња	радост	топлина	бол	цефе	глупост	
Непријатно / Пријатно	2.65	1.75	2.7	2.5	-2.45	2.5	-1.1
Непознато / Познато	2.5	2.1	2.75	2.6	2	2.75	2.15
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.1	1.55	2.65	2	2.5	2.15	1.55
Мрско / Драго	2.45	1.75	2.75	2.2	-2.65	2.45	-1.05
Апстрактно / Конкретно	2.15	1.7	0.95	0.8	1.6	2.1	1.15
Неподстицајно / Подстицајно	2	2	2.45	1.45	-0.3	1.25	-0.75
Лоше / Добро	2.7	1.9	2.7	2.25	-2	2.5	-1.1
Слабо / Јако	1.85	1.45	2.65	1.95	2.2	1.75	0.1
Нејасно / Јасно	2.25	2	2.15	2.15	1.75	2.45	1.35
илузија	испуњеност	испуњење	мајка	мама	музика	небо	
Непријатно / Пријатно	0.95	2.3	2.55	2.65	2.3	2.5	2
Непознато / Познато	1.55	2.45	2.15	2.7	2.7	2.35	2.05
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.8	2.1	2.05	2.65	2.4	2.05	2.3
Мрско / Драго	0.95	2.2	2.6	2.85	2.6	2.35	2.1
Апстрактно / Конкретно	-0.8	1.05	1	2.85	2.45	1	0.9
Неподстицајно / Подстицајно	1.4	2.4	2.4	2.55	2.45	2	1.25
Лоше / Добро	0.95	2.5	2.5	2.75	2.85	2.25	1.65
Слабо / Јако	1.5	2.3	2.45	2.65	2.75	1.8	2.05
Нејасно / Јасно	0.95	2.35	1.5	2.7	2.85	2.15	1.5
пролеће	вечност	вера	загрљај	заљубљеност			
Непријатно / Пријатно	2.65	1.15	1.4	2.9	2.5		
Непознато / Познато	2.65	0.25	1.6	2.8	2.65		
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.5	1.9	1.85	2.55	2.6		
Мрско / Драго	2.7	0.85	1.7	2.85	2.45		
Апстрактно / Конкретно	1.75	-1.1	-0.15	2.5	1.1		
Неподстицајно / Подстицајно	2.7	1.1	1.8	2.5	2.35		
Лоше / Добро	2.75	0.85	1.85	2.9	2.15		
Слабо / Јако	2.55	1.85	2.1	2.4	2.5		
Нејасно / Јасно	2.15	1.05	0.65	2.35	1.9		

МУЗИКА	опуштање	уживање	песма	радио	рок (музика)	веселје	забава
Непријатно / Пријатно	2.6	2.85	2.4	1.55	-0.95	2.55	2.6
Непознато / Познато	2.75	2.6	2.7	2.45	2.2	2.6	2.8
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.6	2.05	2.45	1.6	1.3	2.15	2
Мрско / Драго	2.45	2.2	2.35	1.55	-0.65	2.55	2.75
Апстрактно / Конкретно	1.6	0.8	1.15	2.5	0.9	1.85	2.25
Неподстицајно / Подстицајно	2.1	2.15	2.5	1.1	1.35	1.9	2.1
Лоше / Добро	2.2	2	2.4	1.8	0.1	2.3	2.55
Слабо / Јако	1.15	1.45	2.05	1.1	1.2	1.9	2
Нејасно / Јасно	1.9	1.55	2.15	2.4	1.7	1.8	2.3
звук	игра	класика	хармонија	Моцарт	радост	клавир	
Непријатно / Пријатно	1.55	2.4	2.1	2.65	2.35	2.7	1.95
Непознато / Познато	2.45	2.45	2.3	2.1	2	2.75	2.05
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.8	2.05	1.55	1.75	2.4	2.65	1.55
Мрско / Драго	1.3	2.5	1.85	2.4	1.4	2.75	1.65
Апстрактно / Конкретно	1.8	2	1.15	0.95	1.45	0.95	2.25
Неподстицајно / Подстицајно	1.15	2.1	1.8	1.9	1.35	2.45	1.2
Лоше / Добро	1.15	2.35	2.05	2.65	2.3	2.7	1.85
Слабо / Јако	1.1	1.95	1.25	1.8	2.15	2.65	1.15
Нејасно / Јасно	1.8	2.5	2.1	1.95	1.65	2.15	2.4
лепота	расположење	уметност	живот	техно	Бах	дискотека	
Непријатно / Пријатно	2.65	1.4	2.15	2.25	-0.4	1.75	2.05
Непознато / Познато	2.4	2.45	1.75	2.2	1.8	1.85	2.5
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.65	1.7	2.1	2.25	1.2	1.85	1.4
Мрско / Драго	2.5	1.25	2.1	2.3	-0.45	1.75	1.7
Апстрактно / Конкретно	0.35	0.1	0.2	1.65	0.95	1	1.9
Неподстицајно / Подстицајно	2.45	1.15	1.65	2.4	-0.35	1.55	1.1
Лоше / Добро	2.15	1.5	2.35	2.35	0.05	2.2	1.55
Слабо / Јако	2.35	1.65	2.2	2.65	1.25	2	1.25
Нејасно / Јасно	1.95	1.2	1.5	1.65	0.65	1.55	2.2
мир	опера	срећа	нота	плес	Бетовен	ЦД	
Непријатно / Пријатно	2.65	1.85	2.65	1.9	2.6	2.2	2.1
Непознато / Познато	2.05	1.55	2.25	1.55	2.4	2	2.65
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.95	1.8	2.5	1.7	2.25	2.3	1.05
Мрско / Драго	2.6	1.7	2.6	1.3	2.35	2	1.6
Апстрактно / Конкретно	0.85	1.35	0.75	0.9	1.85	1	2.45
Неподстицајно / Подстицајно	2.05	0.9	2.4	1.45	2.35	1.7	1
Лоше / Добро	2.45	1.7	2.5	1.65	2.3	2.25	2.05
Слабо / Јако	2	1.45	2.45	1.55	2.15	2.2	1.45
Нејасно / Јасно	1.85	1.1	2.4	1.2	2	1.5	2.4
душа	поп (музика)	провод	слух	гитара	опуштеност	задовољство	
Непријатно / Пријатно	2.05	1.85	2.4	1.5	2.35	2.7	2.7
Непознато / Познато	1.35	2.3	2.65	2.45	2.2	2.45	2.4
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.75	0.95	1.95	1.7	2.15	1.8	1.8
Мрско / Драго	2.2	1.4	2.05	1.45	2.1	2.4	2.4
Апстрактно / Конкретно	-1.3	1.55	1.8	1.6	1.8	1.75	1.05
Неподстицајно / Подстицајно	1.7	1.05	1.2	1.85	1.45	1.4	2.25
Лоше / Добро	2.1	1.4	1.9	1.6	2.3	2.15	2
Слабо / Јако	2.25	1.25	1.45	1.65	1.55	1.15	2
Нејасно / Јасно	0	1.6	2	1.85	1.9	1.9	1.6
журка	хит	инструмент	касета	касетофон	љубав	метал (музика)	
Непријатно / Пријатно	2.3	0.95	1.65	1.1	1.1	2.4	-0.65
Непознато / Познато	2.55	2.3	1.75	2.4	1.85	2.5	1.25
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.95	1.6	1.6	0.6	0.85	2.9	1.5
Мрско / Драго	2.1	0.55	1.3	1.1	1.1	2.6	-0.45
Апстрактно / Конкретно	2.25	1.3	1.45	1.8	2	1.35	0.9
Неподстицајно / Подстицајно	1.85	0.6	1.3	0.45	1	2.65	-0.45
Лоше / Добро	2.05	0.5	1.75	1.15	1.3	2.5	-0.15
Слабо / Јако	1.7	1.05	1.3	0.3	1.15	2.85	1.25
Нејасно / Јасно	2.25	1.55	1.75	1.55	1.6	1.85	0.15

	музички стуб	одмор	пријатност	смиреност	виолина
Непријатно / Пријатно	2	2.6	2.35	2.15	1.85
Непознато / Познато	2.65	2.5	2.45	2.1	2
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.25	2	2.25	1.35	1.6
Мрско / Драго	1.45	2.6	2.4	1.95	1.4
Апстрактно / Конкретно	2.2	1.85	1.4	0.7	2.05
Неподстицајно / Подстицајно	1.25	2	2.15	1.65	1.35
Лоше / Добро	1.9	2.6	2.4	2.3	2
Слабо / Јако	1.45	2.15	2.05	1.15	1.15
Нејасно / Јасно	2.4	2.1	2.1	1.4	1.7

КУЛТУРА	позориште	образовање	уметност	музеј	некултура	народ	понашање
Непријатно / Пријатно	2.5	2.2	2.15	2.15	-2.75	1.55	0.6
Непознато / Познато	2.6	2.4	1.75	2.4	1.9	2.15	1.55
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.15	2.2	2.1	1.85	1.8	1.95	1
Мрско / Драго	2.2	1.75	2.1	2	-2.6	1.25	0.6
Апстрактно / Конкретно	1.9	1.55	0.2	2.05	1.2	1.25	0.5
Неподстицајно / Подстицајно	2.15	2.45	1.65	1.4	-1.2	1.5	0.7
Лоше / Добро	2.45	2.45	2.35	2.2	-2.65	1.4	0.35
Слабо / Јако	2.05	2.5	2.2	1.65	0.5	1.75	0.05
Нејасно / Јасно	2.3	1.95	1.5	2.15	0.55	2.05	0.75
	језик	школа	лепота	музика	васпитање	бонтон	књига
Непријатно / Пријатно	2	1.35	2.65	2.5	1.65	2.05	2.6
Непознато / Познато	2.45	2.7	2.4	2.35	2.4	2.2	2.75
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.1	1.45	2.65	2.05	2.1	1.5	2.15
Мрско / Драго	2.1	1.7	2.5	2.35	1.85	1.2	2.4
Апстрактно / Конкретно	1.55	2.2	0.35	1	1.4	1.75	2.2
Неподстицајно / Подстицајно	2	1.65	2.45	2	2.3	1.65	2.35
Лоше / Добро	2.65	2.2	2.15	2.25	2.1	2	2.65
Слабо / Јако	2.1	1.3	2.35	1.8	1.7	1.2	2.25
Нејасно / Јасно	2.25	2.35	1.95	2.15	2.25	1.7	2.3
	знање	историја	образованост	галерија	књижевност	филм	фолклор
Непријатно / Пријатно	2.9	1.4	2.65	2.2	2.1	2	1.05
Непознато / Познато	2.35	1.95	2.35	2.25	2.2	2.45	1.45
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.55	1.6	2.4	2	2	1.65	1.05
Мрско / Драго	2.9	1.1	2.55	2.05	2.05	2.15	0.65
Апстрактно / Конкретно	1.65	1.75	2	1.85	1.3	2	1.75
Неподстицајно / Подстицајно	2.9	1.4	2.75	2.05	2.3	1.85	0.7
Лоше / Добро	2.95	1.95	2.85	2.75	2.35	1.95	1.9
Слабо / Јако	2.45	1.5	2.55	1.8	2.3	1.6	1
Нејасно / Јасно	2.35	1.5	2.5	2.4	2.25	2.15	1.75
	говор	нација	слика	живот	богатство	дух	град
Непријатно / Пријатно	2.2	1.1	1.6	2.25	2.2	0.25	0.95
Непознато / Познато	2.55	1.95	2.25	2.2	1.3	-0.15	2.3
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.25	1.6	1.65	2.25	2.1	1.15	1.85
Мрско / Драго	1.45	0.95	1.15	2.3	1.4	0.35	0.7
Апстрактно / Конкретно	1.4	1.2	1.3	1.65	1.55	-1.45	2.6
Неподстицајно / Подстицајно	1.8	1.1	1.45	2.4	1.5	0.45	0.75
Лоше / Добро	1.95	1.1	1.75	2.35	1.65	0.35	1.05
Слабо / Јако	1.9	1.6	1.35	2.65	2	0.9	1.5
Нејасно / Јасно	1.85	1.35	1.7	1.65	1.85	0.75	2.2
	министар	наука	ниво	ношња	потреба	префињеност	просвета
Непријатно / Пријатно	0.25	1.85	0.65	1.25	0.4	1.45	0.35
Непознато / Познато	1.15	1.85	1.55	1.3	2.35	1.9	2.35
Неупечатљиво / Упечатљиво	0.65	1.9	0.25	1.6	1.65	1.75	1.15
Мрско / Драго	-0.25	1.55	0.45	1.3	0.25	1.45	0.35
Апстрактно / Конкретно	1.75	0.6	0.1	1.55	0.35	0.8	1.05
Неподстицајно / Подстицајно	0.4	2.35	0.4	0.35	1.3	1	0.6
Лоше / Добро	1.15	2.25	0.6	1.25	0.9	1.35	1.25
Слабо / Јако	0.65	1.75	0.5	0.45	1.65	0.95	0.8
Нејасно / Јасно	1.5	1.9	1.25	0.75	1.3	1.5	1.55
	традиција	земља					
Непријатно / Пријатно	2.05	1.2					
Непознато / Познато	2.3	1.95					
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.55	1.55					
Мрско / Драго	1.75	1.6					
Апстрактно / Конкретно	0.95	1.45					
Неподстицајно / Подстицајно	1.4	0.95					
Лоше / Добро	1.9	1.8					
Слабо / Јако	2	1.65					
Нејасно / Јасно	1.85	1.6					

ЧАСТ	поштење	понос	образ	поштовање	достојанство
Непријатно / Пријатно	2.3	1.85	1.45	2.1	2.25
Непознато / Познато	2.2	2.1	2.3	2.2	2.4
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.9	2.45	1.2	2.05	2
Мрско / Драго	2.15	1.45	0.9	1.95	2.25
Апстрактно / Конкретно	1.55	1.05	1.15	1.3	1.6
Неподстицајно / Подстицајно	2.05	1.4	1.05	1.55	2
Лоше / Добро	2.35	1.3	1.5	2.25	2.4
Слабо / Јако	1.8	2.35	0.95	2.1	2.2
Нејасно / Јасно	2	2.15	2	2.2	2.25
орден	углед	морал	човек	почаст	
Непријатно / Пријатно	1.9	2.45	1.8	1.8	1.85
Непознато / Познато	1.45	2.2	2.2	2.15	1.5
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.25	2.25	1.75	1.8	1.8
Мрско / Драго	1.6	2.15	1.35	1.65	1.55
Апстрактно / Конкретно	2.35	1.05	-0.25	1.3	0.9
Неподстицајно / Подстицајно	2.45	2.25	1.85	1.25	1.75
Лоше / Добро	2.3	2.35	1.9	1.2	1.7
Слабо / Јако	2.55	2	2.05	1.45	1.4
Нејасно / Јасно	2.3	2.15	1.7	1.7	1.6
храброст	слава	војник	нечаст	срећа	
Непријатно / Пријатно	2.4	1.55	0	-2.4	2.65
Непознато / Познато	2.3	1.1	1.8	1	2.25
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.55	1.3	1.35	1.9	2.5
Мрско / Драго	2.3	0.55	0.1	-2.4	2.6
Апстрактно / Конкретно	1.3	0.8	2.05	0.7	0.75
Неподстицајно / Подстицајно	2.35	1.35	-0.65	-0.7	2.4
Лоше / Добро	2.5	1.25	0.55	-2.55	2.5
Слабо / Јако	2.6	1.25	0.75	0.95	2.45
Нејасно / Јасно	2.25	0.75	3.55	0.85	2.4
задовољство	чојство	славље	вitez	врлина	
Непријатно / Пријатно	2.7	1	2.2	1.7	2.75
Непознато / Познато	2.4	0.85	2.5	0.9	2.35
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.8	1.75	1.9	2.2	2.45
Мрско / Драго	2.4	1.1	2.15	1.3	2.75
Апстрактно / Конкретно	1.05	0.55	1.85	0.7	1.7
Неподстицајно / Подстицајно	2.25	1.15	1.35	1.5	2.55
Лоше / Добро	2	1.55	2.3	1.5	2.75
Слабо / Јако	2	1.3	1.75	1.55	2.15
Нејасно / Јасно	1.6	0.7	2.35	1.3	2.45
Црна Гора	изузетак	крст	мач	маст	
Непријатно / Пријатно	1.05	0.35	0.8	-0.1	-1.2
Непознато / Познато	1.85	1.7	2.3	1.15	1.8
Неупечатљиво / Упечатљиво	0.8	1.5	2.45	1.9	0.85
Мрско / Драго	1.15	0.3	0.85	0.1	-1
Апстрактно / Конкретно	1.5	0.45	1.05	1.85	1.2
Неподстицајно / Подстицајно	0.2	0.95	1.05	0.7	-0.65
Лоше / Добро	0.7	0.55	1.05	-0.1	-0.25
Слабо / Јако	0.75	1.1	2.1	1.85	0.6
Нејасно / Јасно	1.25	1.4	1.55	2.1	0.95
оданост	одбрана	победа	похвала	реткост	
Непријатно / Пријатно	2.55	0.15	2.4	2.15	0.6
Непознато / Познато	2.25	1.8	2.05	2.3	1.55
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.3	1.5	2.55	1.95	1.75
Мрско / Драго	2.4	0.7	1.95	2.2	0.85
Апстрактно / Конкретно	1.2	1.45	1.8	1.9	0.95
Неподстицајно / Подстицајно	2.5	1.4	2.05	2.25	1.35
Лоше / Добро	2.55	1.9	2.1	2.2	1.15
Слабо / Јако	2.4	1.5	2.05	2	1.4
Нејасно / Јасно	2.3	1.7	2.35	2.5	1.55

	вересија	заслуга	чаша	гозба	искреност
Непријатно / Пријатно	-1.1	1.95	0.5	2	2.3
Непознато / Познато	1.55	1.7	2.55	2.2	2.75
Неупечатљиво / Упечатљиво	-0.3	2.05	0.2	1.45	2.25
Мрско / Драго	-0.85	1.6	0.8	1.55	2.45
Апстрактно / Конкретно	1.7	1.05	2.5	2.1	1.7
Неподстицајно / Подстицајно	-0.95	2.05	0.25	0.6	2
Лоше / Добро	-0.85	1.95	1.1	1.6	2
Слабо / Јако	0	1.75	0.4	0.95	2.25
Нејасно / Јасно	1.7	1.7	2.35	1.9	1.9
	истина	краљ	медаља	невиност	општење
Непријатно / Пријатно	1.35	0.85	1.7	1.6	1
Непознато / Познато	2.2	1.5	1	2.25	1.75
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.25	1.45	2.35	1.25	1.05
Мрско / Драго	1.65	0.4	1.7	1.6	1.25
Апстрактно / Конкретно	1.45	0.9	1.95	0.8	1.05
Неподстицајно / Подстицајно	1.95	0.2	2.25	0.8	1.15
Лоше / Добро	1.9	0.35	2	1.65	1.5
Слабо / Јако	2.4	1.4	2.25	0.95	0.9
Нејасно / Јасно	1.95	1.5	1.9	1.15	1.25
	поверење	сласт	Србија	вера	власт
Непријатно / Пријатно	2.45	2.35	1.55	1.4	0.75
Непознато / Познато	2.5	2.4	2.2	1.6	1.65
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.05	2.25	2.2	1.85	1.85
Мрско / Драго	2.45	2.4	1.8	1.7	0.35
Апстрактно / Конкретно	1.85	1.8	2	-0.15	1.4
Неподстицајно / Подстицајно	2.2	2.2	1.2	1.8	1.05
Лоше / Добро	2.65	2.4	1.6	1.85	0.25
Слабо / Јако	2	2.1	1.8	2.1	1.7
Нејасно / Јасно	2.3	1.95	2.1	0.65	1.95
	земља				
Непријатно / Пријатно	1.2				
Непознато / Познато	1.95				
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.55				
Мрско / Драго	1.6				
Апстрактно / Конкретно	1.45				
Неподстицајно / Подстицајно	0.95				
Лоше / Добро	1.8				
Слабо / Јако	1.65				
Нејасно / Јасно	1.6				

ЖИВОТ	смрт	срећа	радост	лепота	љубав	борба	беба
Непријатно / Пријатно	-2.45	2.65	2.7	2.65	2.4	0.05	2.3
Непознато / Познато	0.2	2.25	2.75	2.4	2.5	1.95	1.45
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.45	2.5	2.65	2.65	2.9	2.05	2.2
Мрско / Драго	-2.3	2.6	2.75	2.5	2.6	0.75	2.6
Апстрактно / Конкретно	0.35	0.75	0.95	0.35	1.35	1.9	2.3
Неподстицајно / Подстицајно	-0.25	2.4	2.45	2.45	2.65	1.4	2.45
Лоше / Добро	-1.8	2.5	2.7	2.15	2.5	0.75	2.45
Слабо / Јако	2.6	2.45	2.65	2.35	2.85	2.35	2.35
Нејасно / Јасно	0.5	2.4	2.15	1.95	1.85	2.25	2.25
	човек	рођење	Сунце	слобода	дрво	пролазност	рађање
Непријатно / Пријатно	1.8	2.3	2.1	2.95	2.25	-0.85	1.55
Непознато / Познато	2.15	2.3	2.35	2.5	2.3	1.4	0.85
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.8	2.55	2.6	2.45	1.3	1.8	2.5
Мрско / Драго	1.65	2.45	2.25	2.95	1.75	-0.9	1.5
Апстрактно / Конкретно	1.3	1.95	2.25	0.95	2.05	-0.1	1.45
Неподстицајно / Подстицајно	1.25	2.25	2.05	2.75	0.95	0.4	1.4
Лоше / Добро	1.2	2.45	2.4	2.8	2.05	-0.7	2
Слабо / Јако	1.45	2.5	2.75	2.6	1.25	1.5	2.35
Нејасно / Јасно	1.7	2.55	2.35	2.35	2.25	1	1.65
	ваздух	срце	вечност	река	пут	успех	вода
Непријатно / Пријатно	2.1	2.05	1.15	2.15	1.6	2.65	2.7
Непознато / Познато	2.65	2.35	0.25	2	2.35	2.45	2.9
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.3	2.15	1.9	2.1	2.1	2.55	1.85
Мрско / Драго	1.4	2	0.85	2.25	1.95	2.55	2.5
Апстрактно / Конкретно	1.1	1.55	-1.1	2.2	2.1	1.85	2.05
Неподстицајно / Подстицајно	0.8	2.05	1.1	1.65	2.2	2.6	1.65
Лоше / Добро	2	2.45	0.85	2	1.7	2.6	2.9
Слабо / Јако	1.35	2.2	1.85	2.15	1.65	2.4	2
Нејасно / Јасно	1.8	1.9	1.05	1.8	2.4	2.05	2.5
	здравље	дете	крв	море	мучење	породица	природа
Непријатно / Пријатно	2	2.1	-0.85	2.6	-2.7	2.35	2.5
Непознато / Познато	2.2	2.15	1.65	2.3	0.5	2.45	2.45
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.4	1.85	1.8	2.35	2.25	2.4	2.1
Мрско / Драго	1.8	2.1	-0.8	2.55	-2.65	2.5	2.6
Апстрактно / Конкретно	1.7	2.15	1.45	2.2	1.4	2.35	1.4
Неподстицајно / Подстицајно	1.85	1.7	0.3	2.55	-0.8	2.35	2.4
Лоше / Добро	2.3	2.1	-0.25	2.6	-2	2.5	2.55
Слабо / Јако	1.5	1	1.25	2.5	1.65	2.5	2.35
Нејасно / Јасно	1.95	1.55	2.2	2.2	0.95	2.55	2.15
	цвет	лето	музика	постојање	провод	рај	светлост
Непријатно / Пријатно	2.65	2.35	2.5	2.25	2.4	2.25	2.25
Непознато / Познато	2.5	2.85	2.35	1.85	2.65	-0.45	2.3
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.1	2.65	2.05	2	1.95	1.15	2.25
Мрско / Драго	2.45	2.5	2.35	2.15	2.05	1.9	2.3
Апстрактно / Конкретно	2.15	2.3	1	-0.6	1.8	-1.3	1.35
Неподстицајно / Подстицајно	2	2.35	2	1.8	1.2	1.45	1.95
Лоше / Добро	2.7	2.6	2.25	2.35	1.9	2.15	2.45
Слабо / Јако	1.85	2.6	1.8	1.8	1.45	1.25	2.15
Нејасно / Јасно	2.25	2.8	2.15	-0.15	2	-0.35	1.9
	трајање	уживање					
Непријатно / Пријатно	0.85	2.85					
Непознато / Познато	1.4	2.6					
Неупечатљиво / Упечатљиво	0.85	2.05					
Мрско / Драго	0.65	2.2					
Апстрактно / Конкретно	0.4	0.8					
Неподстицајно / Подстицајно	0.6	2.15					
Лоше / Добро	0.6	2					
Слабо / Јако	0.85	1.45					
Нејасно / Јасно	0.35	1.55					

КЋЕРКА	син	љубав	мајка	дете	сестра	отац	породица
Непријатно / Пријатно	2.15	2.4	2.65	2.1	2.1	2.1	2.35
Непознато / Познато	2	2.5	2.7	2.15	1.95	2.5	2.45
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.8	2.9	2.65	1.85	1.55	2.25	2.4
Мрско / Драго	2.2	2.6	2.85	2.1	2.3	2.7	2.5
Апстрактно / Конкретно	2.45	1.35	2.85	2.15	1.85	2	2.35
Неподстицајно / Подстицајно	2.15	2.65	2.55	1.7	1.65	1.95	2.35
Лоше / Добро	2.25	2.5	2.75	2.1	2.4	2.8	2.5
Слабо / Јако	2	2.85	2.65	1	2.4	2.15	2.5
Нејасно / Јасно	2.45	1.85	2.7	1.55	1.65	1.75	2.55
	девојчица	кћи	мезимица	срећа	брига	девојка	мама
Непријатно / Пријатно	2.35	2.25	1.4	2.65	-1.85	2.05	2.3
Непознато / Познато	2.15	2.15	2.05	2.25	2.05	2.25	2.7
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.55	1.8	2.05	2.5	1.8	1.85	2.4
Мрско / Драго	2.45	1.7	1.45	2.6	-1.85	1.7	2.6
Апстрактно / Конкретно	2.05	2.6	1.5	0.75	0.45	2.35	2.45
Неподстицајно / Подстицајно	1	1.9	1	2.4	0.25	0.9	2.45
Лоше / Добро	2	2.25	0.9	2.5	-1.35	1.75	2.85
Слабо / Јако	1.25	1.75	1.4	2.45	1.35	1.35	2.75
Нејасно / Јасно	2	2.5	1.7	2.4	1.05	1.55	2.85
	лепотица	тата	понос	жена	будућност	јединица	коса
Непријатно / Пријатно	2.15	2.25	1.85	2.3	2.2	0.85	0.95
Непознато / Познато	2.1	2.5	2.1	2.5	0.25	0.95	2
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.3	2.5	2.45	2.25	1.7	1.45	1.55
Мрско / Драго	1.65	2.3	1.45	2.15	2.1	0.65	1.5
Апстрактно / Конкретно	1	2.3	1.05	2	-0.55	2.2	2.35
Неподстицајно / Подстицајно	2.05	2.3	1.4	2.15	2.55	0.95	0.25
Лоше / Добро	1.75	2.3	1.3	2.45	2.2	0.75	1.45
Слабо / Јако	1.7	2.4	2.35	2.4	2.45	1.2	1.1
Нејасно / Јасно	1.65	2.45	2.15	2.7	1.5	1.85	2.1
	зет	маза	младост	радост	живот	лепота	нежност
Непријатно / Пријатно	1.15	2.2	2.4	2.7	2.25	2.65	2.7
Непознато / Познато	1.2	2.2	2.45	2.75	2.2	2.4	2.4
Неупечатљиво / Упечатљиво	0.75	1.1	2.2	2.65	2.25	2.65	2.2
Мрско / Драго	1.3	1.9	2.5	2.75	2.3	2.5	2.8
Апстрактно / Конкретно	1.65	1.1	2	0.95	1.65	0.35	1.45
Неподстицајно / Подстицајно	0.35	1.35	2.35	2.45	2.4	2.45	2.55
Лоше / Добро	1.25	1.65	2.45	2.7	2.35	2.15	2.65
Слабо / Јако	0.9	1.1	2.35	2.65	2.65	2.35	2.25
Нејасно / Јасно	1.65	1.8	2.2	2.15	1.65	1.95	2
	послушност	род	удаја				
Непријатно / Пријатно	0.4	1.5	1.5				
Непознато / Познато	1.8	2.05	1.75				
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.2	1	1.75				
Мрско / Драго	0.25	1.85	1.65				
Апстрактно / Конкретно	0.9	1.6	2.3				
Неподстицајно / Подстицајно	0.3	1.1	1.25				
Лоше / Добро	0.85	1.9	1.9				
Слабо / Јако	0.65	1.3	1.55				
Нејасно / Јасно	1.1	1.9	2				

ИСТИНА	лаж	правда	искреност	Бог	поверење
Непријатно / Пријатно	-2.45	2.15	2.3	1.6	2.45
Непознато / Познато	2.45	1.75	2.75	0.55	2.5
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.15	2.5	2.25	1.75	2.05
Мрско / Драго	-2.1	2.15	2.45	1.35	2.45
Апстрактно / Конкретно	0.85	1.25	1.7	-0.75	1.85
Неподстицајно / Подстицајно	-1.25	2.4	2	1.45	2.2
Лоше / Добро	-1.85	2.5	2	1.65	2.65
Слабо / Јако	1.25	2.45	2.25	2.2	2
Нејасно / Јасно	1	1.6	1.9	0.15	2.3
бол	суд	врлина	неистина	тачност	
Непријатно / Пријатно	-2.45	0.2	2.75	-1.65	2.25
Непознато / Познато	2	1.55	2.35	2.05	2.25
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.5	1.35	2.45	1.15	1.9
Мрско / Драго	-2.65	0.05	2.75	-2	2.4
Апстрактно / Конкретно	1.6	1.4	1.7	0.8	2.2
Неподстицајно / Подстицајно	-0.3	0.7	2.55	-0.75	1.55
Лоше / Добро	-2	1.5	2.75	-1.9	2.45
Слабо / Јако	2.2	1.85	2.15	1.05	1.75
Нејасно / Јасно	1.75	2	2.45	1.45	2.45
поштење	стварност	доброта	реткост	вредност	
Непријатно / Пријатно	2.3	1.55	2.85	0.6	1.65
Непознато / Познато	2.2	2.3	2.5	1.55	2.05
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.9	1.95	2.45	1.75	2
Мрско / Драго	2.15	1.65	2.75	0.85	1.4
Апстрактно / Конкретно	1.55	1.1	1.6	0.95	0.75
Неподстицајно / Подстицајно	2.05	1.9	2.6	1.35	1.55
Лоше / Добро	2.35	1.6	2.75	1.15	1.6
Слабо / Јако	1.8	1.85	2.4	1.4	1.4
Нејасно / Јасно	2	2.05	2.1	1.55	1.6
лепота	љубав	помирење	чињеница	чистоћа	
Непријатно / Пријатно	2.65	2.4	2.1	0.25	2.45
Непознато / Познато	2.4	2.5	2.4	1.5	2.6
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.65	2.9	2.2	1.05	2.05
Мрско / Драго	2.5	2.6	2.15	0.3	2.6
Апстрактно / Конкретно	0.35	1.35	1.65	1.35	2.2
Неподстицајно / Подстицајно	2.45	2.65	2.25	0.7	2.25
Лоше / Добро	2.15	2.5	2.5	0.9	2.7
Слабо / Јако	2.35	2.85	2.1	0.8	1.9
Нејасно / Јасно	1.95	1.85	2.15	1.8	2.55
право	прича	суштина	верност	закон	
Непријатно / Пријатно	1	2	1.45	2.35	0.5
Непознато / Познато	1.25	2.4	1.55	2.05	1.7
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.35	1.55	1.45	2.2	1.25
Мрско / Драго	0.9	1.65	1.1	2.25	0.15
Апстрактно / Конкретно	0.2	1.6	0.85	0.85	1.6
Неподстицајно / Подстицајно	1.2	1.5	1.3	2	1.15
Лоше / Добро	1.6	1.45	1.55	2.3	1.5
Слабо / Јако	1.25	1.05	1.15	2.2	1.15
Нејасно / Јасно	1.3	1.7	1.25	1.55	1.5

СРЦЕ	љубав	живот	крв	орган	душа	инфаркт
Непријатно / Пријатно	2.4	2.25	-0.85	-0.1	2.05	-2.3
Непознато / Познато	2.5	2.2	1.65	1.6	1.35	0.85
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.9	2.25	1.8	0.9	1.75	2.25
Мрско / Драго	2.6	2.3	-0.8	0.35	2.2	-2.45
Апстрактно / Конкретно	1.35	1.65	1.45	1.7	-1.3	2.05
Неподстицајно / Подстицајно	2.65	2.4	0.3	0.4	1.7	-0.7
Лоше / Добро	2.5	2.35	-0.25	0.9	2.1	-2.35
Слабо / Јако	2.85	2.65	1.25	0.9	2.25	2.15
Нејасно / Јасно	1.85	1.65	2.2	1.6	0	1.8
	плућа	храброст	стрела	бол	човек	лупање
Непријатно / Пријатно	0.9	2.4	-0.15	-2.45	1.8	-1.25
Непознато / Познато	1.65	2.3	1.1	2	2.15	2.25
Неупечатљиво / Упечатљиво	0.6	2.55	1.45	2.5	1.8	2
Мрско / Драго	0.6	2.3	-0.05	-2.65	1.65	-1.1
Апстрактно / Конкретно	1.55	1.3	2.2	1.6	1.3	0.85
Неподстицајно / Подстицајно	0.1	2.35	0.35	-0.3	1.25	-0.4
Лоше / Добро	1.5	2.5	0.25	-2	1.2	-1.4
Слабо / Јако	0.7	2.6	1.1	2.2	1.45	1.7
Нејасно / Јасно	0.95	2.25	1.9	1.75	1.7	1
	мишић	пумпа	куцање	нежност	срж	тело
Непријатно / Пријатно	0.7	0.4	0.3	2.7	0.3	1.85
Непознато / Познато	1.9	2	2.3	2.4	1.5	2.1
Неупечатљиво / Упечатљиво	0.85	0.1	0.55	2.2	1.45	1.9
Мрско / Драго	0.85	0.4	0.2	2.8	0.1	1.75
Апстрактно / Конкретно	1.95	1.85	1.8	1.45	0.75	2.05
Неподстицајно / Подстицајно	0.9	-0.05	0.2	2.55	0.05	1.45
Лоше / Добро	1.2	1.1	0.6	2.65	0.65	1.5
Слабо / Јако	1.35	0.8	0.5	2.25	1.1	1.55
Нејасно / Јасно	1.85	2	1.95	2	0.55	2.05
	топлина	туга	здравље			
Непријатно / Пријатно	2.5	-2.2	2			
Непознато / Познато	2.6	2.4	2.2			
Неупечатљиво / Упечатљиво	2	2	1.4			
Мрско / Драго	2.2	-1.8	1.8			
Апстрактно / Конкретно	0.8	0.8	1.7			
Неподстицајно / Подстицајно	1.45	-0.15	1.85			
Лоше / Добро	2.25	-1.4	2.3			
Слабо / Јако	1.95	1.9	1.5			
Нејасно / Јасно	2.15	1.35	1.95			

ИНФОРМАЦИЈА	вест	компјутер	податак	интернет	обавештење	знање	телефон
Непријатно / Пријатно	0.35	1.6	0.35	1.3	0.45	2.9	1.7
Непознато / Познато	1.35	2.45	1.55	2	1.65	2.35	2.6
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.65	1.75	0.35	1.45	0.55	2.55	0.95
Мрско / Драго	0.35	1.55	0.35	1.45	-0.1	2.9	1.35
Апстрактно / Конкретно	1.1	1.7	0.95	1.45	1.5	1.65	2.35
Неподстицајно / Подстицајно	0.95	2.1	0.6	1.5	0.2	2.9	1.1
Лоше / Добро	0.25	1.95	0.8	1.55	0.35	2.95	1.85
Слабо / Јако	1.5	1.9	0.4	1.5	0.55	2.45	0.35
Нејасно / Јасно	1.8	2.1	1.2	1.85	1.7	2.35	2.55
	шалтер	сазнање	ТВ	важност	новост	информатика	радио
Непријатно / Пријатно	-1.6	1.8	0.8	0.95	0.85	0.8	1.55
Непознато / Познато	2.4	1.85	2.1	1.6	1.4	1.8	2.45
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.35	2.35	1	1.7	1.45	1.3	1.6
Мрско / Драго	-1.7	1.85	0.65	0.75	1.3	0.45	1.55
Апстрактно / Конкретно	2.45	0.85	1.55	1.25	1.4	1.25	2.5
Неподстицајно / Подстицајно	-1.55	1.95	0.4	1.9	1	1.2	1.1
Лоше / Добро	-0.95	2.1	0.6	1.4	1.1	1.75	1.8
Слабо / Јако	0.75	2.25	0.75	1.7	1	1	1.1
Нејасно / Јасно	1.4	2	1.7	1.45	1.9	1.45	2.4
	моћ	реч	брзина	дезинформација	глас	лаж	потреба
Непријатно / Пријатно	1.15	1.15	0.65	-1.8	1.3	-2.45	0.4
Непознато / Познато	1.5	2.35	1.85	1.7	2.15	2.45	2.35
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.6	2.1	2.1	1.45	1.85	2.15	1.65
Мрско / Драго	0.7	1.2	0.6	-1.8	1.5	-2.1	0.25
Апстрактно / Конкретно	0.55	1.4	0.85	1.45	2	0.85	0.35
Неподстицајно / Подстицајно	2.05	1.75	1.1	-1.1	1.3	-1.25	1.3
Лоше / Добро	0.3	1.15	0.4	-2.2	1.5	-1.85	0.9
Слабо / Јако	2.45	1.6	1.9	1.3	0.9	1.25	1.65
Нејасно / Јасно	0.7	1.4	1.9	2.05	1.95	1	1.3
	телевизор	богатство	меџији	тачност	тајна	трач	биоро
Непријатно / Пријатно	1.25	2.2	0.7	2.25	1.05	-1.1	-0.9
Непознато / Познато	2.65	1.3	2.45	2.25	2.4	2.1	0.7
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.35	2.1	2.05	1.9	1.8	0.85	0.15
Мрско / Драго	1.15	1.4	0.4	2.4	1.15	-1	-1.05
Апстрактно / Конкретно	2.3	1.55	1.5	2.2	0.7	0.3	0.55
Неподстицајно / Подстицајно	0.4	1.5	1	1.55	0.95	-0.5	-0.7
Лоше / Добро	0.45	1.65	0.9	2.45	0.75	-1.3	-0.3
Слабо / Јако	1	2	1.45	1.75	1.3	0.1	0.45
Нејасно / Јасно	2.2	1.85	1.7	2.45	1.45	1.65	0.8
	комуникација	мозак	обавештеност	питање	проток	станица	телевизија
Непријатно / Пријатно	2	1.15	1.85	1	0.25	-0.2	0.85
Непознато / Познато	2.3	1.8	2.25	1.6	1.1	2.45	2.55
Неупечатљиво / Упечатљиво	2	1.7	1.75	0.95	0.6	0.9	1.45
Мрско / Драго	2	1.2	1.7	0.8	0.2	-0.15	0.75
Апстрактно / Конкретно	1.25	1.55	1.95	0.65	-0.7	2.6	1.8
Неподстицајно / Подстицајно	1.65	1.7	2	1.25	0.05	-0.05	0.2
Лоше / Добро	2.2	2	2.25	1.15	0.65	0.8	0.9
Слабо / Јако	1.4	2.05	1.55	0.85	0.25	0.2	1
Нејасно / Јасно	2.2	2.1	2.05	0.75	0	2	1.7

ПРОШЛОСТ	садашњост	историја	будућност	детињство	заборав
Непријатно / Пријатно	1.5	1.4	2.2	1.8	-0.85
Непознато / Познато	2.2	1.95	0.25	2.7	1.9
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.55	1.6	1.7	2.3	1.65
Мрско / Драго	1.4	1.1	2.1	2	-0.8
Апстрактно / Конкретно	0.95	1.75	-0.55	1.85	0.7
Неподстицајно / Подстицајно	1.65	1.4	2.55	1.95	-0.65
Лоше / Добро	1.6	1.95	2.2	2	-0.55
Слабо / Јако	1.45	1.5	2.45	1.6	0.75
Нејасно / Јасно	1.05	1.5	1.5	1.55	0.8
	време	сећање	туга	рат	живот
Непријатно / Пријатно	1	1.45	-2.2	-2.55	2.25
Непознато / Познато	2.2	2.45	2.4	1.8	2.2
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.7	2.2	2	2.5	2.25
Мрско / Драго	0.75	1.3	-1.8	-2.75	2.3
Апстрактно / Конкретно	0.7	1.3	0.8	1.8	1.65
Неподстицајно / Подстицајно	1.65	1.6	-0.15	-0.4	2.4
Лоше / Добро	1.05	1.4	-1.4	-2.9	2.35
Слабо / Јако	1.7	1.95	1.9	1.9	2.65
Нејасно / Јасно	1.9	1.5	1.35	0.85	1.65
	срећа	бол	крај	љубав	младост
Непријатно / Пријатно	2.65	-2.45	-0.7	2.4	2.4
Непознато / Познато	2.25	2	1.3	2.5	2.45
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.5	2.5	0.75	2.9	2.2
Мрско / Драго	2.6	-2.65	-0.7	2.6	2.5
Апстрактно / Конкретно	0.75	1.6	0.65	1.35	2
Неподстицајно / Подстицајно	2.4	-0.3	0.35	2.65	2.35
Лоше / Добро	2.5	-2	-0.3	2.5	2.45
Слабо / Јако	2.45	2.2	0.9	2.85	2.35
Нејасно / Јасно	2.4	1.75	0.9	1.85	2.2

УЛИЦА	број	кућа	пут	град	гужва	мрак	тротоар
Непријатно / Пријатно	0.35	2.65	1.6	0.95	-1.55	0.4	0.7
Непознато / Познато	2.35	2.75	2.35	2.3	2.45	2.4	2.5
Неупечатљиво / Упечатљиво	1	2.25	2.1	1.85	1.6	2.05	0.45
Мрско / Драго	0.75	2.85	1.95	0.7	-1.15	0.45	0.5
Апстрактно / Конкретно	2.05	2.85	2.1	2.6	2.05	1.1	2.35
Неподстицајно / Подстицајно	0.75	2.35	2.2	0.75	-0.7	0.7	-0.2
Лоше / Добро	0.95	2.7	1.7	1.05	-0.75	0.55	1.65
Слабо / Јако	1	2.5	1.65	1.5	1.4	1.15	0.25
Нејасно / Јасно	1.75	2.8	2.4	2.2	2.2	0.95	2.3
	дрво	кола	семафор	шетња	зграда	саобраћај	ауто
Непријатно / Пријатно	2.25	1.65	0.4	2.4	0.3	-0.15	1.4
Непознато / Познато	2.3	2.6	1.9	2.7	2	2.15	2.1
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.3	1.3	0.1	0.9	0.8	1.45	0.7
Мрско / Драго	1.75	1.6	0.3	2.1	0.3	-0.05	1.25
Апстрактно / Конкретно	2.05	2.2	1.7	1.9	2.1	1.85	2.35
Неподстицајно / Подстицајно	0.95	0.9	-0.45	1.6	0.45	-0.2	0.75
Лоше / Добро	2.05	2	1.25	2.4	0.4	0.55	1.6
Слабо / Јако	1.25	1.05	0.2	1	0.45	0.75	1.1
Нејасно / Јасно	2.25	2.2	1.15	2.3	1.6	1.65	1.65
	булевар	сокак	аутомобил	детињство	дрвеће	бандера	бука
Непријатно / Пријатно	1.2	1.05	1.4	1.8	2.6	-0.2	-1.85
Непознато / Познато	2.4	1.6	2	2.7	2.7	2.35	2.35
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.05	0.85	1.5	2.3	2	0.1	1.45
Мрско / Драго	1.2	1	1.5	2	2.5	-0.15	-1.4
Апстрактно / Конкретно	1.8	1.65	2.05	1.85	2.2	1.95	1.6
Неподстицајно / Подстицајно	0.3	0.15	1.2	1.95	1.8	0	-0.6
Лоше / Добро	0.95	0.75	1.2	2	2.45	0.3	-1.7
Слабо / Јако	0.7	0.35	0.95	1.6	1.85	0.2	1.85
Нејасно / Јасно	2	1.5	1.8	1.55	2.35	1.5	1.1
	друм	дужина	пешак	простор	сусрет	аутобус	дом
Непријатно / Пријатно	0.8	0.4	1	1.55	1.8	0.15	2.45
Непознато / Познато	1.9	1.6	2.35	1.75	2.3	2.75	2.7
Неупечатљиво / Упечатљиво	0.45	0.85	0.25	0.75	1.6	0.5	2.35
Мрско / Драго	0.85	0.35	0.65	1	1.45	-0.25	2.65
Апстрактно / Конкретно	2.35	1.05	1.95	0	1.4	2	2
Неподстицајно / Подстицајно	0.35	0.6	0.25	0.95	1.4	-0.15	2.15
Лоше / Добро	1.35	0.65	0.65	1.05	1.7	0.7	2.55
Слабо / Јако	0.5	0.55	0.45	0.45	1.55	0.2	1.95
Нејасно / Јасно	1.85	1.2	2.05	0.95	2.05	2.25	2.35
	место	слобода	снег	станавање	шор		
Непријатно / Пријатно	0.3	2.95	2.1	1.4	1.15		
Непознато / Познато	1.35	2.5	2.65	2.2	0.85		
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.05	2.45	2	1.35	0.8		
Мрско / Драго	0.35	2.95	2	1.55	0.75		
Апстрактно / Конкретно	1.1	0.95	1.9	2.05	1.05		
Неподстицајно / Подстицајно	0.5	2.75	0.6	0.95	0.15		
Лоше / Добро	0.45	2.8	1.5	1.75	0.95		
Слабо / Јако	0.5	2.6	1.45	1.2	0.4		
Нејасно / Јасно	0.7	2.35	2.05	2.1	0.75		

НОВИНЕ	Политика	Блиц	папир	штампа	лаж	вест	часопис
Непријатно / Пријатно	0.9	0.65	0.85	0.1	-2.45	0.35	1.45
Непознато / Познато	2.45	2.3	2.45	1.65	2.45	1.35	2.55
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.2	0.65	0.5	0.65	2.15	1.65	0.8
Мрско / Драго	1	0.25	0.55	0.05	-2.1	0.35	1.2
Апстрактно / Конкретно	2.2	1.75	2.2	1.5	0.85	1.1	2
Неподстицајно / Подстицајно	0.85	-0.05	0.85	0.15	-1.25	0.95	1.45
Лоше / Добро	1.35	0.4	1.1	0.7	-1.85	0.25	1.1
Слабо / Јако	0.85	0.65	0.15	0.25	1.25	1.5	0.8
Нејасно / Јасно	2.3	1.7	1.9	0.75	1	1.8	2
	читање	Глас	лист	трач	новост	хороскоп	Спорт
Непријатно / Пријатно	2.4	0	0.95	-1.1	0.85	0.8	0.5
Непознато / Познато	2.65	0.3	1.95	2.1	1.4	1.7	0.95
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.95	-0.1	0.7	0.85	1.45	0.5	-0.05
Мрско / Драго	2.5	-0.2	0.65	-1	1.3	0.55	0.1
Апстрактно / Конкретно	1.9	1.2	1.6	0.3	1.4	-0.75	1.2
Неподстицајно / Подстицајно	2.7	0	0.4	-0.5	1	0.05	0.2
Лоше / Добро	2.65	-0.15	1	-1.3	1.1	0.25	0.75
Слабо / Јако	2.4	0.25	-0.05	0.1	1	0.45	0.4
Нејасно / Јасно	2.35	0.95	1.3	1.65	1.9	0.2	1.1
	информација	НИН	Данас	Фаст	киоск	магазин	журнал
Непријатно / Пријатно	0.45	-0.15	0.15	-1.9	0.25	1.15	0.55
Непознато / Познато	1.75	0.95	1.05	1	2.25	2.5	1.85
Неупечатљиво / Упечатљиво	0.5	0.2	0.15	-0.25	0.25	0.65	0.4
Мрско / Драго	0.75	0.2	-0.1	-1.65	0.5	0.95	0.6
Апстрактно / Конкретно	1.15	1	1.25	1.2	1.8	1.9	1.65
Неподстицајно / Подстицајно	0.75	0.1	-0.15	-1.2	-0.5	0.75	0.55
Лоше / Добро	0.95	0.35	0	-1.75	0.5	0.9	0.85
Слабо / Јако	0.85	0.4	-0.05	0.15	-0.05	0.65	0.45
Нејасно / Јасно	1.55	0.8	1.6	1.4	1.65	2.1	1.4
	чланак	информисаност	јутро	наслов	Зрењанин	жута штампа	дан
Непријатно / Пријатно	0.7	1.75	1.85	0.75	1	-1.05	2.25
Непознато / Познато	2.05	1.85	2.2	1.6	0.5	1.85	2.8
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.15	2	2.05	1.05	0.15	0.6	1.45
Мрско / Драго	0.3	1.55	1.25	0.65	0.7	-1.7	1.8
Апстрактно / Конкретно	1.65	1.65	1.05	1.05	1.55	1.4	1.35
Неподстицајно / Подстицајно	0.2	1.95	1.75	0.45	0.2	-1.4	2
Лоше / Добро	0.1	1.85	1.9	0.85	0.85	-1.8	1.7
Слабо / Јако	0.2	1.65	1.9	0.65	0.45	-0.25	1.3
Нејасно / Јасно	1.3	1.6	2	1.2	1.35	1	2.05
	досада	Лиса	програм	тата	занимљивост		
Непријатно / Пријатно	-2.1	0.05	0.35	2.25	2.35		
Непознато / Познато	1.9	0.85	1.4	2.5	2.45		
Неупечатљиво / Упечатљиво	0.75	-0.65	0.55	2.5	1.8		
Мрско / Драго	-2.05	-0.25	0.05	2.3	2.05		
Апстрактно / Конкретно	0.35	1.5	1.4	2.3	0.95		
Неподстицајно / Подстицајно	-1.55	-0.75	0.45	2.3	2.4		
Лоше / Добро	-2.3	0	0.35	2.3	2.35		
Слабо / Јако	0.85	-0.5	0.3	2.4	2		
Нејасно / Јасно	1.2	0.4	1.2	2.45	1.85		

ГОДИНА	време	дан	старост	месец	век	лето
Непријатно / Пријатно	1	2.25	-1.15	1.65	0.75	2.35
Непознато / Познато	2.2	2.8	-0.4	1.55	1.65	2.85
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.7	1.45	1.2	1.95	1.5	2.65
Мрско / Драго	0.75	1.8	-1.1	1.35	0.5	2.5
Апстрактно / Конкретно	0.7	1.35	0.4	1.55	1.2	2.3
Неподстицајно / Подстицајно	1.65	2	0.15	1.2	0.55	2.35
Лоше / Добро	1.05	1.7	-0.6	1.45	0.9	2.6
Слабо / Јако	1.7	1.3	0.75	1.35	1.15	2.6
Нејасно / Јасно	1.9	2.05	1.4	1.25	1.75	2.8
	Нова					
	рођење	година	рођендан	период	датум	пролазност
Непријатно / Пријатно	2.3	1.5	2	0.25	0.9	-0.85
Непознато / Познато	2.3	2.75	2.6	1.65	2.45	1.4
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.55	2	2.1	0.35	1.35	1.8
Мрско / Драго	2.45	1.5	2.1	0.4	1	-0.9
Апстрактно / Конкретно	1.95	2.05	2.4	0.6	1.35	-0.1
Неподстицајно / Подстицајно	2.25	0.95	1.7	0.05	0.95	0.4
Лоше / Добро	2.45	1.35	1.9	0.55	0.35	-0.7
Слабо / Јако	2.5	1.35	1.8	0.3	0.35	1.5
Нејасно / Јасно	2.55	1.65	2.3	1.3	2	1
	живот	број	календар	младост	вечност	деценија
Непријатно / Пријатно	2.25	0.35	0.55	2.4	1.15	-0.2
Непознато / Познато	2.2	2.35	2.3	2.45	0.25	1.95
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.25	1	1.15	2.2	1.9	1.25
Мрско / Драго	2.3	0.75	0.65	2.5	0.85	0.15
Апстрактно / Конкретно	1.65	2.05	2.05	2	-1.1	1.3
Неподстицајно / Подстицајно	2.4	0.75	1.3	2.35	1.1	0.6
Лоше / Добро	2.35	0.95	1.4	2.45	0.85	0.25
Слабо / Јако	2.65	1	0.8	2.35	1.85	0.7
Нејасно / Јасно	1.65	1.75	2.45	2.2	1.05	1.35
	школа	дужина	пунолетство	смрт		
Непријатно / Пријатно	1.35	0.4	1.35	-2.45		
Непознато / Познато	2.7	1.6	2.6	0.2		
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.45	0.85	1.6	2.45		
Мрско / Драго	1.7	0.35	1.55	-2.3		
Апстрактно / Конкретно	2.2	1.05	2.3	0.35		
Неподстицајно / Подстицајно	1.65	0.6	2.1	-0.25		
Лоше / Добро	2.2	0.65	1.6	-1.8		
Слабо / Јако	1.3	0.55	1.65	2.6		
Нејасно / Јасно	2.35	1.2	2.4	0.5		

БРАТ	глава	шија	огрлица	жирафа	ланчић	лабуд	пољубац
Непријатно / Пријатно	0.7	-0.25	1.7	1.8	1.3	1.9	2.7
Непознато / Познато	2.25	1.35	2.25	2.3	2.5	2.1	2.8
Неупечатљиво / Упечатљиво	0.8	0.35	1.5	2.05	1.3	1.6	2.45
Мрско / Драго	0.45	-0.1	1.85	2	1.3	1.65	2.7
Апстрактно / Конкретно	1.9	1.4	2.65	2.35	1.95	2.2	1.6
Неподстицајно / Подстицајно	0.15	-0.05	0.9	0.5	0.2	0.9	2.45
Лоше / Добро	0.75	0.35	1.3	1.85	1.2	1.6	2.7
Слабо / Јако	0.6	0.45	1.15	1.5	0.25	0.7	2.7
Нејасно / Јасно	1.85	0.7	1.75	2.6	2.3	2.25	2.6
	ланац	тело	пршљен	жила	бол	нежност	страст
Непријатно / Пријатно	-0.1	1.85	-0.25	0.35	-2.45	2.7	2.2
Непознато / Познато	2.3	2.1	2.15	1.75	2	2.4	2.65
Неупечатљиво / Упечатљиво	0.6	1.9	0.85	0.75	2.5	2.2	2.7
Мрско / Драго	-0.2	1.75	-0.05	0.45	-2.65	2.8	1.35
Апстрактно / Конкретно	1.15	2.05	2.05	1.4	1.6	1.45	0.45
Неподстицајно / Подстицајно	-0.3	1.45	0.3	-0.1	-0.3	2.55	2.25
Лоше / Добро	-0.35	1.5	0.4	0.95	-2	2.65	1.65
Слабо / Јако	1.4	1.55	0.95	1.3	2.2	2.25	2.35
Нејасно / Јасно	1	2.05	1.9	1.7	1.75	2	1.65
	стуб	кичма	ослонац	глас	ланче	спој	шљива
Непријатно / Пријатно	1.15	0.9	2.5	1.3	1	1.2	1.55
Непознато / Познато	1.7	2.05	2.15	2.15	1.85	1.85	2.6
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.35	1.35	1.6	1.85	0.65	1.1	0.8
Мрско / Драго	0.95	0.95	2.1	1.5	1	1.1	1.45
Апстрактно / Конкретно	1.75	1.5	1.3	2	1.6	-0.05	2
Неподстицајно / Подстицајно	1.3	0.75	1.85	1.3	0.15	0.75	0.15
Лоше / Добро	1.1	1.65	2.2	1.5	0.95	1.05	1.45
Слабо / Јако	1.3	1.55	2	0.9	0.2	1.25	1
Нејасно / Јасно	1.9	1.65	2.05	1.95	1.45	1.55	1.9
	виолина	девојка	гитара	кост	рода	спона	
Непријатно / Пријатно	1.85	2.05	2.35	-0.1	1.4	0.95	
Непознато / Познато	2	2.25	2.2	1.95	1.7	1.3	
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.6	1.85	2.15	0.35	1.05	0.3	
Мрско / Драго	1.4	1.7	2.1	-0.25	1.5	0.9	
Апстрактно / Конкретно	2.05	2.35	1.8	1.9	1.95	0.1	
Неподстицајно / Подстицајно	1.35	0.9	1.45	-0.25	0.65	0.95	
Лоше / Добро	2	1.75	2.3	0.05	1.35	1.2	
Слабо / Јако	1.15	1.35	1.55	0.55	0.8	0.8	
Нејасно / Јасно	1.7	1.55	1.9	1.25	2.1	0.95	

ВРАТА	улаз	прозор	квака	кућа	излаз	дрво
Непријатно / Пријатно	0.8	1.6	0.4	2.65	1.2	2.25
Непознато / Познато	2.05	2.45	2	2.75	1.6	2.3
Неупечатљиво / Упечатљиво	0.45	1.05	0.45	2.25	0.75	1.3
Мрско / Драго	0.45	1.35	0.25	2.85	0.75	1.75
Апстрактно / Конкретно	1.35	2.35	1.7	2.85	0.9	2.05
Неподстицајно / Подстицајно	0.85	0.6	0.3	2.35	1	0.95
Лоше / Добро	0.9	1.75	0.55	2.7	1.1	2.05
Слабо / Јако	0.5	0.7	0.45	2.5	0.8	1.25
Нејасно / Јасно	1.05	2.4	1.25	2.8	0.95	2.25
	рај	соба	кључ	брава	пролаз	улазак
Непријатно / Пријатно	2.25	1.35	1.4	0	0.55	1.05
Непознато / Познато	-0.45	2.55	1.7	2.6	1.75	1.35
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.15	0.55	1.05	0	0.95	1.05
Мрско / Драго	1.9	1.45	0.75	0	0.15	0.9
Апстрактно / Конкретно	-1.3	1.9	0.7	1.65	1.3	0.9
Неподстицајно / Подстицајно	1.45	0.6	0.8	-0.25	0.3	1
Лоше / Добро	2.15	1.55	1.35	0.75	0.5	0.9
Слабо / Јако	1.25	0.8	1.1	-0.3	0.55	1.05
Нејасно / Јасно	-0.35	2.15	1.05	1.9	1.5	0.95
	праг	отвор	промаја	свет	капија	одлазак
Непријатно / Пријатно	1.05	0.55	-0.85	1.35	0.55	-0.6
Непознато / Познато	2.65	1.3	2.1	1	2.45	2.25
Неупечатљиво / Упечатљиво	0.65	0.25	0.7	1.7	0.7	2.2
Мрско / Драго	1.3	0.4	-0.6	1.35	0.3	-0.4
Апстрактно / Конкретно	1.9	1.1	1.55	0.65	1.35	1.2
Неподстицајно / Подстицајно	0.3	0.1	-0.4	1.55	0.05	0.7
Лоше / Добро	1	0.55	-0.95	1.6	0.5	-0.15
Слабо / Јако	0.7	0.4	0.25	1.4	0	1.7
Нејасно / Јасно	2.2	1.35	1.65	1.05	1.7	1.8
	отварање	светлост	дом	отвореност	пакао	спас
Непријатно / Пријатно	1	2.25	2.45	2.55	-2	2
Непознато / Познато	1.85	2.3	2.7	2.35	-0.4	1.7
Неупечатљиво / Упечатљиво	0.95	2.25	2.35	1.95	1.85	1.95
Мрско / Драго	0.85	2.3	2.65	2.3	-1.9	2.1
Апстрактно / Конкретно	0.5	1.35	2	1	-0.7	1.25
Неподстицајно / Подстицајно	0.9	1.95	2.15	1.95	-0.15	1.65
Лоше / Добро	1.2	2.45	2.55	1.9	-2.2	2.35
Слабо / Јако	0.9	2.15	1.95	1.9	1.7	2.05
Нејасно / Јасно	0.75	1.9	2.35	2.05	0	1.85
	шкрипа	затвор	звоно			
Непријатно / Пријатно	-2.15	-2.45	1.35			
Непознато / Познато	2	-0.45	2.45			
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.55	1.8	1.7			
Мрско / Драго	-1.95	-2.05	1.15			
Апстрактно / Конкретно	1.25	1.9	1.95			
Неподстицајно / Подстицајно	-0.65	-0.7	1.05			
Лоше / Добро	-1.85	-1.55	1.25			
Слабо / Јако	1.2	1.5	1.5			
Нејасно / Јасно	1.2	1.65	1.95			

МЕХАНИЗАМ	машина	сат	филм	одбрана	систем	справа	ауто
Непријатно / Пријатно	0.7	0.5	2	0.15	-0.15	0.35	1.4
Непознато / Познато	1.95	2.6	2.45	1.8	1.9	1.75	2.1
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.4	0.5	1.65	1.5	0.9	0.55	0.7
Мрско / Драго	0.4	0.15	2.15	0.7	-0.35	0.3	1.25
Апстрактно / Конкретно	1.8	2.45	2	1.45	1.3	1.75	2.35
Неподстицајно / Подстицајно	0.95	0.35	1.85	1.4	0.1	0.4	0.75
Лоше / Добро	1.3	1.15	1.95	1.9	-0.15	0.6	1.6
Слабо / Јако	1.05	0.05	1.6	1.5	1.1	0.6	1.1
Нејасно / Јасно	1.55	2.5	2.15	1.7	1.2	1.5	1.65
мотор	зупчаник	физика	точак	техника	аутомобил	кола	
Непријатно / Пријатно	0.7	0.1	-0.55	0.55	0.65	1.4	1.65
Непознато / Познато	2.15	1.2	0.8	2.6	1.75	2	2.6
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.4	0.15	1.25	0.65	1.1	1.5	1.3
Мрско / Драго	0.7	0	-0.45	0.75	0.5	1.5	1.6
Апстрактно / Конкретно	2.3	1.65	0.95	2.25	1.7	2.05	2.2
Неподстицајно / Подстицајно	0.25	0	0.1	0.55	1.4	1.2	0.9
Лоше / Добро	0.8	0.65	1	1.9	1.45	1.2	2
Слабо / Јако	1.45	0.4	1.4	0.7	1.65	0.95	1.05
Нејасно / Јасно	1.85	1.25	0.15	2.75	1.6	1.8	2.2
робот	склоп	компјутер	машинерија	механика	организам	процес	
Непријатно / Пријатно	-0.35	0.8	1.6	-0.35	0.6	1.65	-0.15
Непознато / Познато	-0.35	0.9	2.45	0.35	0.95	2.35	1.15
Неупечатљиво / Упечатљиво	0.75	0.6	1.75	1.5	1.05	0.75	0.8
Мрско / Драго	-0.05	0.5	1.55	-0.25	0.75	1.3	0.05
Апстрактно / Конкретно	1.15	0.7	1.7	0.75	1.45	2	0.4
Неподстицајно / Подстицајно	-0.05	0.6	2.1	0	1.1	0.95	0.5
Лоше / Добро	-0.45	0.8	1.95	0.15	1.15	1.9	0
Слабо / Јако	0.7	0.7	1.9	1.45	1.1	1.5	0.4
Нејасно / Јасно	0.5	0.4	2.1	0.5	0.35	2.5	0.15
човек	фабрика	мозак	организација	рад	шраф	брзина	
Непријатно / Пријатно	1.8	0	1.15	0.85	1.8	-0.1	0.65
Непознато / Познато	2.15	2.15	1.8	1.95	2.3	1.85	1.85
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.8	1.1	1.7	1.15	1.8	-0.1	2.1
Мрско / Драго	1.65	0	1.2	0.65	1.3	0.1	0.6
Апстрактно / Конкретно	1.3	2.3	1.55	0.95	2	2.05	0.85
Неподстицајно / Подстицајно	1.25	0.35	1.7	1.1	2.1	-0.4	1.1
Лоше / Добро	1.2	0.6	2	1.35	2.35	0.6	0.4
Слабо / Јако	1.45	0.65	2.05	1	1.6	0.5	1.9
Нејасно / Јасно	1.7	2.05	2.1	1.3	2.05	1.35	1.9
Никола							
начин	Којо	покретач	сложеност	живот			
Непријатно / Пријатно	0.15	1.35	1.7	0.55	2.25		
Непознато / Познато	1.6	2.25	2.05	1.4	2.2		
Неупечатљиво / Упечатљиво	0.15	1.65	2.05	1.25	2.25		
Мрско / Драго	0.25	0.9	1.75	0.45	2.3		
Апстрактно / Конкретно	0.95	2.2	1.05	0.15	1.65		
Неподстицајно / Подстицајно	0.3	0.4	2.35	0.8	2.4		
Лоше / Добро	0.45	1.15	1.95	0.45	2.35		
Слабо / Јако	0	1.3	1.95	1.1	2.65		
Нејасно / Јасно	1.1	2.3	1.9	0.8	1.65		

БЛЕСАК	муња	светлост	сунце	сјај	блиц
Непријатно / Пријатно	-0.15	2.25	2.1	2.25	-0.7
Непознато / Познато	2.35	2.3	2.35	2.15	1.95
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.55	2.25	2.6	2.4	1.2
Мрско / Драго	0.45	2.3	2.25	1.7	-0.45
Апстрактно / Конкретно	2.15	1.35	2.25	0.95	1.65
Неподстицајно / Подстицајно	0.55	1.95	2.05	1.55	0.25
Лоше / Добро	-0.25	2.45	2.4	1.55	0.4
Слабо / Јако	2.3	1.15	2.75	1.75	1.45
Нејасно / Јасно	1.85	1.9	2.35	1.5	1.45
	олуја	фото апарат	гром	зрак	одсјај
Непријатно / Пријатно	0.1	1.6	-0.75	1.7	1.6
Непознато / Познато	1.65	2.3	1.8	2.3	2.05
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.25	1	2.25	1.65	1.85
Мрско / Драго	-0.05	1.45	-0.55	1.45	1.35
Апстрактно / Конкретно	2.1	2.25	1.15	0.65	0.4
Неподстицајно / Подстицајно	0.55	1.2	-0.25	0.75	0.7
Лоше / Добро	-0.15	1.5	-0.5	1.55	1.15
Слабо / Јако	1.9	0.9	2	1.3	1.15
Нејасно / Јасно	1.8	2.05	1.55	1.1	1.1
	звезда	искра	тама	атомска бомба	бомба
Непријатно / Пријатно	2.35	1.8	-0.4	-2.7	-2.3
Непознато / Познато	1.5	2	2.1	0.65	1.05
Неупечатљиво / Упечатљиво	2	1.65	2	2.65	1.5
Мрско / Драго	1.95	1.45	0	-2.65	-2
Апстрактно / Конкретно	0.25	0.4	1.1	1.75	1.95
Неподстицајно / Подстицајно	1.05	1.4	0.75	-0.45	-1.6
Лоше / Добро	1.55	1.5	0.45	-2.7	-2.1
Слабо / Јако	1.55	1.25	1.4	2.55	1.65
Нејасно / Јасно	1.35	1.45	1.25	0.6	1.6
	изненађење	сијалица	ватра	заслепљеност	заслепљење
Непријатно / Пријатно	1.25	0.35	1.25	-1.25	-1.2
Непознато / Познато	1.95	2.35	2.35	1.2	1.1
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.2	0.7	2.2	1.45	1.7
Мрско / Драго	1.4	0.6	1.55	-1.15	-1.05
Апстрактно / Конкретно	1.2	2.2	1.7	0.05	0.6
Неподстицајно / Подстицајно	1.6	0.25	1.4	-0.65	-0.25
Лоше / Добро	1.4	1.55	1.6	-1.1	-1.15
Слабо / Јако	1.35	1.15	2.4	1.8	1.05
Нејасно / Јасно	1.6	1.9	2.3	1.3	0.7

ОТПОР	песница	покрет	борба	организација	непријатељ	снага	физика
Непријатно / Пријатно	-0.8	1.35	0.05	0.85	-2.25	2.3	-0.55
Непознато / Познато	1.4	2.05	1.95	1.95	1.05	2.1	0.8
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.65	1.8	2.05	1.15	1.45	2.3	1.25
Мрско / Драго	-0.8	1.35	0.75	0.65	-1.4	1.85	-0.45
Апстрактно / Конкретно	1.4	1.8	1.9	0.95	1.05	0.7	0.95
Неподстицајно / Подстицајно	0.25	1.9	1.4	1.1	0.1	2	0.1
Лоше / Добро	-0.85	1.1	0.75	1.35	-1.35	1.8	1
Слабо / Јако	1.25	1.4	2.35	1	1.25	2.25	1.4
Нејасно / Јасно	1.55	1.7	2.25	1.3	1.1	1.4	0.15
	одбрана	политика	сила	притисак	рука	супротстављање	шака
Непријатно / Пријатно	0.15	-0.3	-0.45	-1	1.45	-0.2	0.4
Непознато / Познато	1.8	1.8	1.65	1.8	2.2	1.9	2.45
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.5	1.25	1.85	1.7	1.25	1.65	1.2
Мрско / Драго	0.7	-0.65	-0.35	-1.15	1.55	-0.2	0.4
Апстрактно / Конкретно	1.45	0.35	0.65	1.65	2.35	1.15	2.3
Неподстицајно / Подстицајно	1.4	0.3	0.3	0.1	1.05	1.3	0.4
Лоше / Добро	1.9	-0.05	-0.45	-0.7	1.55	0.75	1.05
Слабо / Јако	1.5	0.8	1.85	1.4	1.4	1.45	1.15
Нејасно / Јасно	1.7	0.4	1.25	1.3	1.85	2.1	1.95
	напор	Србија	народ	револуција	власт	зид	Балашевић
Непријатно / Пријатно	-0.05	1.55	1.55	0.4	0.75	-0.15	1.75
Непознато / Познато	2.25	2.2	2.15	1.35	1.65	1.75	2.55
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.75	2.2	1.95	2.2	1.85	0.85	1.6
Мрско / Драго	-0.65	1.8	1.25	0.6	0.35	-0.2	1.65
Апстрактно / Конкретно	0.8	2	1.25	1.65	1.4	1.2	1.5
Неподстицајно / Подстицајно	1.1	1.2	1.5	1.5	1.05	0.35	1.05
Лоше / Добро	1.05	1.6	1.4	0.6	0.25	0.25	2.05
Слабо / Јако	1.75	1.8	1.75	2	1.7	1.45	1.4
Нејасно / Јасно	1.7	2.1	2.05	2.05	1.95	0.95	2.4
	фашизам	храброст	насиље	незадовољство	отпор	багер	бунт
Непријатно / Пријатно	-2.55	2.4	-2.7	-2.05	-0.3	-0.55	0.75
Непознато / Познато	1.85	2.3	0.05	2.25	1.4	1.8	1.9
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.05	2.55	2.25	1.2	1.8	0.4	2.1
Мрско / Драго	-2.55	2.3	-2.45	-1.95	0.1	-0.35	0.85
Апстрактно / Конкретно	0.95	1.3	1.7	0.35	1.2	2.45	1.7
Неподстицајно / Подстицајно	-0.6	2.35	-1.05	0.55	1.3	-0.7	1.8
Лоше / Добро	-2.85	2.5	-2.7	-1.2	0.9	0.65	1.1
Слабо / Јако	1.5	2.6	1.4	1.1	1.7	1.45	2.1
Нејасно / Јасно	1.65	2.25	1.1	1.15	1.55	1.65	2.2
	победа	рат	војска	воља			
Непријатно / Пријатно	2.4	-2.55	-0.35	2.3			
Непознато / Познато	2.05	1.8	1.3	2.55			
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.55	2.5	1.4	2.15			
Мрско / Драго	1.95	-2.75	-0.35	2.2			
Апстрактно / Конкретно	1.8	1.8	1.35	1.1			
Неподстицајно / Подстицајно	2.05	-0.4	-0.3	2.65			
Лоше / Добро	2.1	-2.9	0.15	2.55			
Слабо / Јако	2.05	1.9	0.85	2.15			
Нејасно / Јасно	2.35	0.85	1.25	1.85			

ПРОСЈАК	сиромах	беда	сиромаштво	штап	улица	клошар	туга
Непријатно / Пријатно	-1.35	-2.6	-2.75	-0.3	0.6	-1.9	-2.2
Непознато / Познато	1.8	0	1.1	1.55	1.7	1.2	2.4
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.55	2.15	1.9	0.15	0.95	1.85	2
Мрско / Драго	-0.2	-2.1	-2.35	-0.2	0.65	-1.35	-1.8
Апстрактно / Конкретно	1.55	1.45	1.9	2.15	1.9	1.45	0.8
Неподстицајно / Подстицајно	-0.55	-0.1	0.05	0	0.35	-1.05	-0.15
Лоше / Добро	-1.4	-2.75	-2.65	-0.2	0.4	-1.7	-1.4
Слабо / Јако	1	1.65	1.4	0.15	0.5	0.85	1.9
Нејасно / Јасно	1.8	1.85	2.1	1.9	1.6	1.45	1.35
	новац	сиротиња	динар	немаштина	скитница	јадник	луталица
Непријатно / Пријатно	1.7	-2.25	0.95	-2.5	-1	-1.75	-1.35
Непознато / Познато	2.55	1.3	2.55	0.55	0.85	1	1.35
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.9	2.25	0.9	1.85	1.7	1.65	1.45
Мрско / Драго	1.2	-1.55	0.85	-2.4	-1	-1.1	-0.7
Апстрактно / Конкретно	2.35	1.7	1.5	1.05	1.2	1.45	0.75
Неподстицајно / Подстицајно	1.9	-0.3	0.9	-0.5	0.15	-1.15	-0.7
Лоше / Добро	1.35	-2.3	1	-2.3	-0.8	-2.1	-1.65
Слабо / Јако	1.4	0.35	0.9	1.15	1.5	0.5	1.1
Нејасно / Јасно	2.35	1.2	1.9	1.45	0.6	0.95	0.8
	бескућник	цар	Циганин	краљевић	слепац	бедник	контејнер
Непријатно / Пријатно	-1.9	0.35	-0.1	1.1	-1	-2.25	-1.05
Непознато / Познато	1.1	1.1	1.3	1.05	1.75	1.1	2.3
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.2	2.15	1.05	1.1	1.9	1.85	0.35
Мрско / Драго	-1.2	0.05	-0.35	0.9	-0.25	-1.8	-0.2
Апстрактно / Конкретно	1.5	1.75	1.9	1.2	1.75	1.45	2.05
Неподстицајно / Подстицајно	-0.05	0.75	-0.3	0.45	0	-0.35	-0.6
Лоше / Добро	-2.3	0.9	0.05	1.05	-1	-2.2	0.7
Слабо / Јако	1.2	2.1	0.6	0.55	1.2	1.15	0.35
Нејасно / Јасно	1.8	1.9	1.05	0.85	1.95	1.35	2.25
	уличар	сажаљење	богаташ	глад	нерадник	шешир	паре
Непријатно / Пријатно	-1.85	-1.35	0.2	-2.25	-1.95	0.9	1.35
Непознато / Познато	1.3	1.4	1.45	1.3	1.95	1.65	2.2
Неупечатљиво / Упечатљиво	1	1.05	1	2.05	0.7	1.05	1.65
Мрско / Драго	-1.5	-1.25	0.35	-2.2	-1.35	0.95	1.3
Апстрактно / Конкретно	1.75	0.7	1.4	1.75	1.55	1.35	2.4
Неподстицајно / Подстицајно	-1.2	-1.3	1.1	0.6	-0.85	0.2	2
Лоше / Добро	-1.7	-0.7	0.8	-1.9	-1.95	1.15	1.15
Слабо / Јако	0.7	0.55	1.25	1.4	0.25	0.25	1.9
Нејасно / Јасно	1.7	1.05	1.85	1.85	1.65	1.05	2.25
	сиротан	старац	човек	хлеб	краљ	несрећа	Ром
Непријатно / Пријатно	-1.4	0.6	1.8	2.4	0.85	-2.6	0.6
Непознато / Познато	0.65	2.05	2.15	2.75	1.5	1.6	2.3
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.95	1.6	1.8	1.65	1.45	2.45	1.6
Мрско / Драго	-1	0.95	1.65	2.25	0.4	-2.4	0.25
Апстрактно / Конкретно	1.6	1.8	1.3	2.75	0.9	0.85	2.25
Неподстицајно / Подстицајно	0.65	0.15	1.25	1.25	0.2	-0.5	-0.3
Лоше / Добро	-1.35	0.6	1.2	2.3	0.35	-2.4	0.85
Слабо / Јако	0.9	0.45	1.45	1.3	1.4	2.05	0.3
Нејасно / Јасно	0.9	1.6	1.7	2.25	1.5	1.65	0.75
	страх	жалост					
Непријатно / Пријатно	-2.4	-2.6					
Непознато / Познато	2.2	1.9					
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.5	1.9					
Мрско / Драго	-1.95	-2.3					
Апстрактно / Конкретно	0.35	0.6					
Неподстицајно / Подстицајно	-0.3	-0.85					
Лоше / Добро	-1.1	-2.2					
Слабо / Јако	1.75	0.9					
Нејасно / Јасно	0.8	1.05					

МИТО	корупција	новац	паре	превара	подмићивање	полиција
Непријатно / Пријатно	-1.8	1.7	1.35	-2.85	-1.95	-0.5
Непознато / Познато	1.4	2.55	2.2	1.15	1.45	1.45
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.35	1.9	1.65	1.65	1.05	1.05
Мрско / Драго	-1.7	1.2	1.3	-2.55	-1.95	-0.6
Апстрактно / Конкретно	1.4	2.35	2.4	1.7	1.45	1.4
Неподстицајно / Подстицајно	-0.6	1.9	2	-1.3	0.2	-0.45
Лоше / Добро	-1.95	1.35	1.15	-2.5	-2.05	0.3
Слабо / Јако	1	1.4	1.9	1.55	0.75	0.15
Нејасно / Јасно	1.35	2.35	2.25	1.9	1.9	0.65
	политика	подвала	школа	власт	доктор	држава
Непријатно / Пријатно	-0.3	-2.4	1.35	0.75	0.4	0.25
Непознато / Познато	1.8	1.65	2.7	1.65	1.95	1.8
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.25	1.7	1.45	1.85	1.5	0.95
Мрско / Драго	-0.65	-2.5	1.7	0.35	0.15	0.45
Апстрактно / Конкретно	0.35	1.5	2.2	1.4	2.55	0.9
Неподстицајно / Подстицајно	0.3	-1.15	1.65	1.05	1.1	0.15
Лоше / Добро	-0.05	-2.55	2.2	0.25	1.3	0.8
Слабо / Јако	0.8	1.2	1.3	1.7	1.45	1.2
Нејасно / Јасно	0.4	1.85	2.35	1.95	1.35	1.05
	судија	поткупљивање	крађа	зајам	издаја	мафија
Непријатно / Пријатно	-0.1	-1.85	-2.4	-1.15	-2.7	-1.8
Непознато / Познато	1.25	0.85	1.5	1.65	2.1	1
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.65	1	1.75	0.5	2.35	1.1
Мрско / Драго	0.3	-2.4	-2.55	-1.05	-2.65	-1.6
Апстрактно / Конкретно	1.8	1	1.65	1.25	1.35	1.45
Неподстицајно / Подстицајно	0.55	-1.75	-1.55	-0.05	-0.15	-1.1
Лоше / Добро	1.05	-2.45	-2.4	-0.8	-2.45	-1.9
Слабо / Јако	1.85	1.15	1.05	0.65	1.95	1.45
Нејасно / Јасно	1.75	1	1.2	1.55	0.95	1.45
	Србија	зарада	криминал	легенда	професор	здравство
Непријатно / Пријатно	1.55	2.25	-1.5	1.8	0.4	-1.05
Непознато / Познато	2.2	1.9	1	1.5	2.1	1.8
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.2	1.95	1.55	1.65	1.05	1.6
Мрско / Драго	1.8	2.05	-2.4	1.9	0.55	-1
Апстрактно / Конкретно	2	2.65	1.45	0	1.9	1.45
Неподстицајно / Подстицајно	1.2	2.65	-1.55	1	1.05	-0.55
Лоше / Добро	1.6	2.45	-2.55	1.6	1.2	0.6
Слабо / Јако	1.8	1.6	1.5	1.5	0.45	0.55
Нејасно / Јасно	2.1	2	1	1	1.65	1.8

ЂУБРЕ	смеће	канта	контејнер	смад	отпад	прљавштина
Непријатно / Пријатно	-1.85	-1.05	-1.05	-2.35	-1.1	-2.45
Непознато / Познато	1.5	2.5	2.3	2.4	1.95	1.65
Неупечатљиво / Упечатљиво	0.9	0.8	0.35	2.05	1.3	1.95
Мрско / Драго	-1.7	-0.75	-0.2	-2.35	-1.35	-2.4
Апстрактно / Конкретно	1.95	2.15	2.05	1.65	1.5	1.4
Неподстицајно / Подстицајно	-0.45	-0.7	-0.6	-0.8	-0.3	-1.15
Лоше / Добро	-1.7	0.15	0.7	-2	-0.85	-2.2
Слабо / Јако	0.95	-0.15	0.35	2.05	0.6	0.5
Нејасно / Јасно	1.55	2.3	2.25	2.1	2.1	0.7
	депонија	кеса	човек	олош	отпадук	политика
Непријатно / Пријатно	-2.35	0.1	1.8	-2.3	-1.45	-0.3
Непознато / Познато	1.35	2.15	2.15	1.35	1.4	1.8
Неупечатљиво / Упечатљиво	0.85	-0.35	1.8	1.2	1.35	1.25
Мрско / Драго	-1.45	0.05	1.65	-2.3	-1	-0.65
Апстрактно / Конкретно	1.9	1.95	1.3	1	1.25	0.35
Неподстицајно / Подстицајно	-1.1	-0.55	1.25	-1.1	-0.45	0.3
Лоше / Добро	-1.2	0.4	1.2	-2.4	-0.9	-0.05
Слабо / Јако	0.45	-0.2	1.45	0.5	0.1	0.8
Нејасно / Јасно	1.7	1.75	1.7	0.8	1.05	0.4
	шљам	гомила	корпа	сметлиште	улица	
Непријатно / Пријатно	-2.35	-0.5	0.2	-2.25	0.6	
Непознато / Познато	0.95	1.85	2.25	0.4	1.7	
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.05	1.75	-0.1	2.15	0.95	
Мрско / Драго	-2.15	-0.7	0.5	-1.9	0.65	
Апстрактно / Конкретно	0.4	1.4	1.5	1.3	1.9	
Неподстицајно / Подстицајно	-1.35	0	0.1	-1	0.35	
Лоше / Добро	-2.35	-0.45	0.7	-2.15	0.4	
Слабо / Јако	0.35	1.2	0.4	1.15	0.5	
Нејасно / Јасно	0.45	1.1	1.9	1.15	1.6	

ДРОГА	смрт	шприц	наркоман	пропаст	зло	зависност	болест
Непријатно / Пријатно	-2.45	-1.9	-2.5	-2.5	-2.5	0.4	-2.6
Непознато / Познато	0.2	2	1.6	1.25	1.25	1.2	1.7
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.45	1.3	1.7	1.15	2.25	1.7	2.25
Мрско / Драго	-2.3	-1.65	-2.35	-2.45	-2.65	-2.1	-2.6
Апстрактно / Конкретно	0.35	2.3	1.5	1	0.55	0.9	1.1
Неподстицајно / Подстицајно	-0.25	-0.6	-1.3	-0.8	-1.2	-0.9	0.05
Лоше / Добро	-1.8	-0.55	-2.6	-2.25	-2.9	-1.75	-2.5
Слабо / Јако	2.6	1.35	1.15	0.7	1.85	0.8	1.6
Нејасно / Јасно	0.5	2.15	1.45	1.45	0.5	0.55	1.7
	игла	прах	завист	трава	сида	живот	марихуана
Непријатно / Пријатно	-0.8	-0.2	-2.3	1.65	-2.8	2.25	-1.5
Непознато / Познато	1.85	1.7	2	2.5	1.1	2.2	1.2
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.4	0.4	1.8	0.9	2.4	2.25	0.85
Мрско / Драго	-0.45	-0.15	-2.1	1.5	-2.7	2.3	-1.45
Апстрактно / Конкретно	2.15	1.05	1.35	2.25	1.8	1.65	1.15
Неподстицајно / Подстицајно	-0.35	-0.1	-0.4	0.65	0.15	2.4	-1.35
Лоше / Добро	0.45	-0.2	-2.25	1.7	-2.85	2.35	-2
Слабо / Јако	0.65	-0.05	0.25	0.8	2.15	2.65	0.9
Нејасно / Јасно	1.4	1.25	1.4	2	1.85	1.65	1.05
	порок	алкохол	Бодирога	хероин	кокаин	ЛСД	наркотик
Непријатно / Пријатно	-1.45	0	1.9	-1.85	-0.75	-1.6	-1.4
Непознато / Познато	1.05	1.65	2.3	0.8	-0.25	-0.5	0.5
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.45	1.1	1.95	1.5	1.5	0.55	1.4
Мрско / Драго	-1.4	0.25	1.55	-2.45	-1.7	-2.05	-1.95
Апстрактно / Конкретно	0.4	1.75	2.1	1.45	1	0.75	0.75
Неподстицајно / Подстицајно	-0.95	0.3	1.3	-1.65	-1.55	-1.55	-0.9
Лоше / Добро	-1.95	-0.55	2.1	-2.85	-1.85	-2.55	-2.3
Слабо / Јако	1.45	0.95	1.35	2.15	0.7	0.7	1.1
Нејасно / Јасно	0.8	1.55	2.1	1.5	0.55	0.45	1.15
	несрећа	ужас	доп	еуфорија	лек	лудост	насиље
Непријатно / Пријатно	-2.6	-2.4	-1.9	1.25	0.6	-0.25	-2.7
Непознато / Познато	1.6	1.05	0	1.85	1.9	1.45	0.05
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.45	1.55	0.45	2.25	1.1	2.05	2.25
Мрско / Драго	-2.4	-2.25	-2.2	1.35	-0.15	-0.25	-2.45
Апстрактно / Конкретно	0.85	0.4	1.45	-0.1	2	0.15	1.7
Неподстицајно / Подстицајно	-0.5	-0.6	-1.55	1.2	0.6	0.35	-1.05
Лоше / Добро	-2.4	-1.8	-2.3	1.05	1	-0.5	-2.7
Слабо / Јако	2.05	0.9	0.6	1.95	1.05	1.2	1.4
Нејасно / Јасно	1.65	0.7	1.2	0.7	1.75	0.55	1.1
	опасност	секс	вутра				
Непријатно / Пријатно	-2.35	2.2	-1.7				
Непознато / Познато	1.5	2.3	0.35				
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.85	2.2	-0.05				
Мрско / Драго	-2.1	2.15	-1.75				
Апстрактно / Конкретно	0.9	1.85	1.05				
Неподстицајно / Подстицајно	0.7	2.05	-1.75				
Лоше / Добро	-1.6	2.05	-1.85				
Слабо / Јако	2.3	2.2	-0.15				
Нејасно / Јасно	1.4	2	0.7				

ЛАЖ	истина	неистина	превара	обмана	неповерење	глупост	бол
Непријатно / Пријатно	1.35	-1.65	-2.85	-2.35	-2.3	-1.1	-2.45
Непознато / Познато	2.2	2.05	1.15	2	1.6	2.15	2
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.25	1.15	1.65	1.55	1.6	1.55	2.5
Мрско / Драго	1.65	-2	-2.55	-2.6	-2.35	-1.05	-2.65
Апстрактно / Конкретно	1.45	0.8	1.7	1.15	0.75	1.15	1.6
Неподстицајно / Подстицајно	1.95	-0.75	-1.3	-1.1	-1.5	-0.75	-0.3
Лоше / Добро	1.9	-1.9	-2.5	-2.5	-2.1	-1.1	-2
Слабо / Јако	2.4	1.05	1.55	1.1	1.35	0.1	2.2
Нејасно / Јасно	1.95	1.45	1.9	1.15	1.35	1.35	1.75
	издаја	неискреност	политика	зло	лицемерје	неправда	потреба
Непријатно / Пријатно	-2.7	-2.35	-0.3	-2.5	-2.15	-2.75	0.4
Непознато / Познато	2.1	1.35	1.8	1.25	1.5	2.05	2.35
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.35	0.55	1.25	2.25	1.15	2.25	1.65
Мрско / Драго	-2.65	-2.45	-0.65	-2.65	-2.3	-2.6	0.25
Апстрактно / Конкретно	1.35	1.25	0.35	0.55	1	0.85	0.35
Неподстицајно / Подстицајно	-0.15	-1.45	0.3	-1.2	-1.4	0.1	1.3
Лоше / Добро	-2.45	-2.5	-0.05	-2.9	-2.35	-2.7	0.9
Слабо / Јако	1.95	0.55	0.8	1.85	0.75	1.95	1.65
Нејасно / Јасно	0.95	0.95	0.4	0.5	0.75	0.45	1.3
	срамота	страх	лажов	мана	безобразлук	црвенило	човек
Непријатно / Пријатно	-2	-2.4	-2.25	-1.3	-2.35	-1.3	1.8
Непознато / Познато	1.45	2.2	2.05	2.25	1.95	1.45	2.15
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.25	2.5	2	1.8	1.8	1.3	1.8
Мрско / Драго	-2	-1.95	-2.15	-0.65	-2.25	-0.6	1.65
Апстрактно / Конкретно	1.35	0.35	1.35	0.8	1.1	1.1	1.3
Неподстицајно / Подстицајно	-0.7	-0.3	-0.65	0.35	-1.15	0.2	1.25
Лоше / Добро	-1.45	-1.1	-2.25	-1	-2.1	-0.35	1.2
Слабо / Јако	1.85	1.75	1.25	0.65	0.75	0.8	1.45
Нејасно / Јасно	1.85	0.8	1.75	1.6	1.15	0.8	1.7
	љутња	презир					
Непријатно / Пријатно	-2.05	-2.35					
Непознато / Познато	2.2	1.25					
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.05	1.6					
Мрско / Драго	-2.1	-1.9					
Апстрактно / Конкретно	1.1	0.8					
Неподстицајно / Подстицајно	-0.3	-0.55					
Лоше / Добро	-1.3	-2.2					
Слабо / Јако	1.95	1.25					
Нејасно / Јасно	1.3	1.2					

КРИВИЦА	осуда	савест	суд	затвор	казна	злочин	
Непријатно / Пријатно	-1.65	0.8	0.2	-2.45	-2.25	-2.3	
Непознато / Познато	1.05	2	1.55	-0.45	1.7	1.05	
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.35	1.95	1.35	1.8	1.9	1.85	
Мрско / Драго	-1.45	1.2	0.05	-2.05	-2.05	-2.9	
Апстрактно / Конкретно	1.3	0.7	1.4	1.9	1.45	1.3	
Неподстицајно / Подстицајно	-0.35	1.8	0.7	-0.7	0.35	-1.75	
Лоше / Добро	-0.85	2.2	1.5	-0.55	-0.85	-2.8	
Слабо / Јако	1.5	2	1.85	1.5	1.65	1.15	
Нејасно / Јасно	1.55	1.45	2	1.65	1.45	1.1	
	осећај	кривац	грешка	туга	грех	страх	
Непријатно / Пријатно	1.3	-2.15	-2.1	-2.2	-0.95	-2.4	
Непознато / Познато	2.05	2.25	2.45	2.4	1.35	2.2	
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.4	1.7	1.7	2	1.45	2.5	
Мрско / Драго	1.4	-1.55	-1.8	-1.8	-1.15	-1.95	
Апстрактно / Конкретно	-0.75	1.25	1.2	0.8	0.2	0.35	
Неподстицајно / Подстицајно	1.65	-0.55	1.65	-0.15	-0.45	-0.3	
Лоше / Добро	1.35	-1.6	-0.6	-1.4	-1	-1.1	
Слабо / Јако	1.65	0.85	1	1.9	1.25	1.75	
Нејасно / Јасно	0.4	1.65	1.5	1.35	0.75	0.8	
	кајање	стид	лаж	лопов	бол	осећање	
Непријатно / Пријатно	-1.8	-2.2	-2.45	-2.1	-2.45	1.45	
Непознато / Познато	1.95	1.95	2.45	0.85	2	2.4	
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.6	1.7	2.15	1.25	2.5	1.95	
Мрско / Драго	-1.8	-1.35	-2.1	-2.05	-2.65	2	
Апстрактно / Конкретно	1.3	-0.15	0.85	1.4	1.6	-0.85	
Неподстицајно / Подстицајно	0.5	-0.1	-1.25	-1.25	-0.3	2.05	
Лоше / Добро	0.45	-1.05	-1.85	-2.3	-2	1.75	
Слабо / Јако	1.1	0.6	1.25	0.65	2.2	2.3	
Нејасно / Јасно	1.45	1	1	1.4	1.75	0.6	
	правда	одговорност	смрт	срам	судија	осуђеник	
Непријатно / Пријатно	2.15	1.75	-2.45	-2.4	-0.1	-1.15	
Непознато / Познато	1.75	2.25	0.2	2.15	1.25	0.35	
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.5	2	2.45	2	1.65	1.5	
Мрско / Драго	2.15	1.65	-2.3	-2.15	0.3	-0.7	
Апстрактно / Конкретно	1.25	1.65	0.35	0.9	1.8	1.45	
Неподстицајно / Подстицајно	2.4	2.3	-0.25	0.15	0.55	0.2	
Лоше / Добро	2.5	2.5	-1.8	-1.15	1.05	-1.1	
Слабо / Јако	2.45	2	2.6	1.35	1.85	0.55	
Нејасно / Јасно	1.6	2.35	0.5	1.4	1.75	1	
	терет	доказ	казан	морал	мучење	немир	
Непријатно / Пријатно	-1.6	-0.05	-0.3	1.8	-2.7	-1.45	
Непознато / Познато	1.75	1.05	1.35	2.2	0.5	2.1	
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.4	2	0.35	1.75	2.25	1.65	
Мрско / Драго	-1.6	0.1	-0.1	1.35	-2.65	-1.3	
Апстрактно / Конкретно	0.9	1.3	1.25	-0.25	1.4	0.1	
Неподстицајно / Подстицајно	-0.1	0.9	-0.6	1.85	-0.8	0.3	
Лоше / Добро	-0.9	0.65	0.25	1.9	-2	-0.8	
Слабо / Јако	1.3	1.6	0.75	2.05	1.65	0.75	
Нејасно / Јасно	1.2	1.4	1.15	1.7	0.95	0.95	
	неправда	оптужба	покајање	пресуда	судница	суђење	убица
Непријатно / Пријатно	-2.75	-2.05	1.25	-0.8	-1.3	-1.8	-2.35
Непознато / Познато	2.05	0.95	1.9	0.85	-0.2	0.8	-0.2
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.25	1.55	1.9	1.95	1.1	1.6	2.25
Мрско / Драго	-2.6	-1.95	1.65	-0.8	-0.75	-1.4	-2.5
Апстрактно / Конкретно	0.85	0.9	1.25	1.3	1.6	1.3	1.85
Неподстицајно / Подстицајно	0.1	0	1.85	0.35	-0.25	0.2	-1.75
Лоше / Добро	-2.7	-1.25	2.3	-0.15	0.15	-0.6	-2.55
Слабо / Јако	1.95	1.7	1.95	1.4	1	1.5	1.15
Нејасно / Јасно	0.45	0.65	2.25	1.45	1.3	1.05	0.95

МРЖЊА	љубав	бес	зло	рат	завист	злоба	страх
Непријатно / Пријатно	2.4	-2.2	-2.5	-2.55	-2.3	-2.9	-2.4
Непознато / Познато	2.5	2.1	1.25	1.8	2	1.15	2.2
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.9	2.1	2.25	2.5	1.8	1.45	2.5
Мрско / Драго	2.6	-1.75	-2.65	-2.75	-2.1	-2.9	-1.95
Апстрактно / Конкретно	1.35	1.35	0.55	1.8	1.35	0.75	0.35
Неподстицајно / Подстицајно	2.65	0.75	-1.2	-0.4	-0.4	-1.35	-0.3
Лоше / Добро	2.5	-1.85	-2.9	-2.9	-2.25	-2.85	-1.1
Слабо / Јако	2.85	2.2	1.85	1.9	0.25	0.95	1.75
Нејасно / Јасно	1.85	1.7	0.5	0.85	1.4	1.05	0.8
гнев	презир	бол	осећање	пакост	глупост	непријатељ	
Непријатно / Пријатно	-1.95	-2.35	-2.45	1.45	-2.7	-1.1	-2.25
Непознато / Познато	2.15	1.25	2	2.4	1.55	2.15	1.05
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.85	1.6	2.5	1.95	1.55	1.55	1.45
Мрско / Драго	-1.5	-1.9	-2.65	2	-2.6	-1.05	-1.4
Апстрактно / Конкретно	1.1	0.8	1.6	-0.85	0.8	1.15	1.05
Неподстицајно / Подстицајно	-0.35	-0.55	-0.3	2.05	-1.65	-0.75	0.1
Лоше / Добро	-1.5	-2.2	-2	1.75	-2.7	-1.1	-1.35
Слабо / Јако	1.55	1.25	2.2	2.3	0.85	0.1	1.25
Нејасно / Јасно	1.65	1.2	1.75	0.6	0.85	1.35	1.1
љутња	туга	болест	нетрпељивост	расизам	смрт	филм	
Непријатно / Пријатно	-2.05	-2.2	-2.6	-2.25	-2.2	-2.45	2
Непознато / Познато	2.2	2.1	1.7	1.4	1.7	0.2	2.45
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.05	2.1	2.25	1.35	1.95	2.45	1.65
Мрско / Драго	-2.1	-1.75	-2.6	-2.35	-2.4	-2.3	2.15
Апстрактно / Конкретно	1.1	1.35	1.1	0.6	1.05	0.35	2
Неподстицајно / Подстицајно	-0.3	0.75	0.05	-0.75	-1	-0.25	1.85
Лоше / Добро	-1.3	-1.85	-2.5	-2.25	-2.55	-1.8	1.95
Слабо / Јако	1.95	2.2	1.6	0.8	1.65	2.6	1.6
Нејасно / Јасно	1.3	1.7	1.7	0.85	1.05	0.5	2.15
љубомора	несрећа	злочин	љутина	нација	незадовољство	слабост	
Непријатно / Пријатно	-1.7	-2.6	-2.3	-1.95	1.1	-2.05	-1.9
Непознато / Познато	2	1.6	1.05	2.1	1.95	2.25	1.75
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.85	2.45	1.85	1.8	1.6	1.2	1.25
Мрско / Драго	-1.3	-2.4	-2.9	-1.55	0.95	-1.95	-1.45
Апстрактно / Конкретно	0.95	0.85	1.3	1.55	1.2	0.35	0.8
Неподстицајно / Подстицајно	-0.35	-0.5	-1.75	0.3	1.1	0.55	-0.6
Лоше / Добро	-1.25	-2.4	-2.8	-0.85	1.1	-1.2	-1.75
Слабо / Јако	1.25	2.05	1.15	1.65	1.6	1.1	0
Нејасно / Јасно	1	1.65	1.1	1.55	1.35	1.15	1.4
страст	сукоб	свађа	убиство				
Непријатно / Пријатно	2.2	-1.85	-2.65	-2.5			
Непознато / Познато	2.65	2.3	2.35	-1			
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.7	2.1	2.05	2.2			
Мрско / Драго	1.35	-1.85	-2.55	-2.7			
Апстрактно / Конкретно	0.45	1.45	1.6	0.9			
Неподстицајно / Подстицајно	2.25	0.3	-0.8	-1.8			
Лоше / Добро	1.65	-1	-1.55	-2.5			
Слабо / Јако	2.35	1.6	1.55	2.3			
Нејасно / Јасно	1.65	1.3	1.8	0.9			

ЛИЦЕМЕРЈЕ	лаж	дволичност	зло	мачка	човек	подлост	ужас
Непријатно / Пријатно	-2.45	-2.3	-2.5	1.4	1.8	-2.2	-2.4
Непознато / Познато	2.45	1.85	1.25	2.6	2.15	1.6	1.05
Неупечатливо / Упечатливо	2.15	1.75	2.25	1.3	1.8	1.75	1.55
Мрско / Драго	-2.1	-2.65	-2.65	1.25	1.65	-2.3	-2.25
Апстрактно / Конкретно	0.85	1.1	0.55	2.1	1.3	0.55	0.4
Неподстицајно / Подстицајно	-1.25	-1.2	-1.2	0.45	1.25	0.05	-0.6
Лоше / Добро	-1.85	-2.45	-2.9	1.1	1.2	-2.6	-1.8
Слабо / Јако	1.25	1.25	1.85	1.05	1.45	1.2	0.9
Нејасно / Јасно	1	1.05	0.5	2	1.7	0.95	0.7
	безобразлук	маска	повареност	издаја	лицемер	лисица	особина
Непријатно / Пријатно	-2.35	-0.15	-2.7	-2.7	-2.6	-0.35	0.8
Непознато / Познато	1.95	1.4	1.6	2.1	2	1.3	1.85
Неупечатливо / Упечатливо	1.8	1.9	2.15	2.35	1.95	0.95	1.1
Мрско / Драго	-2.25	-0.1	-2.75	-2.65	-2.35	-0.55	0.85
Апстрактно / Конкретно	1.1	0.6	1.25	1.35	1.45	1.05	0
Неподстицајно / Подстицајно	-1.15	0.95	-1.1	-0.15	-1.6	-0.3	0.9
Лоше / Добро	-2.1	0.15	-2.65	-2.45	-2.35	-0.4	1.2
Слабо / Јако	0.75	0.9	1.1	1.95	1.15	0.75	1.1
Нејасно / Јасно	1.15	0.6	0.85	0.95	1	0.75	0.25
	друг	пакост	превртљивост	завист	злоба	глупост	лице
Непријатно / Пријатно	2.55	-2.7	-2.7	-2.3	-2.9	-1.1	1.35
Непознато / Познато	2.65	1.55	0.9	2	1.15	2.15	2
Неупечатливо / Упечатливо	1.85	1.55	0.25	1.8	1.45	1.55	1.3
Мрско / Драго	2.5	-2.6	-2.6	-2.1	-2.9	-1.05	0.95
Апстрактно / Конкретно	1.9	0.8	1.25	1.35	0.75	1.15	1.7
Неподстицајно / Подстицајно	2.05	-1.65	-1.9	-0.4	-1.35	-0.75	0.7
Лоше / Добро	2.65	-2.7	-2.6	-2.25	-2.85	-1.1	0.8
Слабо / Јако	1.85	0.85	-0.15	0.25	0.95	0.1	0.65
Нејасно / Јасно	2.25	0.85	0.85	1.4	1.05	1.35	1.7
	лукавост	мржња	претварање	љубомора	мана	непријатељ	одвратност
Непријатно / Пријатно	-0.6	-2.85	-1.9	-1.7	-1.3	-2.25	-2.6
Непознато / Познато	1.6	1.65	1.6	2	2.25	1.05	1.5
Неупечатливо / Упечатливо	1.7	1.95	1.45	1.85	1.8	1.45	1.5
Мрско / Драго	-0.75	-2.45	-2.1	-1.3	-0.65	-1.4	-2.5
Апстрактно / Конкретно	1	-0.35	0.2	0.95	0.8	1.05	0.6
Неподстицајно / Подстицајно	-0.05	-0.55	-1.15	-0.35	0.35	0.1	-1.65
Лоше / Добро	-0.6	-2.65	-2.1	-1.25	-1	-1.35	-2.55
Слабо / Јако	0.9	1.45	0.85	1.25	0.65	1.25	1.05
Нејасно / Јасно	1.25	0.25	1	1	1.6	1.1	1.35
	охолост	подмуклост	превара	себичност	смех	улизица	другарица
Непријатно / Пријатно	-2.4	-2.45	-2.85	-2.2	2.45	-2.65	2.45
Непознато / Познато	1.55	1.35	1.15	1.4	2.8	1.3	2.55
Неупечатливо / Упечатливо	2	1.55	1.65	1.6	2.4	0.45	2.2
Мрско / Драго	-2.25	-2.55	-2.55	-2.4	2.5	-2.6	2.65
Апстрактно / Конкретно	0.9	0.65	1.7	0.8	1.95	0.75	2.45
Неподстицајно / Подстицајно	-0.7	-1.5	-1.3	-1.7	2.2	-2.45	2.3
Лоше / Добро	-2.45	-2.7	-2.5	-2.35	2.45	-2.35	2.7
Слабо / Јако	1.75	0.9	1.55	0.45	2.2	-0.4	2.35
Нејасно / Јасно	0.55	0.9	1.9	1.25	2.4	1.4	2.35
	лукавство	осмех	особа	политика	самољубље	слабост	власт
Непријатно / Пријатно	-0.5	2.5	1.2	-0.3	-0.1	-1.9	0.75
Непознато / Познато	1.75	2.7	1.75	1.8	1.5	1.75	1.65
Неупечатливо / Упечатливо	1.4	2.35	1.05	1.25	1.55	1.25	1.85
Мрско / Драго	-0.4	2.3	1.4	-0.65	-0.1	-1.45	0.35
Апстрактно / Конкретно	0.9	1.7	1.75	0.35	0.2	0.8	1.4
Неподстицајно / Подстицајно	0.25	2.35	0.95	0.3	0.3	-0.6	1.05
Лоше / Добро	-0.4	2.25	1.1	-0.05	-0.2	-1.75	0.25
Слабо / Јако	1.35	1.5	1	0.8	1.25	0	1.7
Нејасно / Јасно	1.55	1.85	2.2	0.4	1.15	1.4	1.95

СИДА	болест	смрт	кондом	страх	АИДС	вирус
Непријатно / Пријатно	-2.6	-2.45	0.85	-2.4	-2.6	-2.2
Непознато / Познато	1.7	0.2	2.35	2.2	1.2	1.15
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.25	2.45	1.35	2.5	2.2	1.75
Мрско / Драго	-2.6	-2.3	0.6	-1.95	-2.55	-2.2
Апстрактно / Конкретно	1.1	0.35	2.75	0.35	1.75	0.9
Неподстицајно / Подстицајно	0.05	-0.25	0.05	-0.3	-0.25	-0.45
Лоше / Добро	-2.5	-1.8	2.55	-1.1	-2.6	-2.3
Слабо / Јако	1.6	2.6	1.3	1.75	2.25	1.6
Нејасно / Јасно	1.7	0.5	2.4	0.8	1.65	0.85
	опасност	секс	ХИВ	презерватив	зараза	ЈАЗАС
Непријатно / Пријатно	-2.35	2.2	-2.6	0.2	-2.55	1.2
Непознато / Познато	1.5	2.3	0.95	2.3	1.8	1.8
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.85	2.2	1.85	0.55	1.95	1.5
Мрско / Драго	-2.1	2.15	-2.4	0	-2.5	0.95
Апстрактно / Конкретно	0.9	1.85	1.05	2.3	1.2	1.75
Неподстицајно / Подстицајно	0.7	2.05	-0.25	0.4	-0.35	1.45
Лоше / Добро	-1.6	2.05	-2.45	1.6	-2.55	2.15
Слабо / Јако	2.3	2.2	1.95	0.95	1.25	1.3
Нејасно / Јасно	1.4	2	1.25	2.3	1.25	1.7
	дрога	крв	ужас	игла	наркоманија	Африка
Непријатно / Пријатно	-1.9	-0.85	-2.4	-0.8	-2.7	1.45
Непознато / Познато	0.2	1.65	1.05	1.85	1.25	0.25
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.25	1.8	1.55	1.4	2.05	1.85
Мрско / Драго	-2.1	-0.8	-2.25	-0.45	-2.4	1.15
Апстрактно / Конкретно	1.15	1.45	0.4	2.15	1.6	1.2
Неподстицајно / Подстицајно	-1.55	0.3	-0.6	-0.35	-0.65	0.7
Лоше / Добро	-2.45	-0.25	-1.8	0.45	-2.6	1.1
Слабо / Јако	0.2	1.25	0.9	0.65	1.3	1.1
Нејасно / Јасно	0.95	2.2	0.7	1.4	1.1	1.05
	непажња	зло	куга	шприц	заштита	
Непријатно / Пријатно	-1.45	-2.5	-2.65	-1.9	1.85	
Непознато / Познато	1.25	1.25	0.4	2	1.85	
Неупечатљиво / Упечатљиво	0.7	2.25	2	1.3	1.45	
Мрско / Драго	-1	-2.65	-2.35	-1.65	1.2	
Апстрактно / Конкретно	1.1	0.55	1.75	2.3	1.1	
Неподстицајно / Подстицајно	-0.8	-1.2	-1.25	-0.6	1.4	
Лоше / Добро	-1.05	-2.9	-2.7	-0.55	2.25	
Слабо / Јако	0.75	1.85	1.85	1.35	1.6	
Нејасно / Јасно	1.1	0.5	1.7	2.15	1.8	

ТЕРОР	насиље	рат	мучење	Америка	Косово	Ирак	убиство
Непријатно / Пријатно	-2.7	-2.55	-2.7	0.35	-0.05	-0.55	-2.5
Непознато / Познато	0.05	1.8	0.5	1.25	0.9	1.2	-1
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.25	2.5	2.25	1.35	2.1	1.55	2.2
Мрско / Драго	-2.45	-2.75	-2.65	-0.05	1	-0.25	-2.7
Апстрактно / Конкретно	1.7	1.8	1.4	1	1.6	1.3	0.9
Неподстицајно / Подстицајно	-1.05	-0.4	-0.8	0.55	0.6	0.3	-1.8
Лоше / Добро	-2.7	-2.9	-2	0.15	1	-0.35	-2.5
Слабо / Јако	1.4	1.9	1.65	1.45	1.3	1.05	2.3
Нејасно / Јасно	1.1	0.85	0.95	1.65	1.05	0.45	0.9
	пушка	страх	крв	криминал	напад	тероризам	ужас
Непријатно / Пријатно	-1.65	-2.4	-0.85	-1.5	-1.75	-2.45	-2.4
Непознато / Познато	0.7	2.2	1.65	1	0.5	0.85	1.05
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.55	2.5	1.8	1.55	2.25	2.15	1.55
Мрско / Драго	-1.45	-1.95	-0.8	-2.4	-1.6	-2.7	-2.25
Апстрактно / Конкретно	1.55	0.35	1.45	1.45	0.8	1.35	0.4
Неподстицајно / Подстицајно	-0.4	-0.3	0.3	-1.55	-0.4	-1.3	-0.6
Лоше / Добро	-1.4	-1.1	-0.25	-2.55	-1.3	-2.55	-1.8
Слабо / Јако	1.3	1.75	1.25	1.5	1.5	2.15	0.9
Нејасно / Јасно	1.8	0.8	2.2	1	1.55	0.9	0.7
	терориста	оружје	зло	Бин Ладен	бомба	смрт	Хитлер
Непријатно / Пријатно	-2.2	-1.65	-2.5	-0.9	-2.3	-2.45	-1.65
Непознато / Познато	0.4	0.7	1.25	1.55	1.05	0.2	1.95
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.8	1.85	2.25	1.05	1.5	2.45	2.5
Мрско / Драго	-2.2	-1.5	-2.65	-1	-2	-2.3	-1.6
Апстрактно / Конкретно	0.95	2	0.55	1.1	1.95	0.35	1.4
Неподстицајно / Подстицајно	-0.95	-0.7	-1.2	-0.5	-1.6	-0.25	-0.35
Лоше / Добро	-2.3	-1.75	-2.9	-1.15	-2.1	-1.8	-1.7
Слабо / Јако	1.2	1.75	1.85	0.2	1.65	2.6	1.7
Нејасно / Јасно	1.25	1.75	0.5	0.9	1.6	0.5	1.4
	хорор	Шиптар	угњетавање	злочин	Албанија	иживљавање	логор
Непријатно / Пријатно	-1.1	-0.7	-2.2	-2.3	-0.45	-2.9	-2.4
Непознато / Познато	0.85	1.05	0.35	1.05	0.35	0.45	0.7
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.7	1.05	2.1	1.85	0.5	1.15	2.2
Мрско / Драго	-1.05	-0.65	-2	-2.9	-0.45	-2.7	-2.5
Апстрактно / Конкретно	-0.15	1.65	1.3	1.3	1.35	0.75	1.55
Неподстицајно / Подстицајно	-0.95	-0.5	0	-1.75	-0.3	-1.25	-1.2
Лоше / Добро	-1.05	-0.35	-2.3	-2.8	-0.1	-2.65	-2.45
Слабо / Јако	1.4	0.7	1.35	1.15	0.25	1.2	0.95
Нејасно / Јасно	0.9	1.55	0.8	1.1	0.95	1.35	1.1
	несрећа	полиција	школа	власт	затвор	агресија	држава
Непријатно / Пријатно	-2.6	-0.5	1.35	0.75	-2.45	-2.05	0.25
Непознато / Познато	1.6	1.45	2.7	1.65	-0.45	1.65	1.8
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.45	1.05	1.45	1.85	1.8	2.15	0.95
Мрско / Драго	-2.4	-0.6	1.7	0.35	-2.05	-2.3	0.45
Апстрактно / Конкретно	0.85	1.4	2.2	1.4	1.9	1.6	0.9
Неподстицајно / Подстицајно	-0.5	-0.45	1.65	1.05	-0.7	-1	0.15
Лоше / Добро	-2.4	0.3	2.2	0.25	-1.55	-2.15	0.8
Слабо / Јако	2.05	0.15	1.3	1.7	1.5	2.1	1.2
Нејасно / Јасно	1.65	0.65	2.35	1.95	1.65	1.35	1.05
	фашизам	филм	каунтер	масакр	мржња	НАТО	политика
Непријатно / Пријатно	-2.55	2	0.05	-2.5	-2.85	-1.85	-0.3
Непознато / Познато	1.85	2.45	1.2	0.95	1.65	1.85	1.8
Неупечатљиво / Упечатљиво	2.05	1.65	0.45	2.3	1.95	1.65	1.25
Мрско / Драго	-2.55	2.15	-0.1	-2.7	-2.45	-1.95	-0.65
Апстрактно / Конкретно	0.95	2	1.35	1.2	-0.35	1.3	0.35
Неподстицајно / Подстицајно	-0.6	1.85	-0.85	-0.95	-0.55	-0.7	0.3
Лоше / Добро	-2.85	1.95	-0.05	-2.7	-2.65	-1.7	-0.05
Слабо / Јако	1.5	1.6	0.55	2.2	1.45	1.8	0.8
Нејасно / Јасно	1.65	2.15	0.95	0.95	0.25	1.4	0.4

	притисак	Слободан Милошевић	тиранија
Непријатно / Пријатно	-1	-2	-2.65
Непознато / Познато	1.8	1.8	0.8
Неупечатљиво / Упечатљиво	1.7	1.45	1.9
Мрско / Драго	-1.15	-1.95	-2.35
Апстрактно / Конкретно	1.65	1.65	1.3
Неподстицајно / Подстицајно	0.1	-0.65	-0.5
Лоше / Добро	-0.7	-1.9	-2.55
Слабо / Јако	1.4	1	2
Нејасно / Јасно	1.3	1.45	1.45